

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΑ

Προτυπώσεις τοῦ μυστηρίου τῆς θεοτόκου
στὴν Παλαιὰ Διαθήκη

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2009

Προτυπώσεις τοῦ μυστηρίου τῆς Θεοτόκου
στὴν Παλαιὰ Διαθήκη

Σειρά: «Θεομητορικά» ἀριθμ. 5

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΑ

Προτυπώσεις τοῦ μυστηρίου τῆς Θεοτόκου
στὴν Παλαιὰ Διαθήκη

ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2009

**Προτυπώσεις του μυστηρίου τῆς Θεοτόκου
στην Παλαιά Διαθήκη**

Κείμενον:
Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ἑγμηττοῦ
Δανιήλ

Στοιχειοθεσία, Διακόσμησις, Ἐπιμέλεια Ἐκδόσεως:
Ἀδελφότης Ἱερῶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρομοῦ Καρέα

ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.

Ἀρδηττοῦ 12-16, 116 36 Ἀθήνα
Τηλ.: 210.921.7513, 210.921.4820 • Fax: 210.923.7033
www.eptalofos.gr • e-mail: info@eptalofos.gr

Copyright: Ἱερά Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ἑγμηττοῦ.

Λεωφόρος Ἑγμηττοῦ 47-51, 161 21 Καισαριανή

Τηλ. 210 72.24.123

www.imkby.gr (e-mail) info@imkby.gr

ISBN: 978-960-6841-21-7

Περιεχόμενα

Πρόλογος	9
Είσαγωγή	11
1. Τὸ πρωτευαγγέλιο	15
2. Ἡ κλίμαξ τοῦ πατριάρχου Ἰακώβ	17
3. Ἡ φλεγόμενη καὶ μὴ καιομένη βάτος στὸ Σινᾶ	23
4. Ἡ διάβαση τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους	35
5. Τὸ ἀγίασμα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, δηλαδὴ ἡ κιβωτὸς τῆς Διαθήκης	39
6. Ἡ ράβδος Ἀαρὼν ἢ βλαστήσασα	47
7. Ὁ πόκος τοῦ Γεδεών	53
8. Ὁ καρπὸς τῆς γῆς	57
9. Ἡ στολισμένη βασίλισσα τοῦ οὐρανοῦ	61
10. Τὸ πῖον ὄρος	69
11. Ὁ περίτεχνος καὶ στολισμένος βασιλικὸς θρόνος	73
12. Ἡ ἀνωτέρα πάντων τῶν ποιημάτων	77
13. Τὸ κατάσκιο ὄρος	81
14. Ἡ σύλληψη καὶ ὁ τόκος τῆς παρθένου	87
15. Ὁ ἀχειρότμητος λίθος	93
16. Οἱ ἐν καμίνῳ τρεῖς ἅγιοι Παῖδες	97
17. Ἡ περιβεβλημένη τὸν ἥλιο γυναίκα	103
Ἐπίλογος	107

Πρόλογος

Με βαθύ σεβασμό οί πιστοί προσβλέπουν πρὸς τὸ πάνσεπτο πρόσωπο τῆς Μητέρας τοῦ Θεοῦ τῆς Παρθένου Μαρίας ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων.

Στὴν ἐκδήλωση σεβασμοῦ καὶ τιμῆς πρὸς τὸ σεβάσιμο πρόσωπο τῆς Θεομήτορος χοροστατεῖ καὶ προεξάρχει ἡ ἁγία Γραφή, ποὺ καταγράφει τὴν ἔνδοξη διακονία της στὸ μυστήριο τῆς σωτηρίας μας, τόσο τὰ γεγονότα καὶ τοὺς λόγους ποὺ τὴν προφητεύουν στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, ὅσο καὶ τὴν ἐκούσια συγκατάθεσή της, ποὺ ἀναφέρεται στὴν Καινὴ Διαθήκη, νὰ ὑπηρετήσῃ τὸ μυστήριο τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Οἱ προτυπώσεις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐπαληθεύτηκαν, ὅταν γεννήθηκε καὶ πρόσφερε ἐλεύθερα τὸν ἅγιο ἑαυτό Της καὶ τὴ ζωὴ Της ὑπηρετώντας τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ ποὺ σαρκώθηκε καὶ ἔγινε καὶ Υἱὸς Της, τὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό, τὸν Λυτρωτὴ καὶ Σωτῆρα τοῦ κόσμου.

Αὐτὲς οἱ προτυπώσεις ἐρμηνεύτηκαν στὴν ὑμνολογία, ἀναλύθηκαν στὰ ἔργα τῶν θεοφόρων Πατέρων, διαμόρφωσαν τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μεγαλύ-

νοντας τὴν Ἀειμακάριστο καὶ Παναμώμητο Μητέρα τοῦ Θεοῦ.

Στὸ βιβλίο αὐτὸ παρουσιάζουμε καὶ σχολιάζουμε αὐτὲς τὶς προτυπώσεις, γιὰ νὰ διδάξουμε στοὺς πιστοὺς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας τὸ μεγαλεῖο τοῦ Θεομητορικοῦ προσώπου ἐκζητοῦντες τὶς μεσιτεῖες τῆς ἐχούσης μητρικῆ παρρησία πρὸς τὸν Κύριο καὶ Θεό μας γιὰ τὸ πλήρωμα τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας μας, τὸν κλῆρο, τὸν πιστὸ λαὸ καὶ τοὺς μοναχοὺς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ποὺ ποιμαίνουμε καὶ γιὰ τὴν ἀναξιότητά μας.

Μὲ πατρικὲς εὐχές.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ

Δανιήλ

Εἰσαγωγή

Ὅπως διδάξε ὁ ἀπόστολος Παῦλος, πολλὰ πρόσωπα καὶ γεγονότα στὴν Παλαιὰ Διαθήκη εἶναι ἀλληγορούμενα¹. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν συγκαταλέγεται καὶ τὸ πρόσωπο τῆς Θεομήτορος, τῆς Παρθένου Μαρίας καὶ τῆς διακονίας της στὸ μυστήριο τῆς θείας οἰκονομίας. Αὐτὲς οἱ ἀναφορὲς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης προμήνυσαν καὶ προτύπωσαν τὸ μυστήριο τῆς Θεοτόκου, ποὺ κατέχει κεντρικὴ θέση στὴν ἱερὰ ἱστορία, στὴν ἀλλοίωση ποὺ δημιουργεῖ στὴν κτίση ἢ σωστικὴ παρέμβαση τοῦ Θεοῦ καὶ ἢ ὅποια ὁδηγεῖ στὴν σωτηρία.

Σ' αὐτὴ τὴν ἱερὰ ἱστορία τῆς σωτηρίας ἢ Παρθένος Μαρία δίνει νόημα σ' ὅλη τὴν προηγούμενη ἱστορία τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ (Παλαιὰ Διαθήκη) καὶ τὴν μετατρέπει ἀπὸ ἀπλὴ περιπέτεια σὲ πρόοδο - ἱστορία. Οἱ Πατέρες μας φωτιζόμενοι ἀπὸ τὴν ἐνέργεια τοῦ ἁγίου Πνεύματος κατόρθωσαν νὰ ἀποκαλύψουν στοὺς συμβολισμοὺς καὶ στὶς εἰκόνες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τὸ νόημα καὶ τὴν οὐσία τῶν γεγονότων.

Ἡ βιβλικὴ εἰκόνα δὲν εἶναι ἓνα ἀπλὸ σύμβολο, ποὺ

1. Πρὸς Γαλάτας δ' 24.

θυμίζει τὸ εἰκονιζόμενο πρόσωπο ἢ γεγονός, ἀλλὰ κάτι βαθύτερο, κάτι ποὺ φανερώνει τὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ βοηθάει ὁ Θεὸς τὸν σκοτισμένο νοῦ τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἀντιληφθεῖ καὶ νὰ κατανοήσει τὴν ἀλήθεια. Εἶναι χαρακτηριστικὲς ὀρισμένες περιπτώσεις.

✿ Μὲ σύμβολα καὶ εἰκόνες ἀναγγέλλει ὁ Θεὸς στὸν προφήτη Ἰεζεκιήλ (προφήτευσε περισσότερο ἀπὸ 22 ἔτη 595-572 π.Χ.) τὶς ἀποφάσεις του, ὅπως π.χ.

μὲ τὴν παραβολὴ τῶν ἀετῶν καὶ τοῦ ἀμπελιοῦ²,

μὲ τὴν εἰκόνα τῆς φωτιᾶς καὶ τοῦ ξίφους³,

μὲ τὴν εἰκόνα τῆς σκουριᾶς⁴,

μὲ τὴν εἰκόνα τῶν δύο ἀδελφῶν⁵,

μὲ τὴν παραβολὴ τῆς χύτρας⁶.

✿ Τὸ οἰκογενειακὸ δράμα τοῦ προφήτη Ὡσηε (ἔδρασε 750-725 π.Χ.) προσφέρει τὸ κλειδὶ γιὰ τὴν ἐρμηνεῖα τῶν σχέσεων τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Ἔτσι ὀλόκληρη ἡ ζωὴ τοῦ Προφήτη γίνεται ἓνα σημεῖο ποὺ εἰκονίζει μὲ παραστατικὸ τρόπο τὸ περιεχόμενο τοῦ μηνύματος. Ὅπως ἡ σύζυγος τοῦ προφήτη Ὡσηε, παρὰ τὴν μεγάλη ἀγάπη ποὺ τῆς δείχνει ὁ Προφήτης, τὸν ἐγκαταλείπει γιὰ καλύτερη καὶ ἀνετότερη ζωὴ, ἔτσι καὶ ὁ Ἰσραήλ, παρὰ τὴν ἀγάπη ποὺ τοῦ ἔδειξε ὁ Θεός, τὸν ἐγκαταλείπει ἀναζητώντας ἀσφάλεια καὶ εἰρήνη στὶς συμμαχίες μὲ τοὺς Ἀσσυρίους καὶ τοὺς Αἰγυπτίους, στηρίζοντας τὶς ἐλπίδες του στὰ ὀχυρωματικὰ ἔργα τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ βρίσκοντας πνευ-

2. Ἰεζεκιήλ ιζ΄.

4. Ἰεζεκιήλ κβ΄ 17-22.

6. Ἰεζεκιήλ κδ΄.

3. Ἰεζεκιήλ κἀ΄.

5. Ἰεζεκιήλ κγ΄.

ματική πλήρωση στην ειδωλολατρία. Τὰ παραπάνω συνιστοῦν γιὰ τὸν Προφήτη ἕνα εἶδος πορνείας, ποὺ ὀφείλεται στὴν ἀδυναμία τοῦ λαοῦ νὰ συλλάβει τὸ πραγματικὸ νόημα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Θεοῦ.

✿ Ἡ ἴδια μέθοδος χρησιμοποιεῖται καὶ στὸν προφήτη Ἰερεμία (ἔδρασε ἀπὸ 627-586 π.Χ.). Ὁ Θεὸς καὶ στὴν περίπτωσή του μὲ εἰκόνες καὶ συμβολισμοὺς παρεμβαίνει στὴν ζωὴ τῶν Ἰσραηλιτῶν, γιὰ νὰ τοὺς φανερώσει τὶς κρίσεις Του, ὅπως π.χ.

μὲ τὴν παραβολὴ τοῦ σκληροῦ σιδήρου καὶ τοῦ ἄχρηστου ἄσημιοῦ⁷,

μὲ τὴν παραβολὴ τοῦ ἐλαιόδενδρου⁸,

μὲ τὴν παραβολὴ τῆς λευκῆς ζώνης⁹,

μὲ τὴν παραβολὴ τῶν σταμνῶν καὶ τοῦ κρασιοῦ¹⁰,

μὲ τὴν παραβολὴ τοῦ ἀγγειοπλάστη¹¹,

μὲ τὴν παραβολὴ τῆς σπασμένης στάμνας¹²,

μὲ τὴν παραβολὴ τῶν δύο καλάθιων μὲ τὰ σύκα¹³,

μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ ζυγοῦ¹⁴.

Ἔτσι οἱ συμβολισμοὶ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης δὲν προεικονίζουν ἀπλῶς τὴν Θεοτόκο, ἀλλὰ ἀναφέρουν, δηλαδὴ ὀδηγοῦν ἀποτελεσματικὰ σ' αὐτή.

Στὴν συνέχεια θὰ μελετήσουμε μερικὲς ἀπ' αὐτὲς τὶς εἰκόνες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ποὺ ἀναφέρονται στὸ μυστήριό τῆς Θεομήτορος καὶ τῆς διακονίας της.

7. Ἰερεμίου ε' 27-30.

9. Ἰερεμίου ιγ' 1-11.

11. Ἰερεμίου ιη' 1-12.

13. Ἰερεμίου κδ'.

8. Ἰερεμίου ια' 15-17.

10. Ἰερεμίου ιγ' 12-14.

12. Ἰερεμίου ιθ' 1-13.

14. Ἰερεμίου κδ'.

*«Καὶ ἔχθραν θήσω ἀνὰ μέσον σοῦ καὶ ἀνὰ μέσον
τῆς γυναικὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου
καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς».*

Capella Palatina. Palérmo. Σικελία. Μωσαϊκὸ 12ου αἰώνα.

1. *Τὸ πρωτευαγγέλιο*

Τὸ πρόσωπο τῆς Παρθένου Μαρίας καὶ ὁ Πανίσχυρος Ἀπόγονός Της, ποὺ θὰ συνέτριβε τὸν φθονερὸ ὄφι, ἀναφέρονται στήν προφητεία, ποὺ εἶπε ὁ Ἰδιος ὁ Κύριος στοὺς Πρωτοπλάστους μετὰ τὴν διάπραξη τῆς ἀμαρτίας:

«Καὶ εἶπε ὁ Κύριος ὁ Θεὸς στὸ φίδι· Ἐπειδὴ διέπραξες αὐτὴ τὴν ἀπάτη, θὰ εἶσαι καταραμένος ἀνάμεσα σὲ ὅλα τὰ κτήνη καὶ ὅλα τὰ θηρία τῆς γῆς. Θὰ σέρνεσαι στὸ χῶμα μὲ τὸ στήθος καὶ τὴν κοιλιά, καὶ χῶμα θὰ τρῶς ὅλες τὶς ἡμέρες τῆς ζωῆς σου. Καὶ θὰ βάλω ἔχθρα ἀνάμεσα σὲ σένα καὶ στὴν γυναίκα, ἀνάμεσα στὸν ἀπόγονό σου καὶ στὸν ἀπόγονό της. Καὶ ὁ ἀπόγονος αὐτὸς θὰ σοῦ συντρίψει τὸ κεφάλι, ἐνῶ ἐσὺ θὰ τοῦ κεντήσεις τὴν φτέρνα. Καὶ πρὸς τὴν γυναίκα εἶπε· Θὰ πολλαπλασιάσω ὑπερβολικὰ τὶς λύπες σου, τὶς θλίψεις καὶ τοὺς στεναγμούς σου. Μὲ πόνους θὰ γεννᾷς τὰ τέκνα σου, θὰ ἐξαρτᾷσαι πάντοτε ἀπὸ τὸν ἄνδρα σου καὶ αὐτὸς θὰ εἶναι κύριός σου»¹⁵.

15. «Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς τῷ ὄφει· ὅτι ἐποίησας τοῦτο, ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς· ἐπὶ τῷ στήθει σου καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύσῃ καὶ γῆν φαγῆ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. καὶ ἔχθραν θήσω ἀνὰ μέσον σοῦ καὶ ἀνὰ μέσον τῆς γυναίκος καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς· αὐτός σου τηρήσει κεφαλὴν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν. καὶ τῇ γυναικὶ εἶπε· πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τὸν στεναγμόν σου· ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἢ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει.» (Γενέσεως γ' 14-16).

Αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη ἀναφορὰ ποὺ γίνεται στὸ ἱερὸ κείμενο γιὰ τὸ θεομητορικὸ πρόσωπο καὶ τὸ μυστήριο τῆς σαρκώσεως. Ἡ προφητεία ἀναφέρει τὸ σπέρμα τῆς γυναίκα. Εἶναι γνωστὸ ὅτι ἡ γυναίκα δὲν διαθέτει τὸ σπέρμα, ἀλλὰ ὁ ἄνδρας. Αὐτὴ ὅμως εἶχε σπέρμα καὶ μάλιστα παναμώμητο, διότι γέννησε ἄνευ σπορᾶς ἄνδρός.

Ἡ κλίμαξ τοῦ Ἰακώβου.
Ἀπὸ τὸ βιβλίο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Διονυσίου:
Οἱ Τοιχογραφίες τοῦ Καθολικοῦ.

2. *Ἡ κλίμαξ τοῦ πατριάρχου Ἰακώβ*

⁶Ο πατριάρχης Ἰσαάκ (1896-1716 π.Χ.) απέκτησε δύο υἱούς, τὸν Ἡσαῦ καὶ τὸν Ἰακώβ (1836-1789 π.Χ.). Ὁ πρωτότοκος υἱός, σύμφωνα μὲ τὸ ἰσχυρὸν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη δίκαιο, εἶχε κληρονομικὰ δικαιώματα περισσότερα ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους ἀδελφούς του. Ὁ πρωτότοκος υἱὸς τοῦ Ἰακώβ ὁμως, ὁ Ἡσαῦ, πώλησε τὰ δικαιώματα τοῦ πρωτότοκου, δηλαδὴ τὰ πρωτοτόκια, ἀντὶ πινακίου φακῆς στὸν ἀδελφό του Ἰακώβ καὶ τὰ ἔχασε¹⁶. Ἡ πράξη του αὐτὴ θεωρήθηκε ἀφροσύνη. Τὸ κληρονομικὸ δικαίωμα ὁμως τοῦ πρωτότοκου ἔπρεπε νὰ ἐπικυρωθεῖ ἀπὸ τὸν πατέρα, ποὺ ἔδινε τὴν εὐλογία του στὸν πρωτότοκο υἱό, ἢ ὁποῖα ἐν προκειμένῳ ἔπρεπε νὰ δοθεῖ στὸν Ἡσαῦ. Ὁ Ἰακώβ μὲ τὴν βοήθεια τῆς μητέρας του Ρεβέκκας ἐξαπάτησε τὸν τυφλὸ γέροντα πατέρα του Ἰσαάκ καὶ πῆρε τὴν εὐλογία του καὶ τὰ κληρονομικὰ δικαιώματα τοῦ πρωτότοκου, τὰ πρωτοτόκια, ποὺ ἀνῆκαν στὸν ἀδελφό του Ἡσαῦ.

Ὁ Ἡσαῦ, ὅταν ἀντιλήφθηκε τὴν ἐνέργεια τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰακώβ, θύμωσε καὶ σκέφτηκε νὰ φονεύσει τὸν ἀδελφό του Ἰακώβ. Ἡ μητέρα τους ὁμως συμβούλευσε τὸν Ἰακώβ νὰ κρυφτεῖ γιὰ λίγο ἀποφεύγοντας τὴν ὀργὴ τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ νὰ μεταναστεύσει ἀπὸ τὴν Χεβρώνα, ποὺ κατοικοῦσαν, καὶ νὰ καταφύγει στὸν ἀδελφό της Λάβαν, ποὺ κατοικοῦσε στὴν Χαρράν (ἡ περιοχὴ

16. Γενέσεως κζ' 1-40.

αὐτὴ βρίσκεται σήμερα στὰ σύνορα Συρίας-Τουρκίας). Στὸν δρόμο πρὸς τὴν Χαρρὰν ὁ Ἰακώβ ἕνα βράδυ κοιμήθηκε στὸ ὑπαιθρο ἔχοντας προσκέφαλο μίαν πέτρα. Τότε εἶδε τὸ ὄραμα ποὺ ἀναφέρεται πιὸ κάτω.

«Ὁ Ἰακώβ ἐν τῷ μεταξὺ ἔφυγε ἀπὸ τὸ Φρέαρ τοῦ Ὅρκου, γιὰ νὰ μεταβεῖ στὴν Χαρρὰν τῆς Μεσοποταμίας. Ἐφτασε σὲ ἕναν τόπο, καὶ κοιμήθηκε ἐκεῖ, διότι ἔδουε ὁ ἥλιος. Πῆρε ἕνα λιθάρι ἀπὸ τὶς πέτρες τοῦ τόπου, καὶ τὸ ἔβαλε σὰν μαξιλάρι κάτω ἀπὸ τὸ κεφάλι του καὶ κοιμήθηκε στὸν τόπο ἐκεῖνο. Καὶ εἶδε ἕνα ὄνειρο. Εἶδε μίαν σκάλα, ποὺ ἡ βάση τῆς ἦταν στερεωμένη στὴν γῆ, ἐνῶ ἡ κορυφή τῆς ἔφτανε στὸν οὐρανό· καὶ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ἀνέβαιναν καὶ κατέβαιναν σ' αὐτή. Ὁ Θεὸς εἶχε στηριχτεῖ στὸ ἐπάνω μέρος τῆς σκάλας, καὶ εἶπε· Ἐγὼ εἶμαι ὁ Θεὸς τοῦ Ἀβραάμ τοῦ πατέρα σου καὶ ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσαάκ. Μὴ φοβᾶσαι, διότι αὐτὴ τὴν γῆ, στὴν ὁποία ἐσὺ τώρα κοιμᾶσαι, θὰ τὴν δώσω σὲ σένα καὶ στοὺς ἀπογόνους σου. Οἱ ἀπόγονοί σου θὰ πολλαπλασιαστοῦν καὶ θὰ αὐξηθοῦν σὲ μεγάλο ἀριθμὸ σὰν τὴν ἄμμο τῆς θάλασσας, καὶ θὰ ἐπεκταθοῦν πρὸς τὴν Δύση καὶ πρὸς τὸν Νότο καὶ πρὸς τὸν Βορρᾶ καὶ πρὸς τὴν Ἀνατολή. Καὶ ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς γῆς θὰ εὐλογηθοῦν διὰ μέσου ἐνός ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους σου (διὰ τοῦ Χριστοῦ). Καὶ νά, ἐγὼ εἶμαι συνεχῶς μαζί σου, καὶ θὰ σὲ προφυλάγω στὸν δρόμο σου, ὅπου καὶ ἂν πᾶς, καὶ θὰ σὲ ἐπαναφέρω στὴν γῆ αὐτή. Δὲν θὰ σὲ ἐγκαταλείψω ποτὲ καὶ θὰ πραγματοποιήσω ὅλα ὅσα σοῦ ὑποσχέθηκα. Ἐύπησε ὁ Ἰακώβ ἀπὸ τὸν ὕπνο του καὶ εἶπε· Ὁ Κύριος βρίσκεται στὸν τόπο αὐτό, καὶ ἐγὼ δὲν τὸ γινώριζα. Καὶ αἰσθάνθηκε φόβο

καὶ εἶπε· πόσο φοβερός εἶναι ὁ τόπος αὐτός! Αὐτὸς βεβαίως πρέπει νὰ εἶναι ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ, διότι αὐτὴ εἶναι ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ!»¹⁷.

Σύμφωνα μὲ τοὺς ἐρμηνευτὲς ἡ κλίμαξ, ποὺ κατέβηκε ὁ Κύριος στὸ ὄνειρο τοῦ Ἰακώβ, προτύπωνε τὴν Παρθένο Μαρία, μέσω τῆς ὁποίας ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ κατέβηκε στὴν γῆ.

Ὁ σοφὸς Ἰωάννης ὁ Ζωναράς (ιβ' αἰ. μ.Χ.) ἐρμηνεύοντας τὸ Θεοτοκίο¹⁸ τῆς πρώτης ὠδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ πρώτου ἤχου, ἐξηγεῖ γιατί ἡ Θεοτόκος θεωρεῖται *Κλίμαξ* οὐράνιος καὶ λέει:

17. «Καὶ ἐξῆλθεν Ἰακώβ ἀπὸ τοῦ φρέατος τοῦ ὄρκου καὶ ἐπορεύθη εἰς Χαρράν. καὶ ἀπήνητησε τόπῳ καὶ ἐκοιμήθη ἐκεῖ· ἔδου γὰρ ὁ ἥλιος· καὶ ἔλαβεν ἀπὸ τῶν λίθων τοῦ τόπου, καὶ ἔθηκε πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ ἐκοιμήθη ἐν τῷ τόπῳ ἐκεῖνω. καὶ ἐνυπνιάσθη, καὶ ἰδοὺ κλίμαξ ἐστηρικμένη ἐν τῇ γῆ, ἧς ἡ κεφαλὴ ἀφικνεῖτο εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον ἐπ' αὐτῆς. ὁ δὲ Κύριος ἐπεστήρικτο ἐπ' αὐτῆς καὶ εἶπεν· ἐγὼ εἰμι ὁ Θεὸς Ἀβραάμ τοῦ πατρός σου, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαάκ· μὴ φοβοῦ· ἡ γῆ, ἐφ' ἧς σὺ καθεύδεις ἐπ' αὐτῆς, σοὶ δώσω αὐτήν, καὶ τῷ σπέρματί σου. καὶ ἔσται τὸ σπέρμα σου ὡς ἡ ἄμμος τῆς γῆς καὶ πλατυνηθήσεται ἐπὶ θάλασσαν καὶ ἐπὶ λίβρα καὶ ἐπὶ βορρᾶν καὶ ἐπ' ἀνατολάς, καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ εἰμι μετὰ σοῦ διαφυλάσσω σε ἐν τῇ ὁδῷ πάσῃ, οὐ ἂν πορευθῆς, καὶ ἀποστρέψω σε εἰς τὴν γῆν ταύτην, ὅτι οὐ μὴ σε ἐγκαταλείπω, ἕως τοῦ ποιῆσαι με πάντα ὅσα ἐλάλησά σοι. καὶ ἐξηγέρθη Ἰακώβ ἐκ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ καὶ εἶπεν· ὅτι ἔστι Κύριος ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐγὼ δὲ οὐκ ᾔδειν. καὶ ἐφοβήθη καὶ εἶπεν· ὡς φοβερός ὁ τόπος οὗτος· οὐκ ἔστι τοῦτο ἀλλ' ἡ οἶκος Θεοῦ, καὶ αὕτη ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ» (Γενέσεως κη' 10-17).

18. «Χαῖρε ἡ τῆς χάριτος πηγὴ· χαῖρε ἡ κλίμαξ καὶ πύλη οὐράνιος· χαῖρε ἡ λυχνία καὶ στάμνος χρυσοῦ, καὶ ὄρος ἀλατόμητον, ἡ τὸν ζωοδότην, Χριστὸν τῷ κόσμῳ κηύσασα».

«Ἀληθινὰ εἶναι μία κλίμακα ἢ Παρθένος, διότι ἀκουμπᾶ μὲν στὴν γῆ λόγω τῆς φύσεώς της, ἀλλὰ φτάνει ὡς τὸν οὐρανὸ λόγω τῆς χάριτος ποῦ ἔλαβε, καὶ ἔχει πάνω της στηριγμένο τὸν Κύριο, διότι Αὐτὸς κατοίκησε μέσα της· καὶ τὸν μὲν Θεὸ τὸν κατεβάζει πρὸς ἐμᾶς, ἐνῶ ἐμᾶς μᾶς ἀνεβάζει πρὸς τὸν Θεό. Καὶ οἱ ἄγγελοι ἀνεβαίνουν μὲν πάνω στὴν κλίμακα (τοῦ Ἰακώβ), ἀλλὰ ὑπερβαίνοντας τὶς ἀνθρώπινες δυνατότητες κατανοοῦν τὴν Παρθένο, τῆς ὁποίας εἰκόνα ἦταν ἐκεῖνη ἢ κλίμακα λόγω τῶν χαρισμάτων τοῦ ἁγίου Πνεύματος ποῦ ὑπάρχουν στὴν Παρθένο, ἐνῶ πάλι καθὼς κατεβαίνουν (τὴν κλίμακα τοῦ Ἰακώβ) κατανοοῦν ὅτι ἢ Παρθένος εἶναι ἄνθρωπος. Ἡ σημαίνει ὅτι (οἱ ἄγγελοι) ἀνεβαίνουν πρὸς αὐτὸ τὸ ὕψος τοῦ Θεοῦ ποῦ σαρκώθηκε ἀπὸ αὐτὴν· γι' αὐτὸ ἀπὸ τὴν μία ἀνεβαίνουν πρὸς τὴν θεότητα τοῦ Κυρίου, καὶ μετὰ πάλι κατεβαίνουν μὲ συγκατάβαση πρὸς τὸ ταπεινὸ τῆς ἀνθρώπινης φύσεώς του¹⁹.

19. Κλίμαξ δ' ἀληθῶς ἢ Παρθένος (ἐστίν) ἀπτομένη μὲν τῆς γῆς διὰ τὴν φύσιν, φθάνουσα ἕως τοῦ οὐρανοῦ διὰ τὴν χάριν, καὶ ἐστηριγμένον δι' αὐτῆς τὸν Κύριον ἔχουσα διὰ τὴν αὐτῶ ἐνοίησιν· καὶ τὸν μὲν Θεὸν εἰς ἡμᾶς κατὰγουσα, ἡμᾶς δὲ πρὸς Θεὸν ἀναφέρουσα καὶ οἱ ἄγγελοι δ' ἐπὶ τῆς κλίμακος ἀναβαίνουνσι μὲν, ὡς ὑπὲρ ἄνθρωπον, τὴν δ' αὐτῆς εἰκονίζομένην θεωροῦντες διὰ τὰ ἐν αὐτῇ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καταβαίνουνσι δὲ κατανοοῦντες πάλιν ὡς ἄνθρωπον, ἢ ἀναβαίνουνσι δὲ πρὸς τὸ ὕψος τοῦ ἐξ αὐτῆς σαρκωθέντος Θεοῦ ὡς ἐπ' αὐτό· διὸ ἀναβαίνοντες πρὸς τὴν ἐκεῖνου θεότητα καταβαίνουνσι δὲ εἰς τὸ ταπεινὸν τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ κατανεύοντες» (Ἑρμηνεία τῶν ἀναστασίμων Κανόνων, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἁγιορειτικὸν Περιοδικὸν «Ὁ Ἄθως», ἐν Ἀθήναις 1920 σελ. 22).

Τὸ τροπάριο τῆς ἐνάτης ὠδῆς τοῦ κανόνα τοῦ Εὐ-
αγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου ἐπιβεβαιώνει τὴν ἐρμηνεία:

«Μυστικῶς ταῖς ἱεροτεύκτοις Γραφαῖς, λαλεῖται πε-
ρὶ σοῦ *Μῆτερ Ἰψίστου κλίμακα γάρ πάλαι Ἰακώβ σε*
προτυποῦσαν, ἰδὼν ἔφη Βάσις Θεοῦ αὕτη ὅθεν ἐπαξίως
ἀκούεις· Χαῖρε, κεχαριτωμένη ὁ Κύριος μετὰ σοῦ»²⁰.

20. «Μὲ μυστικὸν τρόπον στίς ἱερῆς γραφῆς, ποῦ εἶναι ἔργον Θεοῦ, γίνεται λόγος γιὰ σένα *Μητέρα τοῦ Ἰψίστου· ὁ Ἰακώβ στὸ παρελθὸν εἶπε ὅτι εἶσαι βᾶσις Θεοῦ, ἐπειδὴ εἶδε τὴν κλίμακα, ποῦ σὲ προτύπωνε· γι' αὐτὸ ἐπάξια ἀκοῦς Χαῖρε Κεχαριτωμένη ὁ Κύριος εἶναι μαζί σου*».

«Θεοτόκος ἢ Βάτος», Μιχαὴλ Δαμασκηνοῦ, 16ου αἰώνα.
Ἀπὸ τὸ βιβλίο: «ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ».

3. *Ἡ φλεγόμενη καὶ μὴ καιομένη βάτος σὺν Σινᾷ*

Ὄταν ὁ Μωυσῆς (1571-1451 π.Χ.) εὕρισκόταν στὸ ὄρος Χωρήβ (Σινᾷ) καὶ βοσκοῦσε τὰ πρόβατα τοῦ πεθεροῦ του Ἰοθὼρ, εἶδε ἓνα ἐξαίσιον θέαμα· μία βάτος νὰ φλέγεται, ἀλλὰ νὰ μὴν καιίγεται. Στὸ ὄραμα αὐτὸ κλήθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ ἀναλάβει τὴν ἀποστολή, νὰ γίνῃ ἡγέτης τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, ὅπου ζοῦσαν δοῦλοι, στήν ἐλευθερία καὶ στήν γῆ τῶν πατέρων τους.

«Ὁ Μωυσῆς ποίμαινε τὰ πρόβατα τοῦ πεθεροῦ του Ἰοθὼρ, τοῦ ἱερέως τῆς χώρας Μαδιάμ, καὶ τὰ μετακίνησε κάποτε πέρα ἀπὸ τὴν ἔρημο, στὸ ὄρος Χωρήβ. Ἐκεῖ τοῦ φανερώθηκε ἄγγελος Κυρίου σὲ φλόγα φωτιᾶς, ἡ ὁποία ἔβγαινε ἀπὸ τὴν βάτος. Καὶ παρατήρησε ὅτι ἡ βάτος ἐκείνη ἐνῶ ἦταν μέσα στήν φωτιά, δὲν καιγόταν καθόλου»²¹.

Ἡ βάτος θεωρεῖται τύπος τοῦ μυστηρίου τῆς Παρθένου Μαρίας, ὅπως ὑμνολογεῖ καὶ ἡ Ἐκκλησία μας:

«Παρήλθεν ἡ σκιά τοῦ νόμου, τῆς χάριτος ἐλθούσης· ὡς γὰρ ἡ βάτος οὐκ ἐκαίετο καταφλεγόμενη, οὕτω παρθένος ἔτεκες, καὶ παρθένος ἔμεινας· ἀντὶ στύλου πυρός,

21. «Καὶ Μωϋσῆς ἦν ποιμαίνων τὰ πρόβατα Ἰοθὼρ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ τοῦ ἱερέως Μαδιάμ καὶ ἤγαγε τὰ πρόβατα ὑπὸ τὴν ἔρημον καὶ ἦλθεν εἰς τὸ ὄρος Χωρήβ. ὦφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου ἐν πυρὶ φλογός ἐκ τοῦ βάτου, καὶ ὄρα ὅτι ὁ βάτος καιεταί πυρὶ, ὃ δὲ βάτος οὐ κατεκαίετο» (Ἐξόδου γ' 1-2.)

δικαιοσύνης ἀνέτειλεν ἥλιος, ἀντὶ Μωϋσέως Χριστός, ἡ σωτηρία τῶν ψυχῶν ἡμῶν»²²

Ὅτι ἡ βάτος καὶ τὸ πῦρ στὴν βάτο προεικόνιζαν τὴν Παρθένο καὶ τὴν σύλληψη τοῦ Θεοῦ Λόγου ἀπὸ τὴν Παρθένο, μαρτυρεῖ καὶ ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας (380-444 μ.Χ.).

«Καὶ ὅπως ἀκριβῶς τὰ ἀγκάθια δὲν μποροῦν νὰ ἀντέξουν τὴν φωτιά, ἔτσι καὶ ἡ ἀνθρωπότητα τὴν θεότητα. Στὸν Χριστὸ ὅμως ἔγινε δυνατὸ αὐτό. Διότι σ' αὐτὸν κατοίκησε ὀλόκληρο τὸ πλήρωμα τῆς θεότητας σωματικῶς, ὅπως μᾶς ἔχει βεβαιώσει καὶ ὁ σοφὸς Παῦλος, καὶ αὐτὸς ποὺ κατοικεῖ μέσα σὲ φῶς ἀπλησίαστο, δηλαδὴ ὁ Θεός, κατοίκησε μέσα στὸν ναὸ τῆς Παρθένου, ταπεινώνοντας τὸν ἑαυτό του μὲ ἀξιοθαύμαστη πραότητα, καὶ περιορίζοντας κατὰ κάποιον τρόπο τὴν ἀμιγῆ προσέγγιση τῆς φύσεώς του, ὥστε νὰ μπορέσει νὰ χωρέσει, ὅπως ἀκριβῶς προσέγγισε ἡ φωτιά τὰ ἀγκάθια. Τὸ ὅτι ὅμως αὐτὸ ποὺ ἀπὸ τὴν φύση του φθειρεται, ἐμφάνισε τὴν σάρκα ἀνώτε-

22. «Πέρασε ἡ περίοδος τοῦ νόμου (τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης) ποὺ ἦταν ἡ σκιά τῶν μελλοντικῶν γεγονότων τῆς σωτηρίας, ὅταν ἦρθε στὸν κόσμον καὶ φανερώθηκε ἡ χάρις (δωρεά) τοῦ Θεοῦ· ὅπως ἡ βάτος δὲν καιγόταν ἀν καὶ ἐφλέγετο, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο (μὲ τὴν ἐνέργεια δηλαδὴ τοῦ Θεοῦ) ἐγέννησες (τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ) ἐνῶ διατήρησες τὴν παρθενία σου καὶ παρέμεινες καὶ μετὰ τὴν γέννησή Του παρθένος· ἀντὶ τῆς πύρινης στήλης (ποὺ ὁδηγοῦσε τοὺς Ἰουδαίους, ὅταν ἐπορεύοντο στὴν ἔρημον τὴν νύκτα) ἀνέτειλε ὁ πνευματικὸς Ἥλιος τῆς δικαιοσύνης· ἀντὶ τοῦ Μωυσῆ (ποὺ ἐνεργοῦσε στὴν Παλαιὰ Διαθήκη τὴν σωτηρία τῶν Ἰουδαίων) ὑπάρχει ὁ Χριστός, ποὺ εἶναι ἡ σωτηρία τῶν ψυχῶν μας». (Δογματικὸ Θεοτοκίον στὸν Ἑσπερινὸ τοῦ Σαββάτου τοῦ β' ἤχου).

ρη ἀπό τὴν φθορά, θὰ μπορούσε μὲ τρόπο αἰνιγματικὸ νὰ μᾶς τὸ δείξει ἢ φωτιὰ τῆς βιάτου ποὺ ἄφησε τὸ ξύλο ἐν-τελῶς ἀπείραχτο. Καὶ γιὰ τὸ ὅτι ζωοποίησε τὸν δικό του ναό (τὸ σῶμα του) καὶ τὸν ἔκανε ἀφθαρτο καὶ ἀνώτερο ἀπὸ τὸν θάνατο, ἀφοῦ ἦταν ζωὴ, ὡς πρὸς τὴν φύση του, ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, πῶς θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ ἀμφιβάλλει; Δὲν πείραξε λοιπὸν ἢ φωτιὰ τὸ ἀκανθῶδες φυτό, καὶ ἢ φλόγα ἔγινε ὑποφερτὴ ἀπὸ τὸν μικρὸ καὶ πολὺ ἀδύνατο θάμνο. Χώρεσε δηλαδὴ, ὅπως εἶπα, ἢ θεότητα μέσα στὴν ἀνθρωπότητα. Καὶ αὐτὸ τὸ μυστήριον ἔγινε στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Διότι κατοίκησε καὶ μέσα μας ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, χωρὶς νὰ ζητᾶ νὰ μᾶς τιμωρήσει, οὔτε νὰ μᾶς δικάσει, ἀλλὰ περιαστράπτοντας μέσα μας μὲ ἀγαθὲς καὶ ἠπιότατες προσεγγίσεις. Διότι, ὅπως λέει κάπου ὁ ἴδιος, “ὁ Θεὸς δὲν ἔστειλε τὸν Υἱό του στὸν κόσμον γιὰ νὰ καταδικάσει τὸν κόσμον, ἀλλὰ γιὰ νὰ σωθεῖ ὁ κόσμος δι’ αὐτοῦ”. Δὲν καιγόταν λοιπὸν ἢ βιάτος, ἂν καὶ τὴν περιτριγύριζε ἢ φλόγα»²³.

23. «Ὡσπερ ἐστὶν οὐ φορητὸν ἀκάνθαις τὸ πῦρ, οὕτω καὶ θεότης ἀνθρωπότητι. Πλὴν ἐν Χριστῷ συνέβη καὶ γέγονεν οἰστή. Κατώκησε γὰρ ἐν αὐτῷ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς, καθὰ καὶ ὁ σοφὸς μεμαρτύρηκε Παῦλος. Καὶ ὁ φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, τουτέστι Θεός, τῷ ἐκ παρθένου ναῷ κατηυλίζετο, καθεὶς ἑαυτὸν εἰς ἀξιάγαστον ἡμερότητα, καὶ οἰονεὶ περιστέλλον τὴν ἄκρατον τῆς ἰδίας φύσεως προσβολήν, ἵνα γένηται χωρητός, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἀκάνθας τὸ πῦρ. Ὅτι δὲ τὸ φθειρεσθαι πεφυκός, τὴν σάρκα φθορᾶς ἀπετέλει κρείττονα, διαδειξίειεν ἂν αἰνιγματωδῶς τὸ ἐπὶ τῷ βιάτῳ πῦρ ἀδιαλώβητον παντελῶς τηρήσαν τὸ ξύλον. Ὅτι δὴ τὸν ἴδιον ἐζωοποιεῖ ναόν, καὶ ἀφθαρτον ἀπετέλει καὶ θανάτου κρείττονα, ζωὴ κατὰ φύσιν ὑπάρχων ὁ ἐκ Θεοῦ

Αὐτὰ ἐπιβεβαιώνονται καὶ ἀπὸ τὸν εἰρμὸ²⁴ τῆς ἐνάτης ὠδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ πρώτου ἤχου τῆς Ὀκτωήχου:

Αὐτὸν τὸν εἰρμὸ ἐρμηνεύοντας ὁ Ἰωάννης Ζωναρᾶς (ιβ' αἰ. μ.Χ.) γράφει στὴν ἐρμηνεία τῶν ἀναστάσιμων κανόνων τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ (η' αἰ. μ.Χ) τὰ ἑξῆς:

«Τὸ θαῦμα μὲ τὴν βάτο καὶ ὁ τόπος φανέρωναν, ὅτι τὸ πῦρ τῆς θεότητος θὰ ἐνώθει μὲ τὴν ἀνθρώπινη φύση καὶ ὅχι μόνον δὲν θὰ τὴν καταστρέψει, ἀλλὰ θὰ τὴν καταστήσει περίλαμπρη. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ θαῦμα ἐμπνέεται ὁ παρῶν ὕμνος πρὸς τὴν Θεοτόκο, τὴν ὁποία καὶ ἰκετεύουμε νὰ σβῆσει ἐντελῶς τὸ καμίνι τῶν πειρασμῶν καὶ νὰ μᾶς ἀναδείξει ἀπειραχτους ἀπὸ τὴν φωτιά αὐτοῦ τοῦ καμινιοῦ, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἐκείνη δὲν κάηκε ἀπὸ τὸ θεῖο πῦρ. Αὐτὸ φαίνεται καὶ μὲ τὶς λέξεις (τοῦ ποιητῆ)· ἡ λέξη «λοχεΐαις» κυριολεκτεῖται στίς γυναῖκες ἀπὸ τὸ

Λόγος, πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις; Ἐφείδeto τοίνυν τῆς ἀκάνθης τὸ πῦρ, καὶ οἰστῆ γέγονεν ἡ φλόξ σμικρῶ καὶ ἀσθενεστάτῳ ξύλῳ. Κεχώρηκε γάρ, ὡς ἔφην, θεότης ἀνθρωπότητι. Καὶ τοῦτο γέγονεν ἐν Χριστῷ τὸ μυστήριον. Κατώκηκε δὲ καὶ ἐν ἡμῖν ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, οὐ ποινὰς αἰτῶν, οὐ δίκας εἰσπραττόμενος, ἀλλὰ χρησταῖς καὶ ἡμεροτάταις περιαστράπτων προσβολαῖς. Ὡς γὰρ αὐτός ποῦ φησιν, “Οὐκ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κρίνη τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῆ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ”. Οὐ κατεκαίετο τοίνυν ὁ βάτος περιεχομένης αὐτῷ τῆς φλογός» (Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Γλαφυρὰ εἰς τὴν Ἐξοδον, Λόγος Α', P.G 69, 413).

24. «Τύπον τῆς ἀγνῆς λοχεΐας σου, πυρπολουμένη βάτος, ἔδειξεν ἀφλεκτος καὶ νῦν καθ' ἡμῶν τῶν πειρασμῶν ἀγριαίνουσαν, κατασβέσαι αἰτοῦμεν τὴν κάμινον, ἵνα σε Θεοτόκε, ἀκαταπαύστως μεγαλύνωμεν».

«λέχος» (= κρεβάτι), δηλαδή σέ ὅσες κυοφοροῦν ἀπό τήν συζυγική κλίνη. Ὅμως στήν περίπτωση τῆς Ἀειπαρθένου ἡ λέξη «λοχεία» χρησιμοποιεῖται καταχρηστικῶς, γι' αὐτό προστέθηκε καί τὸ ἐπίθετο «ἀγνή»: διότι στήν πραγματικότητα ἐκείνη ἀλοχεύτως (= ἄνευ ἀνδρὸς) συνέλαβε καί γέννησε»²⁵.

Ἐπίσης καί στήν ἐρμηνεία τοῦ Θεοτοκίου²⁶ τῆς τρίτης ὠδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ πρώτου ἤχου, γράφει:

«Καί τὸ ὄραμα μὲ τὴν βάτο αὐτὸ φανερώνει, ὅτι ἡ φύση μας κακοπαθοῦσε ἀπὸ τὸν θάνατο καί τὴν φθορά, ὅπως ἡ βάτος ἀπὸ τὴν φωτιά, ἀλλὰ δὲν ἐπρόκειτο τελικὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ κακὰ νὰ ἐξαφανιστεῖ, ἀλλὰ ἀπλῶς νὰ ὑποταχθεῖ. Ὡς βάτο ἐννοοῦμε τὴν Παρθένο, καί ὡς πῦρ τὸν Θεὸ Λόγο. Διότι ὁ Θεὸς λέγεται “πῦρ καταναλί-

25. «Τὸ κατὰ τὴν βάτο θαῦμα καί ὁ τόπος, ἐδήλου τὸ πῦρ τῆς Θεότητος ἐνωθῆναι τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, καί μὴ ταύτην λυμῆνασθαι ἀλλὰ μᾶλλον λαμπρῦναι ἐκ τούτου γοῦν τοῦ θαύματος ὁ παρὼν ὕμνος τῇ Θεοτόκῳ ἦν καί ἀντιβωλῶμεν, ἵνα τὴν κάμινον τῶν πειρασμῶν κατασβέσῃ καί δείξῃ ἡμᾶς ἀφλέκτους τῷ ταύτης καμίνου πυρὶ ὡσπερ ἐκείνη τῷ θείῳ οὐκ ἐφλέχθη πυρὶ τοῦτο δὲ τροπικῶς εἴρηται λοχεῖαι δὲ κυρίως μὲν ἐπὶ τῶν ἐκ λέχους, οἷον κοίτης ἀνδρὸς κυοφορουσῶν ἐπὶ δὲ τῆς Ἀειπαρθένου καταχρηστικῶς εἴρηται, διὸ καί τὸ τῆς ἀγνῆς πρόσκειται καί γὰρ ἐκείνη ἀλοχεύτως συνέλαβε καί τέτοκε» (Ἐρμηνεία τῶν ἀναστασίμων Κανόνων Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἁγιορείτικο Περιοδικό «Ο ΑΘΩΣ» τ. Α' ἐν Ἀθήναις 1920 σελ. 51).

26. «Θεὸν συλλαβοῦσα ἐν γαστρὶ, Παρθένε διὰ Πνεύματος, τοῦ παναγίου ἐμεινας ἀφλεκτος· ἐπεὶ σε βάτος τῷ νομοθέτῃ Μωσῆ, φλεγομένη ἄκαυστα, σαφῶς προεμήνησε, τὴν τὸ πῦρ δεξαμένην τὸ ἄστεκτον».

σκον” και αυτός εύρισκόμενος στην μήτρα τῆς Ἁγίας Παρθένου τὴν διεφύλαξε ἀκατάφλεκτη, και ἀπλῶς ὅπως τὸ ὑλικὸ πῦρ, ἡ θεία φύση ἄρπαξε τὴν ἀνθρώπινη φύση και τὴν ἔκαιγε και τὴν λάμπρυνε και τὴν φωτίζε, χωρὶς νὰ τὴν κατακαίει, χωρὶς νὰ τὴν καταφλέγει. Ἀλλὰ τὸ μὲν φθαρτὸ και παθητὸ και θνητὸ μέρος τῆς ἀνθρώπινης φύσεως, καθὼς ἔγινε σύμφωνο μὲ τὴν φύση του, ἐξ ἀρχῆς τὸ καιεὶ ὁ σαρκωθεὶς Υἱός, ἐνῶ τὴν οὐσία μας τὴν ἀναδεικνύει ἄφθαρτη και ἀθάνατη μὲ τὴν ἀνάστασι τόσο τοῦ δικοῦ του σώματος ὅσο και μὲ τὴν κοινὴ ἀνάστασι ὅλων τῶν ἀνθρώπων, τὴν ὁποία ἐλπίζουμε και ἐμεῖς. Ἀλλὰ μπορούμε νὰ θεωρήσουμε, ὅτι τὸ θαῦμα ἀναφέρεται και στὴν δικὴ του ἀνθρώπινη φύση, ποὺ πῆρε ἀπὸ τὴν Παρθένο. Διότι τὸ πῦρ τῆς Θεότητος τοῦ Λόγου δὲν τὴν κατέκαψε, οὐδὲ τὴν μετέβαλε σὲ φωτιά, δηλαδὴ σὲ Θεότητα, ἀλλὰ τὴν φύλαξε ἀκαυτη. Δηλαδὴ τὴν φύλαξε μέσα στὴν θεία οὐσία τῆς ἀνέγγιχτη ἀπὸ τὴν ἁμαρτία και ἀπομακρυσμένη ἀπὸ τὴν θνητότητα και τὴν ἀνέδειξε ἄφθαρτη μὲ τὸν θάνατο και τὴν ἀνάστασι, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὴν ἔκαμε νὰ ἀκτινοβολεῖ τὴν λαμπρότητα τῶν θείων ἐνεργημάτων και νὰ ἐνεργεῖ και νὰ διευθύνει τὰ παρὰδοξα θαύματα. Θὰ μπορούσε ἐπίσης νὰ νοηθεῖ τὸ ἴδιο θαῦμα και γιὰ τὴν Παρθένο· διότι ἐνῶ τὸ πῦρ τῆς Θεότητος τοῦ Λόγου ἔμεινε μέσα τῆς, τὴν ἔκαιγε μὲν γιὰ νὰ τὴν φωτίξει και νὰ τὴν λαμπρύνει, ἀλλὰ δὲν τὴν κατέκαιε, παρὰ τὴν φύλαξε ἀδιαλώβητη και ἄφθαρτη. Ὅταν λοιπὸν ἀκούσεις νὰ ὀνομάζεται ὁ Θεὸς πῦρ, μὴ φανταστεῖς κάποιον ὑλικὸ πῦρ· ἀλλὰ ἐπειδὴ ἀπὸ ὅλα τὰ ὑλικά στοιχεῖα τὸ πῦρ εἶναι τὸ λεπτότερο και τὸ πιὸ δραστικὸ, ποὺ

είσέρχεται σε κάθε άλλη ύλη, και επειδή έχει μεγάλη φωτιστική και καυστική δύναμη, γι' αυτές τις ιδιότητες συμβολικῶς να ἐννοεῖς ὡς πῦρ τὸν Θεό· ἡ φράση “*διὰ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου*” στὸ μέσον τοῦ κειμένου ἀναφέρεται στὸ “*συλλαβοῦσα*”, καὶ σημαίνει ἐσὺ ποὺ ἔμεινες ἔγκυος διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, Πνεῦμα Ἅγιο θὰ ἔρθει σὲ σένα, τὸ ὁποῖο καθαρίζει καὶ παρέχει τὴν δυνατότητα νὰ δεχτεῖς τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ· παρέχει καὶ τὴν γεννητικὴ ἰκανότητα. Καὶ τότε ἐπεσχίασε τὴν Παρθένο ἢ ἐνυπόστατος σοφία καὶ δύναμη τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου καὶ συνάρμοσε γιὰ τὸν ἑαυτό του ἀπὸ τὰ ἀγνὰ αἵματά της σῶμα μὲ ψυχὴ, ἀλλὰ ἔφτιαξε τὸ σῶμα ὄχι διὰ σπέρματος ἀλλὰ μὲ δημιουργικὸ τρόπο, ὄχι μὲ τὸ νὰ σχηματίζεται σιγὰ σιγὰ μὲ σταδιακὴ ἀνάπτυξη, ἀλλὰ μονομιᾶς φτιάχτηκε τέλειο· διότι ὁ ἴδιος ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἔλαβε στὴν ὑπόστασή του τὴν σάρκα. Δὲν μιλάει γιὰ κάποιον ἄνθρωπο ποὺ ἔγινε Θεός, ἀλλὰ γιὰ Θεὸ ποὺ ἐνανθρώπησε καὶ δημιούργησε μία σύνθετη ὑπόσταση ἀπὸ τὴν θεία του φύση καὶ ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη φύση ποὺ προσέλαβε. Ἐδῶ λέει πρὸς τὴν Παρθένο ὁ μελωδός, ὅτι ἐνῶ μέσα της συνέλαβε τὸν Θεό, ἔμεινε ἀφλεκτος ὅπως στὴν προτύπωση μὲ τὸ θαῦμα τῆς βάρτου· καὶ δείχνει ὅτι τὸ θαῦμα μὲ τὴν βάρτο ποὺ φανερώθηκε στὸν Μωυσῆ, ἦταν προτύπωση τοῦ θαύματος μὲ τὴν Ἁγία Παρθένο»²⁷.

27. «Τὸ δὲ κατὰ τὴν βάρτο ὄραμα τοῦτο δηλοῖ, ὅτι καὶ ἡ φύσις ἡμῶν ἐκακοῦτο ὑπὸ τοῦ θανάτου καὶ τῆς φθορᾶς, ὡς ἡ βάρτος ὑπὸ πυρός, ἀλλ' οὐκ ἔμελλεν εἰς τέλος ὑπὸ τούτων δαπανᾶσθαι ἀλλ' ὑποτάττεσθαι βάρτον δὲ τὴν Παρθένον νοοῦμεν, πῦρ δὲ τὸν Θεὸν Λόγον· ὁ γὰρ Θεὸς πῦρ καταναλίσκον λέγεται ὅς καὶ γενόμενος

Ὁ ἴδιος σοφὸς ἐξηγητὴς ἐξηγώντας τὸν εἰρμό²⁸ τῆς ὀγδόης ὠδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ βαρέος ἤχου,

ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς Ἀγίας Παρθένου ἀκατάφλεκτον αὐτὴν διεφύλαξε καὶ ἀπλῶς ὡς πῦρ ὕλης ἢ θεία φύσις δραξαμένη τῆς ἡμετέρας φύσεως καὶ καίουσα ταύτην καὶ λαμπρύνουσα καὶ φωτίζουσα οὐ κατακαίει, οὐ καταφλέγει, ἀλλὰ τὸ μὲν φθαρτὸν καὶ παθητὸν καὶ θνητὸν, γενόμενον σύμφυτον αὐτοῦ ἐξ ἀρχῆς, καίει ὁ σαρκωθεὶς Υἱός, τὴν δὲ οὐσίαν ἡμῶν δείκνυσιν ἄφθαρτον καὶ ἀθάνατον διὰ τῆς ἀναστάσεως τῆς τε τοῦ ἰδίου σώματος καὶ τῆς πανδήμου καὶ κοινῆς, ἣτις ἡμῖν ἐλπίζεται· ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἰδίας σαρκός, ἣν ἐκ Παρθένου προσελάβετο, τὸ θαῦμα ἐκληθεῖν (ἄν)· οὐ γὰρ κατέφλεξε ταύτην τὸ πῦρ τῆς τοῦ Λόγου Θεότητος, οὐδὲ εἰς πῦρ μετέβαλεν, ἤγουν εἰς τὴν Θεότητα, ἀλλ' ἐφύλαξεν ἀκατάφλεκτον οἶον ἐν τῇ αὐτῆς οὐσίᾳ ἄψαυστον τῇ ἀμαρτία καὶ ἀποθεμένη τὸ θνητὸν καὶ ἄφθαρτον διὰ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως τὴν μέντοι λαμπρότητα τῶν θείων ἐνεργημάτων ἐξ ἀρχῆς καὶ ἐνεργοῦσαν καὶ ἀρχουσαν τὰ παράδοξα θαύματα, νοηθεῖν δὲ (ἄν) καὶ ἐπὶ τῆς Παρθένου· τὸ γὰρ πῦρ τῆς τοῦ Λόγου Θεότητος γενόμενον ἐν αὐτῇ ἔκαιε μὲν φωτίζον αὐτὴν καὶ λαμπρύνον, καὶ οὐ κατέκαιε φυλάξαν ἀδιαλώβητον καὶ ἄφθαρτον· πῦρ μὲν οὖν τὸν Θεὸν ὅταν ἀκούσης, μὴ πυρὸς ἐνύλου λάμβανε φαντασίαν· ἀλλὰ διὰ τὸ ἐν τοῖς στοιχείοις εἶναι τὸ πῦρ λεπτομερεστάτον καὶ δραστηκώτερον διὰ πάσης ὕλης χωροῦν· καὶ διὰ τὴν φωτιστικὴν καὶ καυστικὴν αὐτοῦ δύναμιν συμβολικῶς πῦρ νόει τὸν Θεόν· τὸ διὰ Πνεύματος τοῦ Ἀγίου, μέσον κείμενον, πρὸς τὸ (συλλαβοῦσα) ἀποδίδοται· ἵνα (ἦ) ἡ συλλαβοῦσα διὰ Πνεύματος Ἀγίου λέγουσα· Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ καθαῖρον καὶ δύναμιν δεκτικὴν τῆς τοῦ Χριστοῦ Θεότητος παρέχον· ἅμα δὲ καὶ γεννητικὴν “καὶ τότε ἐπεσκίασεν ἐν αὐτῇ ἡ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου ἐνυπόστατος σοφία καὶ δύναμις καὶ συνέπηξεν ἑαυτῷ ἐκ τῶν ἀγνῶν αἱμάτων αὐτῆς σάρκα ἐμφυχωμένην οὐ σπερματικῶς ἀλλὰ δημιουργικῶς, οὐ τοῖς κατὰ μικρὸν προσθήκαις ἀπαρτιζομένου τοῦ σχήματος, ἀλλ' ὑφ' ἐν τελειωθέντος· αὐτὸς γὰρ ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος χρηματίσας τῇ σαρκὶ ὑπόστασις”· οὐκ ἄνθρωπον δὲ ἀποθεωθέντα λέγειν, ἀλλὰ Θεὸν ἐνανθρωπήσαντα, καὶ ἐκ τῆς θείας αὐτοῦ

έρμηνεύει τὸ θαῦμα τῆς φλεγομένης καὶ μὴ καιομένης βάτου ὡς ἐξῆς:

«Λέει λοιπὸν (ὁ ὕμνος): Ἡ βάτος “προσομιλοῦσα τῷ πυρὶ ἀφλεκτος”, δηλαδή ἐνῶ ἦταν ἐνωμένη, διότι ἡ ὁμιλία δηλώνει τὴν ἔνωση ἐκείνων ποὺ μιλοῦν μεταξὺ τους, διότι συναναστρέφονται μαζί, φανέρωσε στὸν Μωυσῆ τὸν Θεό, ὅχι ὅτι πρὶν τὸν ἀγνοοῦσε, ἀλλὰ τώρα Τὸν φανέρωσε σ’ αὐτὸν τελειότερα καὶ συνομίλησε μαζί του καὶ τοῦ ἀνήγγειλε τὴν ἐλευθερία τοῦ Ἰσραήλ... Ὡστε λοιπὸν ἡ ἀφλεκτος βάτος μετὰ τὸ πῦρ “τὸν Θεὸν ἐγνώρισε τῷ Μωυσῆ”, ἐνῶ ὁ ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ ζῆλος τοὺς Παῖδες, ποὺ ἔμειναν ἀπείραχτοι ἀπὸ τὴν φωτιά, τοὺς ἀνέδειξε ὕμνωδους τοῦ Κυρίου ποὺ τοὺς ἔσωσε, καὶ αὐτοὶ προσκαλοῦσαν μαζί τους στὴν ὕμνωδία ὅλα τὰ δημιουργήματα. Ἔτσι ἐξηγοῦνται τὰ λόγια τοῦ εἰρμού. Ἐπιπλέον τὸ θαῦμα μετὰ τὴν βάτο, κατὰ τὸν Φίλιωνα, δῆλωνε καὶ θεία προστασία τοῦ Ἰσραήλ: διότι ὅπως ἡ βάτος εἶναι θάμνος λεπτὸς καὶ εὐφλεκτος, ἀλλὰ δὲν κάηκε, ἂν καὶ διαρκῶς ἦταν ἐνωμένος μετὰ τὴν φλόγα, ἔτσι

φύσεως καὶ ἧς προσελάβετο ἀνθρωπίνης φύσεως μίαν ὑπόστασιν ἀποτελέσαντα σύνθετον· ἐνταῦθα εἰπὼν πρὸς τὴν Παρθένον ὁ μελωδός, ὅτι συλλαβοῦσα τὸν Θεὸν ἔμεινεν ἀφλεκτος ὡς ἐν τῇ βάτῳ ἐκείνης τύπον· καὶ δείκνυσιν ὅτι τὸ κατὰ τὴν βάτον ὄφθην θαῦμα τῷ Μωσεῖ, τύπος ἦν τοῦ κατὰ τὴν Ἁγίαν Παρθένον». (Ἑρμηνεῖα τῶν ἀναστασίμων Κανόνων Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἁγιορείτικο Περιοδικό «Ο ΑΘΩΣ» τ. Α' ἐν Ἀθήναις 1920 σελ. 51).

28. «Ἀφλεκτος πυρὶ, ἐν Σινᾷ προσομιλοῦσα, βάτος Θεὸν ἐγνώρισε, τῷ βραδυγλώσσῳ καὶ δυσήχῳ Μωσεῖ, καὶ Παῖδας ζῆλος Θεοῦ, τρεῖς ἀναλώτους ἐν πυρὶ, ὕμνωδους ἔδειξε. Πάντα τὰ ἔργα, τὸν Κύριον ὕμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε, εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας»

καὶ τὸ γένος τὸ Ἰσραηλιτικὸ ἂν καὶ γιὰ κάποιον χρονικὸ διάστημα κατέβηκε στὴν Αἴγυπτο καὶ ἐνῶ ἦταν ἀδύναμο γένος, ποὺ οἱ Αἰγύπτιοι τὸ ἐπιβουλεύονταν καὶ τὸ κακοποιοῦσαν, καὶ ἐνῶ γιὰ πολὺ καιρὸ περιστοιχιζόταν ἀπὸ τὴν φωτιά τῶν κακοποιήσεων, ὅμως δὲν κάηκε ἀλλὰ ἔμεινε ἀδαπάνητο καὶ αὐξήθηκε σὲ ἔθνος πολυάνθρωπο. Οἱ ἅγιοί μας ὅμως ἐξήγησαν ὅτι ἡ βάτος αὐτὴ προεικόνιζε τὴν μόνη καθαρὴ Παρθένο, ἐνῶ τὸ πῦρ τῆς βάτου προεικόνιζε τὸ πῦρ τῆς θεότητος ποὺ δὲν τὴν κατέκαψε, ἀλλὰ περισσότερο τὴν λάμπρυνε. Ἐπομένως δύο θαύματα δήλωσε τὸ μυστήριον τῆς βάτου»²⁹.

29. «Ἡ βάτος οὖν φησι προσομιλοῦσα τῷ πυρὶ ἄφλεκτος, ἥτοι ἠνωμένη οὖσα, ἡ γὰρ ὁμιλία ἐνωσιν δηλοῖ τῶν ὁμιλούντων ἀλλήλοις, παρὰ τὸ ὁμοῦ αὐτοὺς ἀναστρέφεσθαι· ἐγνώρισε τῷ Μωϋσῆ τὸν Θεόν, οὐχὶ πρὶν αὐτοῦ ἀγνοοῦμενον ἀλλὰ τελεώτερον τότε γνωσθέντι αὐτῷ καὶ συλλαλήσαντα, καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῷ Ἰσραὴλ καταγαγεῖλαντα... Ἡ μὲν οὖν ἄφλεκτος βάτος τῷ πυρὶ τὸν Θεὸν ἐγνώρισε τῷ Μωϋσῆ, ὁ δὲ ζῆλος ὁ ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ τοὺς Παῖδας τοὺς ἀναλώτους τῷ πυρὶ ὑμνωδοὺς ἔδειξε, τοῦ δικαιοῦσαντος αὐτοὺς Κυρίου, οἳ καὶ συνεχάλουν πάντα τὰ ἔργα. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω. Τὸ δὲ κατὰ τὴν βάτον θαῦμα ἐδήλου μὲν, κατὰ τὸν Φίλωνα, καὶ τοῦ Ἰσραὴλ θείαν κηδεμονίαν· ὡς γὰρ ἡ βάτος θάμνος οὖσα λεπτή καὶ εὐπρηστος οὐ κατεκαύθη διαρκῶς τῇ φλογὶ ὁμιλήσασα, οὕτω οὐδὲ τὸ γένος τὸ Ἰσραηλιτικὸν ὀλίγον κατελθὸν εἰς Αἴγυπτον καὶ ἀσθενὲς καὶ παρὰ τῶν Αἰγυπτίων ἐπιβουλεύομενον καὶ κακούμενον καὶ τῷ πυρὶ τῶν κακώσεων ἐπὶ μακρὸν ἐκκαιόμενον οὐ κατεκαύθη ἀλλ' ἔμενε ἀδαπάνητον καὶ εἰς ἔθνος ἤξε τὸ πολυάνθρωπον. Οἱ δὲ ἡμῶν ἅγιοι οἱ τὴν μόνην καθαρὰν Παρθένον τοῦτο ἔβεντο τὴν βάτον τὴν θεομήτορα εἰκονίζοντες, τῷ δὲ πυρὶ, τὸ πῦρ τῆς θεότητος αὐτὴν οὐ κατέκαυσεν ἀλλὰ μᾶλλον ἐλάμπρυνε. Καὶ νῦν δύο θαύμασι τὸ κατὰ βάτον ἐδήλωσε μυστήριον» (Ἐρμηνεῖα τῶν ἀναστασίμων Κανόνων,

Προσφυστάτο καὶ ἀληθῶς τεχνικότατο εἶναι τὸ τε-
τράστιχο, ποὺ συνέθεσε σὲ ἰαμβικὸ μέτρο τοῦ ποιητικοῦ
λόγου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων περὶ τῆς ἀκατάφλεκτης
βάτου ὁ Θεόδωρος ὁ Πτωχοπρόδρομος (ιβ' αἰ. μ.Χ. ἢ τὸ
1110 - 1156 ἕως 1178) ἐξηγώντας τὸν κανόνα τῶν Χρι-
στουγέννων:

«Πῦρ ἐν βάτω, καί, θαῦμα ! ταύτην οὐ φλέγει

Οὐ πῦρ τὸ πῦρ οὐ βάτος ἐστὶν ἢ βάτος.

Καὶ πῦρ τὸ πῦρ καὶ βάτος ἐστὶν ἢ βάτος.

Ἄλλ' εἰκονίζει τὸν τόκον τῆς Παρθένου»³⁰.

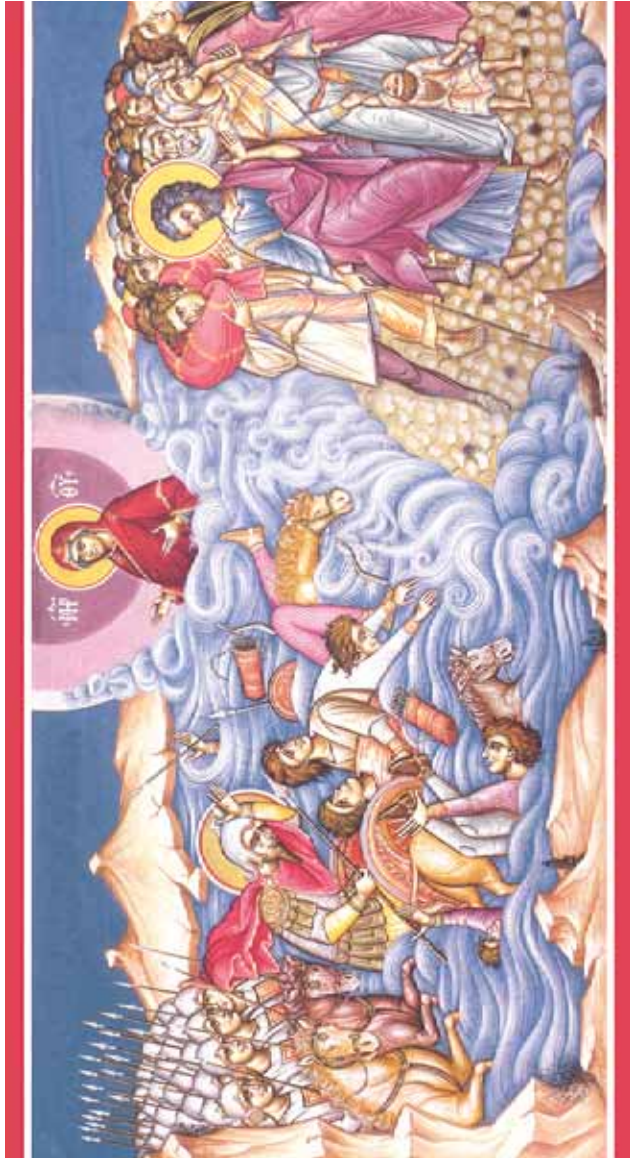
Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἄγιορειτικὸν Περιοδικὸν «Ὁ Ἄθως»,
ἐν Ἀθήναις 1920 σελ. 200-201).

30. «Φωτιά στὴν βάτο (ἐμφανίζεται) καὶ θαῦμα (γίνεται).

Αὐτὴ δὲν καίει (ἢ φωτιά).

Δὲν εἶναι ἢ φωτιά ἢ φωτιά ποὺ φανερώθηκε (ἐννοεῖ ὅτι εἶναι
ὁ Κύριος) καὶ δὲν εἶναι ἢ βάτος, ἢ βάτος ποὺ ὑπῆρχε ἐκεῖ (ἐννοεῖ
ὅτι ἢ βάτος ἔχει τὴν θέση ἄλλου προσώπου).

Ἄλλὰ καὶ ἢ φωτιά εἶναι φωτιά καὶ ἢ βάτος εἶναι βάτος
(δηλαδὴ αὐτὸ ποὺ συνέβη εἶναι πραγματικὸ γεγονός, ποὺ εἰκονί-
ζει τὸ μυστήριον τοῦ τόκου τῆς Παρθένου)» (Νικοδήμου Ἀγιορεί-
του Ἐορτοδρόμιον. Ἐν Βενετία 1836 σελ. 103).

«Χαίρε θάλασσα Φαραώ τόν νοητόν...» Ἡ διάβαση τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης.
Ἄπό τὸ βιβλίο ἹΕΡΑ ΜΟΝΗ ΠΑΡΑΚΛΗΤΟΥ.

4. *Ἡ διάβασις τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλῖταις*

Ἡ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς μετὰ τὴν σωτήρια ἐπέμβασις τοῦ Θεοῦ ἀφέθηκε ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους ἐλεύθερος νὰ φύγει ἀπὸ τὴν χώρα τῆς Αἰγύπτου. Οἱ Αἰγύπτιοι ὅμως γρήγορα ἀντιλήφθησαν τὴν χρησιμότητα τῶν δούλων ἀπὸ τὴν ἔλλειψις τῶν ἐργατῶν, γι' αὐτὸ καὶ μὲ στρατὸ ἔτρεξαν νὰ τοὺς ἐμποδίσουν νὰ φύγουν καὶ νὰ τοὺς ἀναγκάσουν νὰ ἐπιστρέψουν πίσω στὴν Αἴγυπτο.

Οἱ Ἰσραηλίτες εὐρίσκονταν πρὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ποὺ ἔπρεπε νὰ τὴν διαβοῦν γρήγορα, γιὰ νὰ μὴν αἰχμαλωτιστοῦν ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους. Ἡ θάλασσα ἦταν ἀδιάβατη γι' αὐτοὺς ποὺ δὲν διέθεταν πλοῖα καὶ ἄλλα πλωτὰ μέσα. Κι ὅμως ὁ Θεὸς μὲ θαυματουργικὸ τρόπο ἄνοιξε δρόμο στὴν θάλασσα, γιὰ νὰ διαβοῦν οἱ Ἰσραηλίτες.

«Ὁ Μωυσῆς τέντωσε τὸ χέρι του πρὸς τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα καὶ ἀμέσως ὁ Θεὸς ἐξαπέλυσε ὅλη τὴν νύκτα ἰσχυρότατο νότιο ἄνεμο πάνω στὴν θάλασσα, καὶ στέγνωσε τὸν πυθμένα τῆς θάλασσας, καὶ χωρίστηκε τὸ νερὸ στὰ δύο. Οἱ Ἰσραηλίτες τότε μπῆκαν σ' αὐτὸν τὸν στεγνὸ δρόμο στὸ μέσον τῆς θάλασσας, ἐνῶ τὸ νερὸ τῆς εἶχε σχηματίσει ἕνα τεῖχος δεξιὰ καὶ ἕνα τεῖχος ἀριστερά. Καὶ οἱ Αἰγύπτιοι συνέχισαν τὴν καταδίωξιν καὶ μπῆκαν καὶ αὐτοὶ πίσω τους μὲ ὅλο τὸ ἵππικὸ τοῦ Φαραῶ καὶ τὰ ἄρματα καὶ τοὺς ἀναβάτες στὸ μέσον τῆς θάλασσας. Καὶ κατὰ τὴν ὥρα ἀκριβῶς πρὶν ἀπὸ τὸ ξημέρωμα ἔρριξε ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν πύρινο στῦλο τὸ βλέμμα

του στην στρατιὰ τῶν Αἰγυπτίων καὶ τοὺς προκάλεσε ταραχή. Καὶ ἔκαμε ὥστε νὰ ἐμπλακοῦν οἱ ἄξονες τῶν ἄρμάτων μεταξύ τους καὶ τὰ ἔσπρωξε ὀρμητικὰ τὸ ἕνα πάνω στὸ ἄλλο, καὶ τότε οἱ Αἰγύπτιοι εἶπαν· ἄς φύγουμε μακριὰ ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτες, διότι ὁ Κύριός τους πολεμεῖ ἐναντίον μας καὶ τοὺς ὑπερασπίζεται. Καὶ εἶπε ὁ Κύριος στὸν Μωυσῆ· τέντωσε τὸ χέρι σου πρὸς τὴν θάλασσα, καὶ θὰ ἀποκατασταθεῖ τὸ νερὸ στὴν θέση του καὶ θὰ σκεπάσει ἐντελῶς τοὺς Αἰγυπτίους καὶ τὰ ἄρμάτά τους μαζί μὲ τοὺς ἀναβάτες τους. Τέντωσε πράγματι τὸ χέρι του ὁ Μωυσῆς στὴν θάλασσα, καὶ μέχρι νὰ ξημερώσει, τὸ νερὸ ἀποκαταστάθηκε στὴν θέση του. Οἱ Αἰγύπτιοι προσπάθησαν νὰ διαφύγουν κάτω ἀπὸ τὸ νερό, ἀλλὰ ὁ Κύριος ξετίναξε καὶ διασκόρπισε τοὺς Αἰγυπτίους μέσα στὴν θάλασσα. Καὶ καθὼς τὸ νερὸ ἐπέστρεψε στὴν θέση του, σκέπασε τὰ πολεμικὰ ἄρματα μὲ τοὺς ἀναβάτες τους καὶ ὅλη τὴν στρατιωτικὴ δύναμη τοῦ Φαραώ, ὅλους ὅσους εἶχαν μπεῖ μέσα στὴν θάλασσα πίσω ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτες, καὶ δὲν ἀπέμεινε ζωντανὸς οὔτε ἕνας τους. Ἀλλὰ οἱ Ἰσραηλίτες προχώρησαν πάνω στὸ ξερὸ ἔδαφος στὸ μέσον τῆς θάλασσας, ἐνῶ τὸ νερό της εἶχε σχηματίσει ἕνα τεῖχος δεξιὰ καὶ ἕνα τεῖχος ἀριστερά. Καὶ ἔτσι γλίτωσε ὁ Κύριος τὸν Ἰσραὴλ τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἀπὸ τὰ χέρια τῶν Αἰγυπτίων· καὶ εἶδαν οἱ Ἰσραηλίτες τοὺς Αἰγυπτίους πεθαμένους στὴν παραλία τῆς θάλασσας. Διεπίστωσε ὁμως καὶ ὁ Ἰσραὴλ τὸ παντοδύναμο χέρι τοῦ Κυρίου, ὅσα ὁ Κύριος ἔκαμε στοὺς Αἰγυπτίους· καὶ φοβήθηκε καὶ ὁ λαὸς τὸν Κύριο καὶ ἔνωσε ἐμπιστοσύνη στὸν Θεὸ καὶ στὸν δοῦλο του Μωυσῆ»³¹.

Ἡ θαυμαστή διάβαση τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ ὅσα συνέβησαν θεωροῦνται ἐπίσης τύπος τοῦ μυστηρίου τῆς Θεοτόκου κατὰ τὸ δογματικὸ Θεοτοκίο τοῦ Ἐσπερινοῦ τοῦ Σαββάτου τοῦ πλαγίου πρώτου ἤχου:

«Ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ, τῆς ἀπειρογάμου νύμφης εἰκῶν διεγράφη ποτέ. Ἐκεῖ Μωϋσῆς διαιρέτης τοῦ ὕδατος,

31. «Ἐξέτεινε δὲ Μωϋσῆς τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ὑπήγαγε Κύριος τὴν θάλασσαν ἐν ἀνέμῳ νότῳ βιαίῳ ὅλην τὴν νύκτα καὶ ἐποίησε τὴν θάλασσαν ξηράν, καὶ ἐσχίσθη τὸ ὕδωρ. καὶ εἰσῆλθον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ εἰς μέσον τῆς θαλάσσης κατὰ τὸ ξηρόν, καὶ τὸ ὕδωρ αὐτῆς τεῖχος ἐκ δεξιῶν καὶ τεῖχος ἐξ εὐωνύμων· καὶ κατεδίωξαν οἱ Αἰγύπτιοι καὶ εἰσῆλθον ὀπίσω αὐτῶν, πᾶς ἵππος Φαραώ καὶ τὰ ἄρματα καὶ οἱ ἀναβάται, εἰς μέσον τῆς θαλάσσης. ἐγενήθη δὲ ἐν τῇ φυλακῇ τῇ ἐθνητῇ καὶ ἐπέβλεψε Κύριος ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν Αἰγυπτίων ἐν στύλῳ πυρὸς καὶ νεφέλης καὶ συνετάραξε τὴν παρεμβολὴν τῶν Αἰγυπτίων καὶ συνέδησε τοὺς ἄξονας τῶν ἀρμάτων αὐτῶν καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς μετὰ βίας. καὶ εἶπαν οἱ Αἰγύπτιοι· φύγωμεν ἀπὸ προσώπου Ἰσραὴλ, ὁ γὰρ Κύριος πολεμεῖ περὶ αὐτῶν τοὺς Αἰγυπτίους. εἶπε δὲ Κύριος πρὸς Μωϋσῆν· ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἀποκαταστήτω τὸ ὕδωρ καὶ ἐπικαλυφάτω τοὺς Αἰγυπτίους, ἐπὶ τε τὰ ἄρματα καὶ τοὺς ἀναβάτας. ἐξέτεινε δὲ Μωϋσῆς τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἀποκατέστη τὸ ὕδωρ πρὸς ἡμέραν ἐπὶ χώρας· οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἔφυγον ὑπὸ τὸ ὕδωρ, καὶ ἐξετίναξε Κύριος τοὺς Αἰγυπτίους μέσον τῆς θαλάσσης, καὶ ἐπαναστραφὲν τὸ ὕδωρ ἐκάλυψε τὰ ἄρματα καὶ τοὺς ἀναβάτας καὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν Φαραώ, τοὺς εἰσπορευομένους ὀπίσω αὐτῶν, εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ οὐ κατελήφθη ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς. οἱ δὲ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐπορεύθησαν διὰ ξηρᾶς ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, τὸ δὲ ὕδωρ αὐτῆς τεῖχος ἐκ δεξιῶν, καὶ τεῖχος ἐξ εὐωνύμων. καὶ ἐρρύσατο Κύριος τὸν Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ χειρὸς τῶν Αἰγυπτίων· καὶ εἶδεν Ἰσραὴλ τοὺς Αἰγυπτίους τεθνηκότας παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. εἶδε δὲ Ἰσραὴλ τὴν χεῖρα τὴν μεγάλην, ἃ ἐποίησε Κύριος τοῖς Αἰγυπτίοις· ἐφοβήθη δὲ ὁ λαὸς τὸν Κύριον καὶ ἐπίστευσαν τῷ Θεῷ καὶ Μωϋσῇ τῷ θεράποντι αὐτοῦ» (Ἐξόδου ιδ' 21-31).

ἐνθάδε Γαβριὴλ ὑπηρέτης τοῦ θαύματος· τότε τὸν βυθὸν ἐπέξευσε ἀβρόχως Ἰσραήλ, νῦν δὲ τὸν Χριστὸν ἐγέννησεν ἀσπόρως ἢ Παρθένος· ἡ θάλασσα μετὰ τὴν πάροδον τοῦ Ἰσραήλ, ἔμεινε ἀβατος· ἡ ἄμεμπος μετὰ τὴν κύησιν τοῦ Ἐμμανουὴλ, ἔμεινε ἄφθορος. Ὁ ὢν καὶ προῶν, καὶ φανεὶς ὡς ἄνθρωπος, Θεὸς ἐλέησον ἡμᾶς».³²

«Ἡ Κιβωτὸς αἰρομένη ὑπὸ τῶν Ἱερέων»: Ἔργο τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου, Καρέα.

32. Στὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα προτυπώθηκε στὸ παρελθὸν εἰκόνα τῆς νύμφης, ποὺ δὲν ἔλαβε πείρα γάμου (δηλαδὴ τῆς Παρθένου Μαρίας). Ἐκεῖ ὁ Μωυσῆς ἦταν αὐτὸς ποὺ διαιροῦσε τὸ νερὸ τῆς θάλασσας (γιὰ νὰ περάσει χωρὶς νὰ βραχεῖ καὶ νὰ πνιγεῖ ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαός), ἐδῶ ἐμφανίστηκε ὁ Γαβριὴλ ποὺ ὑπηρέτησε τὸ θαῦμα (τῆς συλλήψεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐκ Πνεύματος Ἁγίου). Τότε τὸν βυθὸ τῆς θάλασσας περπάτησε χωρὶς νὰ βραχεῖ ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαός, τώρα γέννησε τὸν Χριστὸ χωρὶς ἀνδρικό σπέρμα ἢ Παρθένος Μαρία· ἡ θάλασσα, ὅταν πέρασε ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς παρέμεινε ἀδιάβατη (γιὰ τοὺς Αἰγυπτίους)· ἡ ἄμεμπος μετὰ τὴν κύησιν τοῦ Ἐμμανουὴλ (τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ) παρέμεινε χωρὶς νὰ φθαρεῖ ἢ παρθενία τῆς. Ὁ Θεὸς ποὺ ὑπάρχει καὶ ὑπῆρχε προαιῶνια καὶ φανερώθηκε ὡς ἄνθρωπος ἐλέησέ μας».

5. *Τὸ ἁγίασμα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἐπιπλέον ἢ κιβωτὸς τῆς Διαθήκης*

Ἔ⁶ Κύριος ἔδωσε ἐντολή στὸν Μωυσῆ (1571-1451 π. Χ.) νὰ κατασκευάσει τὸ ἁγίασμά Του, δηλαδή τὴν Κιβωτὸ τῆς Διαθήκης, ποὺ ἦταν ὁ πρῶτος κινητὸς μεταφερόμενος Ναὸς γιὰ τὴν λατρεία τοῦ Θεοῦ, στὸν ὁποῖο ἔπρεπε νὰ τοποθετηθοῦν τὰ ἱερὰ σκευὴ τῆς θρησκείας τῶν Ἰσραηλιτῶν, ποὺ ἀπεδείκνυαν καὶ μαρτυροῦσαν τὶς σωστικὲς ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ γι' αὐτοῦς.

«Θὰ κατασκευάσεις γιὰ μένα ἰδιαίτερο ἱερὸ τόπο, καὶ ἐκεῖ θὰ ἐμφανίζομαι σὲ σᾶς. Καὶ θὰ μοῦ τὰ φτιάξεις σύμφωνα μὲ ὅλα ἐκεῖνα ποὺ σοῦ δείχνω τώρα στὸ ὄρος, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς σκηνῆς καὶ κατὰ τὸ ὑπόδειγμα ὄλων τῶν σκευῶν της, ἔτσι θὰ τὰ κάνεις. Καὶ θὰ φτιάξεις τὴν κιβωτὸ τοῦ μαρτυρίου ἀπὸ ξύλα ποὺ δὲν σαπίζουν, μὲ δυόμισι πῆχεις μῆκος καὶ ἐνάμισι πῆχυ πλάτος καὶ ἐνάμισι πῆχυ ὕψος»³³.

«Θὰ κατασκευάσεις χρυσὴ τράπεζα ἀπὸ καθαρὸ χρυσό, τῆς ὁποίας τὸ μῆκος θὰ εἶναι δύο πῆχεις, τὸ πλάτος ἕνας πῆχυς, καὶ τὸ ὕψος ἐνάμισι πῆχυς»³⁴.

33. «Καὶ ποιήσεις μοι ἁγίασμα, καὶ ὀφθήσομαι ἐν ὑμῖν· καὶ ποιήσεις μοι κατὰ πάντα ὅσα σοι δεικνύω ἐν τῷ ὄρει, τὸ παράδειγμα τῆς σκηνῆς καὶ τὸ παράδειγμα πάντων τῶν σκευῶν αὐτῆς· οὕτω ποιήσεις. Καὶ ποιήσεις κιβωτὸν μαρτυρίου ἐκ ξύλων ἀσπίπτων, δύο πῆχεων καὶ ἡμίσεος τὸ μῆκος καὶ πῆχεως καὶ ἡμίσεος τὸ πλάτος καὶ πῆχεως καὶ ἡμίσεος τὸ ὕψος» (Ἐξόδου κε' 7-9).

34. «Καὶ ποιήσεις τράπεζαν χρυσῆν χρυσοῦ καθαροῦ, δύο πῆχεων τὸ μῆκος καὶ πῆχεως τὸ εὖρος καὶ πῆχεως καὶ ἡμίσεος τὸ ὕψος» (Ἐξόδου κε' 22).

«Θὰ κατασκευάσεις μία λυχνία ἀπὸ καθαρὸ χρυσό· σκαλιστὴ θὰ τὴν κάνεις αὐτὴν τὴν λυχνία. Ὁ κεντρικὸς κορμὸς τῆς καὶ οἱ σὰν μικρὰ καλάμια βραχίονες καὶ οἱ κοῦπες (γιὰ τοὺς λύχνους) καὶ οἱ σφαιροειδεῖς κόμβοι καὶ τὰ κρίνα θὰ βγαίνουν ὅλα (σὰν συνέχεια) ἀπὸ τὸ κύριο σῶμα αὐτῆς τῆς λυχνίας»³⁵.

«Καὶ θὰ φτιάξεις γιὰ τὴν σκηνὴν δέκα κουρτίνες ἀπὸ ὕφασμα βαμβακερὸ ὑφασμένο μὲ στριμμένη κλωστὴ μὲ χρώματα κυανό, κόκκινο καὶ βαθὺ κόκκινο. Πάνω σ' αὐτὲς θὰ ὑφάνεις μορφὲς χερουβίμ»³⁶.

✿ Ὁ ἀπόστολος Παῦλος μᾶς περιγράφει ὅλα ὅσα εὐρίσκονταν στὴν Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου:

«Ἐῖχε λοιπὸν καὶ ἡ πρώτη σκηνή (= ἡ παλαιὰ διαθήκη) λατρευτικὰς διατάξεις κι ἓνα ἐπίγειο θυσιαστήριο. Κατασκευάστηκε δηλαδὴ ἡ πρώτη σκηνή, ποὺ λεγόταν “ἄγια”, μέσα στὴν ὁποία ὑπῆρχε ἡ λυχνία, ἡ τράπεζα καὶ οἱ ἄρτοι τῆς προθέσεως. Πίσω ἀπὸ τὸ δεῦτερο καταπέτασμα ὑπῆρχε ἄλλη σκηνή, ποὺ λεγόταν “ἄγια τῶν ἀγγίων”. Ἐκεῖ ὑπῆρχε τὸ χρυσὸ θυσιαστήριο τοῦ θυμιάματος καὶ ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης ἡ σκεπασμένη γύρω γύρω μὲ χρυσάφι, μέσα στὴν ὁποία ὑπάρχει ἡ χρυσὴ στάμνα μὲ τὸ μάννα, ἡ ράβδος τοῦ Ἀαρών, ποὺ βλάστησε

35. «Καὶ ποιήσεις λυχνίαν ἐκ χρυσοῦ καθαροῦ, τορευτὴν ποιήσεις τὴν λυχνίαν· ὁ καυλὸς αὐτῆς καὶ οἱ καλαμίσκοι καὶ οἱ κρατῆρες καὶ οἱ σφαιρωτῆρες καὶ τὰ κρίνα ἐξ αὐτῆς ἔσται» (Ἐξόδου κς' 30).

36. «Καὶ τὴν σκηνὴν ποιήσεις δέκα αὐλαίας ἐκ βύσσου κεκλωσμένης καὶ ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου· χερουβίμ ἐργασία ὑφάντου ποιήσεις αὐτάς» (Ἐξόδου κας' 1).

ὑπερφυσικά, καί οἱ δύο πλάκες τῆς διαθήκης. Πάνω δὲ ἀπὸ τὴν κιβωτὸ ὑπῆρχαν ἀστραφτερὰ χερουβίμ, ποὺ σκέπαζαν μὲ τὰ φτερά τους τὸ ἱλαστήριο· ἀλλὰ γι' αὐτὰ δὲν εἶναι τώρα καιρὸς νὰ μιλήσουμε μὲ λεπτομέρειες»³⁷.

✿ Στὴν Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου ἐπίσης ἀναφέρονται καὶ τὰ ἐξῆς χωρία τῆς Ἑξόδου:

«Ὁ Κύριος μίλησε στὸν Μωυσῆ καὶ τοῦ εἶπε· τὴν πρώτη ἡμέρα τοῦ πρώτου μηνός, τὴν πρωτομηνιά, θὰ στήσεις τὴν Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου καὶ θὰ βάλεις μέσα τὴν Κιβωτὸ τοῦ Μαρτυρίου καὶ θὰ σκεπάσεις τὴν Κιβωτὸ τοῦ Μαρτυρίου μὲ τὸ καταπέτασμα καὶ θὰ φέρεις μέσα τὴν τράπεζα καὶ θὰ τοποθετήσεις πάνω της τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως καὶ θὰ φέρεις μέσα τὴν λυχνία καὶ θὰ τοποθετήσεις πάνω της τοὺς λύχνους της. Θὰ βάλεις ἐπίσης τὸ χρυσὸ θυμιατήρι γιὰ τὸ θυμίαμα, γιὰ νὰ θυμιάζεται ἀπὸ μπροστὰ ἢ Κιβωτὸς καὶ θὰ τοποθετήσεις τὸ ἄλλο καταπέτασμα ὡς κάλυμμα στὴν θύρα τῆς Σκη- νῆς τοῦ Μαρτυρίου»³⁸.

37. «Εἶχε μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη σκηνὴ δικαιοῦματα λατρείας τὸ τε ἄγιον κοσμικόν. σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη, ἐν ἣ ἡ τε λυχνία καὶ ἡ τράπεζα καὶ ἡ πρόθεσις τῶν ἄρτων, ἣτις λέγεται Ἅγια. μετὰ δὲ τὸ δευτέρον καταπέτασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη Ἅγια Ἀγίων, χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης περιεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσίῳ, ἐν ἣ στάμνος χρυσοῦν ἔχουσα τὸ μάννα καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης, ὑπεράνω δὲ αὐτῆς Χερουβίμ δόξης κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· περι ὧν οὐκ ἔστι νῦν λέγειν κατὰ μέρος» (πρὸς Ἑβραίους θ' 1-5).

38. «Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν λέγων· ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τοῦ μηνός τοῦ πρώτου νομηνία στήσεις τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου καὶ θήσεις τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου καὶ σκεπάσεις τὴν κιβωτὸν τῷ καταπετάσματι καὶ εἰσοίσεις τὴν τράπεζαν καὶ προθή-

«Θὰ πάρεις τὸ λάδι ποὺ εἶναι γιὰ τὸ χρίσμα καὶ θὰ χρίσεις μὲ αὐτὸ τὴν Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου καὶ ὅλα ὅσα ὑπάρχουν μέσα σ' αὐτὴν καὶ (ἔτσι) θὰ ἀφιερώσεις (σὲ μένα) τὴν σκηνὴ καὶ ὅλα τὰ σκεύη της καὶ θὰ εἶναι ἅγια καὶ καθιερωμένη (στὴν λατρεία μου)»³⁹.

«Ἔτσι θὰ ἀφιερώσεις (σὲ μένα) τὸ θυσιαστήριο, καὶ θὰ εἶναι αὐτὸ τὸ θυσιαστήριο τὸ πιὸ ἅγιο ἀπ' ὅλα»⁴⁰.

«Καὶ ὁ Μωυσῆς ἔκαμε ὅλα ὅσα τὸν διέταξε ὁ Κύριος· τὰ ἐξετέλεσε ὅλα ἀκριβῶς»⁴¹.

«Καὶ τότε ἡ νεφέλη κάλυψε τὴν Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου, καὶ πράγματι ἀκτινοβολοῦσε ὀλόκληρη ἡ σκηνὴ ἀπὸ τὴν δόξα (λάμψη) τοῦ Κυρίου. Καὶ ὁ Μωυσῆς δὲν μπόρεσε νὰ μπεῖ στὴν Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου, διότι ἡ νεφέλη τὴν σκέπαζε, καὶ ἡ σκηνὴ ἀκτινοβολοῦσε ἀπὸ τὴν λάμψη τοῦ Κυρίου»⁴².

Σύμφωνα μὲ τὴν θεολογία καὶ τὴν ὑμνολογία τῆς

σεις τὴν πρόθεσιν αὐτῆς καὶ εἰσίοσεις τὴν λυχνίαν καὶ ἐπιθήσεις τοὺς λύχνους αὐτῆς, καὶ θήσεις τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν εἰς τὸ θυμιᾶν ἐναντίον τῆς κιβωτοῦ καὶ ἐπιθήσεις κάλυμμα καταπετάσματος ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου» (Ἐξόδου μ' 1-5).

39. «...Καὶ λήψη τὸ ἔλαιον τοῦ χρίσματος καὶ χρίσεις τὴν σκηνὴν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ καὶ ἀγιάσεις αὐτὴν καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς καὶ ἔσται ἅγια (Ἐξόδου μ' 7).

40. «...Καὶ ἀγιάσεις τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἔσται τὸ θυσιαστήριον ἅγιον τῶν ἁγίων (Ἐξόδου μ' 9).

41. «...Καὶ ἐποίησε Μωϋσῆς πάντα, ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ Κύριος, οὕτως ἐποίησε» (Ἐξόδου μ' 14).

42. «Καὶ ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ δόξης Κυρίου ἐπλήσθη ἡ σκηνή· καὶ οὐκ ἠδυνάσθη Μωϋσῆς εἰσελθεῖν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ὅτι ἐπεσκίαζεν ἐπ' αὐτὴν ἡ νεφέλη καὶ δόξης Κυρίου ἐνεπλήσθη ἡ σκηνή» (Ἐξόδου μ' 28-29).

Ἐκκλησίας ὅλα αὐτὰ θεωροῦνται τύποι τοῦ μυστηρίου τῆς Θεοτόκου, ὅπως π.χ. ἀναφέρονται καί ὑμνολογοῦνται στόν Κανόνα τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου, στοὺς Χαιρετισμούς πρὸς τὴν Θεοτόκο καί σὲ πολλοὺς ἄλλους θεομητορικοὺς ὕμνους.

✱ Ἐρμηνεύοντας τὸ Θεοτοκίο⁴³ τῆς πρώτης ὠδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ πρώτου ἡχου, ὁ σοφὸς Ἰωάννης Ζωναρᾶς (ιβ' αἰ. μ.Χ.) γράφει γιὰ τὰ σκευὴ τῆς Σκηνῆς τοῦ Μαρτυρίου ποὺ θεωροῦνται τύποι τῆς Θεοτόκου:

«Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐντολῶν ποὺ ἔδωσε ὁ Θεὸς στόν Μωυσῆ περὶ τῆς Σκηνῆς καὶ τῶν σκευῶν της εἶπε καί γιὰ τὴν λυχνία, καὶ ἐννοῶ κάθε λυχνία ἀπὸ καθαρὸ χρυσό· ἀλλὰ καί στὸ Λευϊτικὸ γράφει· καί μίλησε ὁ Κύριος στόν Μωυσῆ καὶ τοῦ λέει· Διάταξε τοὺς Ἰσραηλίτες νὰ διαλέξουν καί νὰ σοῦ δώσουν λάδι καθαρὸ γιὰ τὸν φωτισμό· καί νὰ καίνε συνεχῶς χωρὶς διακοπὴ ἕναν λύχνο (καντήλι) πάνω στήν καθαρὴ λυχνία^{43α}. Μὲ τὸν λύχνο λοιπὸν δηλώνει τὴν παρθενία. Ἀλλὰ καί γιὰ τὴν στάμνα εἶναι γραμμένα τὰ ἐξῆς: Εἶπε λοιπὸν πρὸς τὸν Ἀαρὼν ὁ Θεός· πάρε μία στάμνα χρυσῆ καί βάλε σ' αὐτὴν τὸ μάννα· καί ὁ Παῦλος λέει στήν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή· “διότι κατασκευάστηκε ἡ πρώτη σκηνή”...»⁴⁴.

43. «Χαῖρε ἡ τῆς χάριτος πηγὴ· χαῖρε ἡ κλιμαξ καὶ πύλη οὐράνιος· χαῖρε ἡ λυχνία καὶ στάμνος χρυσῆ, καὶ ὄρος ἀλατόμητον, ἡ τὸν Ζωοδότην Χριστὸν τῶ κόσμῳ κησασα».

43α. Λευϊτικὸν κδ' 1-4.

44. «Μετὰ τῶν ἄλλων γὰρ ὧν διετάξατο ὁ Θεὸς περὶ τῆς Σκηνῆς ἐν τῶ Μωϋσῆ καὶ τῶν τοιαύτης σκευῶν εἶπε καὶ περὶ λυχν-

✿ Ὁ ἴδιος ἐξηγητὴς ἐρμηνεύοντας τὸ Θεοτοκίό⁴⁵ τῆς πέμπτης ὠδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ τρίτου ἤχου γράφει:

«Ἀφοῦ (ὁ Θεός) τοὺς ἔδωσε τὶς παλαιὰς διατάξεις, καὶ ἀνάμεσά τους τὸν περίφημο δεκάλογο, κατασκευάστηκε ἡ Σκηνὴ (τοῦ μαρτυρίου)· ἡ ὁποία μόλις ὀλοκληρώθηκε, καλύφθηκε ἀπὸ τὴν νεφέλη· αὐτὰ βεβαίως προεικονίζουν τὴν ἔνσαρκο παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσά μας· διότι ἡ μὲν σκηνὴ ἦταν προτύπωση τῆς Ἁγίας Παρθένου καὶ Θεομήτορος· ἡ δὲ νεφέλη πρωτύπωση τῆς ἐπιφοιτήσεως καὶ ἐπισκιάσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος σὲ μᾶς, ἀφοῦ ὁ Κύριος μὲ ἀνέκφραστο τρόπο μέσω τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος κατοίκησε στὴν μήτρα της. Αὐτὴ τὴν ἱστορία εἶχε στὸν νοῦ του ὁ μελωδὸς καὶ λέει πρὸς τὴν Θεοτόκο ὅτι ἀνεδείχθη σκηνὴ ἁγία, στὴν ὁποία κατασκήνωσε ὁ Κύριος. Διότι ἐσύ, λέει, ἀνεδείχθης πλατύτερη καὶ ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς, καὶ ἔτσι μπόρεσες νὰ δεχτεῖς αὐτὸν ποὺ δὲν χωρᾶ σὲ ὅλη

νίας λέγω, πάσης λυχνίας ἐκ χρυσοῦ καθαρᾶς· ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ Λευιτικῷ “καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν λέγων· ἐντείλει τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ καὶ λαβέτωσάν σοι ἔλαιον καθαρὸν εἰς φῶς· καῦσαι λύχνον διὰ παντὸς ἐπὶ τῆς λυχνίας τῆς καθαρᾶς” (Λευιτικὸν κδ’ 1-4)· οἶον τῷ λύχνῳ τὴν παρθενίαν σημαίνει· ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς στάμνου ταῦτα γέγραπται· ἔφησε γὰρ πρὸς Ἀαρῶν ὁ Θεός· “λάβε στάμνον χρυσοῦν καὶ βάλε εἰς αὐτὴν τὸ μάννα” (Ἐξοδος ιε’ 33), καὶ ὁ Παῦλος φησὶ πρὸς Ἑβραίους «σκηνὴ γὰρ κατασκευάσθη ἡ πρώτη» (Ἐρμηνεία τῶν ἀναστασίμων Κανόνων, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἁγιορειτικὸν Περιοδικὸν «Ὁ Ἄθως», ἐν Ἀθήναις 1920 σελ. 22).

45. «Σκηνὴ ἁγία, καὶ πλατυτέρα οὐρανῶν, ὡς τὸν ἐν πάσῃ ἀχώρητον τῇ κτίσει, Λόγον Θεοῦ δεξαμένη, μόνῃ ἐδείχθη ἀειπαρθενος».

τήν κτίση, τὸν Λόγο τοῦ Θεοῦ. Πράγματι μόνον ἡ Θεοτόκος ἀνεδείχθη ἁγία σκηνή· διότι καὶ σὲ ἄλλους ἐπεφοίτησε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, σὲ πατριάρχες (τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης) καὶ σὲ προφήτες, ἀλλὰ σὲ ἐκείνους δὲν κατασκήνωσε τὸ ἴδιο τὸ θεῖο Πνεῦμα, ἀλλὰ τὰ χαρίσματά του, τὰ ὁποῖα καὶ ἐκεῖνα λέγονται πνεύματα κατὰ τὸν Ἡσαΐα, ὅπως πνεῦμα συνέσεως καὶ πνεῦμα σοφίας. Σὲ σένα λοιπὸν μόνη Αὐτὸς εἰσῆλθε, ὅπως ὁ Γαβριὴλ σοῦ εἶπε κατὰ τὴν ὥρα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ· θὰ ἔρθει ἐπάνω σου τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καὶ ἡ δύναμη τοῦ Ὑψίστου, δηλαδή ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος»· «διότι ὁ Χριστὸς καλεῖται ἐπίσης Θεοῦ δύναμη καὶ Θεοῦ σοφία»⁴⁶.

Στὸ τροπᾶριο τῆς τετάρτης ὠδῆς τοῦ κανόνα τοῦ Πάσχα φάλλουμε:

46. «Μετὰ τὴν τῶν παλαιῶν παροχήν, αἰ τὴν δεκάλογον εἰχον, γέγονεν ἡ σκηνή· ἦν ἀπαρτισθειῖσαν νεφέλη ἐπλησε· ταῦτα δὲ προεικονίζει τὴν πρὸς ἡμᾶς διὰ σαρκὸς παρουσίαν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· ἡ μὲν γὰρ σκηνή τῆς Ἁγίας Παρθένου καὶ Θεομήτορος προτύπωσις ἦν· ἡ δὲ νεφέλη τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πρὸς ἡμᾶς ἐπιφοιτήσεως καὶ ἐπισκιάσεως, δι ἧς ὁ Κύριος ἀρρήτως ἐν τῇ μήτρᾳ ταύτης ὤκησε. ταύτης οὖν τῆς ἱστορίας μέμνηται ὁ μελωδὸς καὶ φησὶ πρὸς τὴν Θεοτόκον· ὅτι σκηνή ἁγία ἐδείχθη, ἐν ἧ ἔσκηνωσεν ὁ Κύριος· σὺ γάρ, λέγει, καὶ τῶν οὐρανῶν πλατυτέρα, δι' οὗ τὸν ἐν πάσῃ ἀχώρητον τῇ κτίσει, Λόγον Θεοῦ ἐδέξω· μόνη γὰρ ἐδείχθη σκηνή ἁγία· καὶ γὰρ καὶ ἄλλοις ἐπεφοίτησε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, πατριάρχαις καὶ προφήταις, ἀλλ' οὐκ αὐτὸ τὸ Πνεῦμα τὸ θεῖον ἐκείνοις ἐσκήνωσε· τὰ δ' ἐκείνου χαρίσματα, ἃ κάκεῖνα πνεύματα λέγονται κατὰ τὸν Ἡσαΐαν, ὡς πνεῦμα συνέσεως καὶ πνεῦμα σοφίας· ἐν σοὶ δὲ μόνη αὐτὸς ἐλήλυθε, ὡς ὁ Γαβριὴλ σοὶ εὐηγγελίατο εἰπὼν· «Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σὲ καὶ δύναμις Ὑψίστου ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος»· «Χριστὸς γὰρ Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία» (ἐνθ' ἀνωτέρω, σελ. 95).

«Ὁ θεοπάτωρ μὲν Δαυΐδ, πρὸ τῆς σκιώδους κιβωτοῦ, ἤλατο σκιρτῶν· ὁ λαὸς δὲ τοῦ Θεοῦ ὁ ἅγιος, τὴν τῶν συμβόλων ἔκβασιν, ὁρῶντες, εὐφρανθῶμεν ἐνθέως, ὅτι ἀνέστη Χριστὸς ὡς παντοδύναμος»⁴⁷.

«Ὁ προφήτης Ἀαρὼν μετὰ τὴν ράβδον ποὺ βλάστησε». Ἀπὸ τὸ βιβλίον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Διονυσίου: Οἱ Τοιχογραφίες τοῦ Καθολικοῦ.

47. «Ὁ πρόγονος τοῦ Θεανθρώπου, ὁ βασιλεὺς Δαυΐδ, χόρευε καὶ πηδοῦσε (ἀπὸ ὑπερβολικῆς χαρᾶς) μπροστὰ στὴν Κιβωτὸ τῆς Διαθήκης (ὅταν αὐτὴ ἐλευθερώθηκε ἀπὸ τοὺς ἀλλοφύλους ποὺ τὴν εἶχαν ἀρπάξει), ἡ ὁποία ἦταν σκιά καὶ προτύπωση (τῶν μελλόντων): ἐμεῖς δὲ οἱ πιστοί, ποὺ ἀποτελοῦμε τὸν ἅγιον λαὸν τοῦ Θεοῦ, βλέποντες τὴν ἐκπλήρωση τῶν (παλαιῶν ἐκείνων) συμβόλων καὶ τύπων (πραγματοποιουμένη στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ), ἃς εὐφρανθοῦμε μετὰ θεῖαν εὐφροσύνην, διότι ὁ Χριστὸς, ὡς παντοδύναμος (Θεός) ποὺ εἶναι ἀναστήθηκε ἀπὸ τοὺς νεκρούς».

6. *‘H pábdas ‘Aarivn n bílastísasa*

‘⁶ Θεός ἐξέλεξε μία ἀπὸ τὶς δώδεκα φυλὲς τῶν Ἰσραηλιτῶν, ποὺ θὰ ἱεράτευε, αὐτὴ τοῦ Ἀαρὼν (1574-1451 π. Χ.), μ’ ἓνα θαυμαστό γεγονός, ποὺ περιγράφεται στὸ βιβλίο τῶν Ἀριθμῶν.

«Καὶ τὴν ἄλλη ἡμέρα γόγγυσαν πάλιν οἱ Ἰσραηλίτες ἐναντίον τοῦ Μωυσῆ καὶ τοῦ Ἀαρὼν καὶ τοὺς κατηγοροῦσαν· ἐσεῖς ἐξοντώσατε τὸν λαὸ τοῦ Κυρίου! Καὶ ὅταν ὄλος ὁ ὄχλος στράφηκε καὶ ἐπιτέθηκε ἐναντίον τοῦ Μωυσῆ καὶ τοῦ Ἀαρὼν, αὐτοὶ ὄρμησαν μέσα στὴν Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου, καὶ ἀμέσως αὐτὴν τὴν κάλυψε ἡ νεφέλη, καὶ ἐφανίστηκε ἡ λάμψη τοῦ Κυρίου. Καὶ ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Ἀαρὼν μπῆκαν καὶ στάθηκαν μπρὸς στὴν Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου. Καὶ ὁ Κύριος μίλησε στὸν Μωυσῆ καὶ στὸν Ἀαρὼν καὶ εἶπε: Διαχωρίστε τοὺς ἑαυτοὺς σας καὶ φύγετε μακριὰ ἀπὸ τὸν λαὸ αὐτό, διότι θὰ τοὺς ἐξοντώσω μία καὶ καλή. Ἐκεῖνοι ὅμως ἔπεσαν μὲ τὸ πρόσωπο κατὰ γῆς (προσευχόμενοι). Καὶ ὁ Μωυσῆς εἶπε στὸν Ἀαρὼν: Πᾶρε τὸ δοχεῖο τῆς φωτιᾶς, καὶ βάλε πάνω του φωτιά (δηλαδὴ κάρβουνα ἀναμμένα) ἀπὸ τὸ θυσιαστήριο, καὶ ρίξε ἀπὸ πάνω θυμίαμα καὶ πῆγαινέ το ὅσο τὸ δυνατόν γρηγορότερα στὸ στρατόπεδο, γιὰ νὰ ἐξευμενίσῃς τὸν Θεὸ γι’ αὐτούς. Διότι ἤδη ἡ ὀργὴ τοῦ Κυρίου εἶχε ξεσπάσει καὶ εἶχε ἀρχίσει νὰ θανατώνεται ὁ λαός. Καὶ πράγματι ὁ Ἀαρὼν πῆρε ὅ,τι ἀκριβῶς τοῦ εἶπε ὁ Μωυσῆς καὶ ἔτρεξε στὸν καταυλισμὸ τοῦ λαοῦ· καὶ ἤδη εἶχε ἀρχίσει τὸ θανατικὸ μέσα στὸν λαό· καὶ ἔβαλε

τὸ θυμίαμα (θυμίασε) καὶ ἐξευμένισε τὸν Θεὸ χάρι τοῦ λαοῦ. Καὶ στάθηκε (ὁ Ἄαρὼν μὲ τὸ θυμίαμα) μεταξὺ τῶν νεκρῶν καὶ τῶν ζωντανῶν, καὶ σταμάτησε ἀμέσως τὸ θανατικό. Καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν πεθαμένων ἀπὸ τὸ θανατικό ἦταν δέκα τέσσαρις χιλιάδες ἑπτακόσιοι (14.700), χωρὶς ἐκείνους ποὺ εἶχαν πεθάνει ἐξ αἰτίας τοῦ Κορέ. Καὶ ἐπέστρεψε ὁ Ἄαρὼν στὸν Μωυσῆ στὴν θύρα τῆς Σκηνῆς τοῦ Μαρτυρίου, καὶ κόπηκε μαχαίρι τὸ θανατικό. Καὶ ὁ Κύριος μίλησε στὸν Μωυσῆ: Νὰ μιλήσεις στοὺς Ἰσραηλίτες καὶ νὰ πάρεις ἀπ' αὐτοὺς μία ράβδο ἀπὸ κάθε φυλῆ, ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀρχηγούς τους ἀνὰ φυλῆ, κατὰ τὶς πατριαρχικὲς οἰκογένειες, δηλαδὴ συνολικὰ δώδεκα ράβδους, καὶ γράψε τὸ ὄνομα τοῦ κάθε ἀρχηγοῦ πάνω στὴν ράβδο του. Καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἄαρὼν νὰ τὸ γράφεις πάνω στὴν ράβδο τῆς φυλῆς Λευί· διότι ἡ οἰκογένεια τοῦ Ἄαρὼν ἔχει μία ράβδο ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὴν φυλῆ Λευί, ἀφοῦ κάθε φυλῆ θὰ δώσει μία ράβδο. Καὶ τὶς ράβδους αὐτὲς θὰ τὶς βάλεις μέσα στὴν Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου ἀπέναντι τῆς Κιβωτοῦ τοῦ Μαρτυρίου, καὶ μέσω αὐτῶν θὰ σοῦ φανερωθῶ ἐκεῖ (= θὰ σοῦ ἀποκαλύψω τὸ θέλημά μου). Καὶ ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἐγὼ θὰ τὸν ἐκλέξω (γιὰ ἀρχιερέα μου), ἐκείνου ἡ ράβδος θὰ βλαστήσει, καὶ ἔτσι θὰ ἀφαιρέσω ἀπὸ πάνω μου τὸν γογγυσμὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν, δηλαδὴ τὶς κατηγορίες ποὺ αὐτοὶ ἐξαπολύουν ἐναντίον σας (ἄρα καὶ ἐναντίον μου). Καὶ τὰ εἶπε αὐτὰ ὁ Μωυσῆς στοὺς Ἰσραηλίτες, καὶ ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ τους τοῦ ἔδωσαν τὶς ράβδους τους, δηλαδὴ κάθε ἀρχηγὸς ἔδωσε ἀπὸ μία ράβδο, καὶ δόθηκε μία ράβδος γιὰ κάθε φυλῆ, δώδεκα συνολικὰ ράβδοι, καὶ μεταξὺ τους ἦταν καὶ ἡ

ράβδος του Άαρών. Και ο Μωυσής άφησε τις ράβδους ένώπιον του Κυρίου μέσα στην Σκηνή του Μαρτυρίου. Και την επόμενη ημέρα μπήκε ο Μωυσής και ο Άαρών στην Σκηνή του μαρτυρίου, και ιδού είχε βλαστήσει ή ράβδος του Άαρών της φυλής Λευί, και μάλιστα έβγαλε βλαστάρι, και άνθισε λουλούδια και έκαμε και καρπούς! Και ο Μωυσής έβγαλε όλες τις ράβδους από το πρόσωπο του Κυρίου (άπό την σκηνή του μαρτυρίου) και τις έδειξε σε όλους τους Ίσραηλίτες, και είδαν το γεγονός, και πήραν ο καθένας τους την ράβδο του. Και είπε ο Κύριος στον Μωυσή· να τοποθετήσεις την ράβδο του Άαρών μαζί με τα άλλα μαρτύρια, για να διατηρηθεί, και να είναι αποδεικτικό στοιχείο για τους απογόνους αυτών των άνυπάκουων, και να πάφει έτσι ο γογγυσμός τους έναντίον μου, και έτσι δεν θα πεθάνουν. Και έπραξαν ο Μωυσής και ο Άαρών όπως ακριβώς διέταξε ο Κύριος τον Μωυσή· έτσι έκαμαν. Και είπαν μετά οι Ίσραηλίτες στον Μωυσή: Έξαρθρωθήκαμε, καταστραφήκαμε, χαθήκαμε έντελώς! Όποιος τολμᾶ να άγγίξει την Σκηνή του Μαρτυρίου πεθαίνει άκαριαίως. Θα πεθάνουμε όλοι τελικά; (Μή γένοιτο!)»⁴⁸.

48 «Και εγόγγυσαν οι υιοί Ίσραήλ τῇ επαύριον ἐπὶ Μωυσῆν και Άαρών λέγοντες· ὕμεις ἀπεκτάγκατε τὸν λαὸν Κυρίου, και ἐγένετο ἐν τῷ ἐπισυστρέφεσθαι τὴν συναγωγὴν ἐπὶ Μωϋσῆν και Άαρών και ὤρμησαν ἐπὶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, και τὴνδε ἐκάλυψεν αὐτὴν ἡ νεφέλη και ὤφθη ἡ δόξα Κυρίου, και εἰσῆλθε Μωϋσῆς και Άαρών κατὰ πρόσωπον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, και ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν και Άαρών λέγων· ἐκχωρήσατε ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς ταύτης, και ἐξαναλώσω αὐτοὺς εἰ-

Τὸ γεγονός αὐτὸ θεωρεῖται προεικόνιση τῆς Θεοτόκου, ἡ ὁποία γέννησε τὸν Μέγα Ἀρχιερέα Ἰησοῦ Χριστό, ποὺ πρόσφερε τὴν μία καὶ ἀνεπανάληπτη αἰώνια θυσία ἐξίλασμοῦ τῶν ἁμαρτιῶν μας.

σάπαξ, καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν. καὶ εἶπε Μωϋσῆς πρὸς Ἀαρῶν· λάβε τὸ πυρεῖον καὶ ἐπίθες ἐπ' αὐτὸ πῦρ ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἐπίβαλε ἐπ' αὐτὸ θυμίαμα καὶ ἀπένεγκε τὸ τάχος εἰς τὴν παρεμβολὴν καὶ ἐξίλασαι περὶ αὐτῶν· ἐξῆλθε γὰρ ὀργὴ ἀπὸ προσώπου Κυρίου, ἤρκεται θραύειν τὸν λαόν. καὶ ἔλαβεν Ἀαρῶν, καθάπερ ἐλάλησεν αὐτῷ Μωϋσῆς, καὶ ἔδραμεν εἰς τὴν συναγωγὴν· καὶ ἤδη ἐνήρκετο ἡ θραῦσις ἐν τῷ λαῷ· καὶ ἐπέβαλε τὸ θυμίαμα καὶ ἐξίλάσατο περὶ τοῦ λαοῦ καὶ ἔστη ἀναμέσον τῶν τεθνηκότων καὶ τῶν ζώντων, καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις. καὶ ἐγένοντο οἱ τεθνηκότες ἐν τῇ θραύσει τεσσαρεσκαίδεκα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι, χωρὶς τῶν τεθνηκότων ἕνεκεν Κορέ. καὶ ἐπέστρεψεν Ἀαρῶν πρὸς Μωϋσῆν ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις. Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν λέγων· λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ καὶ λάβε παρ' αὐτῶν ῥάβδον ῥάβδον κατ' οἴκους πατριῶν παρὰ πάντων τῶν ἄρχόντων αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, δώδεκα ῥάβδους, καὶ ἐκάστου τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπίγραφον ἐπὶ τῆς ῥάβδου. καὶ τὸ ὄνομα Ἀαρῶν ἐπίγραφον ἐπὶ τῆς ῥάβδου Λευί· ἔστι γὰρ ῥάβδος μία, κατὰ φυλὴν οἴκου πατριῶν αὐτῶν δώσουσι. καὶ θῆσεις αὐτάς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, κατέναντι τοῦ μαρτυρίου, ἐν οἷς γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖ. καὶ ἔσται ὁ ἄνθρωπος ὃν ἂν ἐκλέξωμαι αὐτόν, ἡ ῥάβδος αὐτοῦ ἐκβλαστήσει· καὶ περιελῶ ἀπ' ἐμοῦ τὸν γογγυσμὸν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἃ αὐτοὶ γογγύζουσιν ἐφ' ὑμῖν. καὶ ἐλάλησε Μωϋσῆς τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἔδωκαν αὐτῷ πάντες οἱ ἄρχοντες αὐτῶν ῥάβδον, τῷ ἄρχοντι τῷ ἐνὶ ῥάβδον κατ' ἄρχοντα, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, δώδεκα ῥάβδους, καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρῶν ἀνὰ μέσον τῶν ῥάβδων αὐτῶν. καὶ ἀπέθηκε Μωϋσῆς τὰς ῥάβδους ἔναντι Κυρίου ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον καὶ εἰσῆλθε Μωϋσῆς καὶ Ἀαρῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἰδοὺ ἐβλάστησεν ἡ ῥάβδος Ἀαρῶν εἰς οἶκον Λευὶ καὶ ἐξῆνεγκε βλαστὸν καὶ ἐξῆνησεν ἄνθη καὶ ἐβλάστησε κάρυα. καὶ ἐξῆνεγκε Μωϋσῆς πάσας τὰς ῥάβδους

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος (354-407 μ.Χ.) ἐρμηνεύοντας τήν προφητεία τοῦ πατριάρχου Ἰακώβ πρὸς τὸν υἱὸ τοῦ Ἰούδα, μᾶλλον δὲ πρὸς τὸν Μεσσία Χριστὸ πρὸς ἀνέτειλε ἀπὸ τὸν Ἰούδα, «ἀπὸ μένα τὸν βλαστό, υἱέ μου, φύτρωσας σὺ ἄλλο βλαστάρη»⁴⁹, λέει τὰ ἑξῆς :

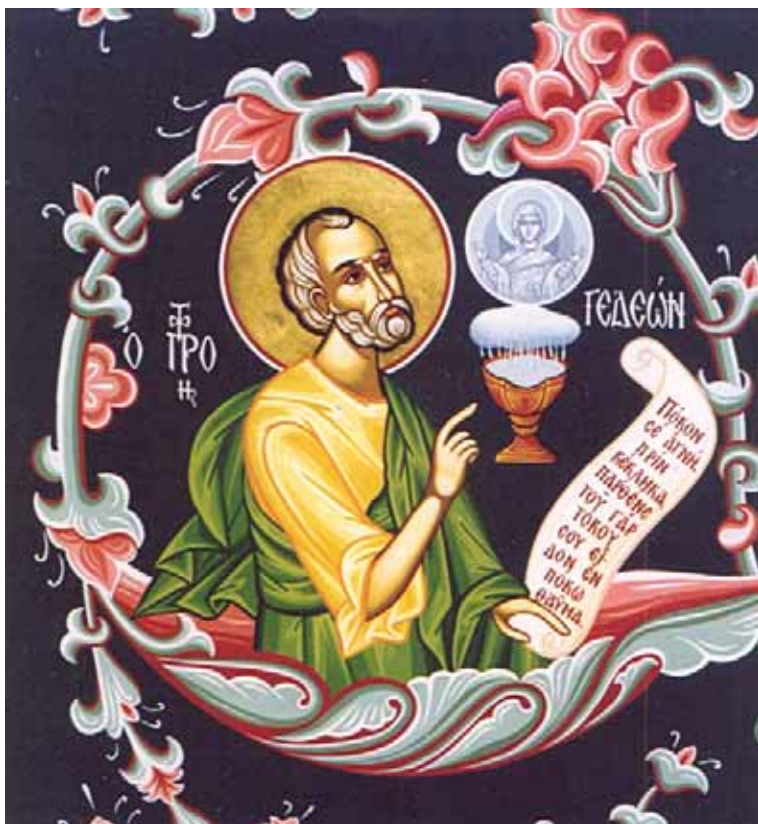
«Βλαστὸν τὴν Παρθένον καὶ τὸ ἄχραντον τῆς Μαριίας ἐμφαίνων»⁵⁰.

«Μὲ τὴν λέξη «βλαστός» φανέρωσε ὅτι ἦταν παρθένος καὶ ἀμόλυνη ἡ Μαρία.

ἀπὸ προσώπου Κυρίου πρὸς πάντας υἱοὺς Ἰσραὴλ, καὶ εἶδον καὶ ἔλαβον ἕκαστος τὴν ῥάβδον αὐτοῦ. καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν· ἀπόθες τὴν ῥάβδον Ἀαρὼν ἐνώπιον τῶν μαρτυρίων εἰς διατήρησιν, σημεῖον τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνηκόων, καὶ παυσάσθω ὁ γογγυσμὸς αὐτῶν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνωσι. καὶ ἐποίησε Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν καθὰ συνέταξε Κύριος τῷ Μωϋσῆ, οὕτως ἐποίησαν. καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πρὸς Μωϋσῆν λέγοντες· ἰδοὺ ἐξανηλώμεθα, ἀπολώλαμεν, παρανηλώμεθα· πᾶς ὁ ἀπτόμενος τῆς σκηνῆς Κυρίου ἀποθνήσκει· ἕως εἰς τέλος ἀποθάνωμεν;» (Ἀριθμῶν ιζ' 6-28).

49. «Ἐκ βλαστοῦ, Υἱέ μου ἀνέβης» Γενέσεως μθ' 9.

50. Λόγος εἰς τὸ χωρίον: «Πάτερ, εἰ δυνατὸν παρελθέτω» (P.G. 91, σ. 32).

Ὁ Προφήτης Γεδεών: Ἔργο τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου, Καρέα.

7. Ὁ πόκος τοῦ Γεδεών

Ἀπό τὸ 1400 περίπου ἕως τὸ 1095 π. Χ. οἱ Ἰσραηλίτες διοικήθηκαν ἀπὸ ἀνθρώπους, ποὺ ὁ Θεὸς ἐπέλεγε σὲ κάθε περίσταση. Αὐτοὶ λέγονταν Κριτές. Ἔνας ἀπ' αὐτούς εἶναι καὶ ὁ Γεδεών.

Ὁ κριτὴς Γεδεών ἔδρασε τὸ 1249 π. Χ., ὅταν ἐκλέχθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ ἡγηθεῖ τοῦ στρατοῦ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τους τῶν Μαδιανιτῶν. Ὁ Γεδεών ὁμως ἦταν γεωργὸς καὶ δὲν ἦταν στρατηγός. Γι' αὐτὸ καὶ ὅταν ὁ Θεὸς τοῦ ἀνέθεσε τὴν ἡγεσία τῶν Ἰουδαίων στὸν πόλεμο κατὰ τῶν Μαδιανιτῶν, ζήτησε ἀποδείξεις ἀπὸ τὸν Θεό, γιὰ νὰ βεβαιωθεῖ ὅτι θὰ τὸν βοηθήσει, μὲ ἓνα συγκεκριμένο γεγονός ποὺ περιγράφεται στὸ βιβλίο τῶν Κριτῶν.

«Καὶ εἶπε ὁ Γεδεών στὸν Θεό: Ἐὰν ἐσύ, Κύριε, πρόκειται νὰ σώσεις μέσω ἐμοῦ τοὺς Ἰσραηλίτες, ὅπως εἶπες, δεῖξε το μὲ τὸ ἐξῆς σημεῖο. Ἴδου ἐγὼ βάζω ἓνα ποκάρι μαλλιὰ στὸ ἀλώνι. Ἐὰν ἡ δροσιὰ πέσει μόνον στὸ ποκάρι αὐτό, ἐνῶ στὸν ὑπόλοιπο χῶρο θὰ εἶναι ξηρασία, θὰ μάθω καὶ θὰ πεισθῶ ὅτι πράγματι θὰ σώσεις μέσω ἐμοῦ τὸν Ἰσραήλ ὅπως εἶπες. Ἔτσι καὶ ἔγινε· ξύπνησε τὸ ἄλλο πρωὶ ὁ Γεδεών, πίεσε τὸν πόκο καὶ ἔσταξε ἀπὸ τὰ μαλλιὰ τοῦ ποκαριοῦ δροσιὰ, μία λεκάνη νερὸ γεμάτη. Καὶ ὁ Γεδεών εἶπε πάλι πρὸς τὸν Θεό: Ἄς μὴν ἀνάψει ὁ θυμὸς τοῦ Κυρίου ἐναντίον μου, διότι θὰ μιλήσω μία ἀκόμη φορά. Θὰ δοκιμάσω ἄλλη μία φορά τὸ ποκάρι τῶν μαλλιῶν. Ἄς μείνει τελείως ξερὸς ὁ πόκος καὶ σὲ

ὄλο τὸν ὑπόλοιπο χῶρο ἄς πέσει ἡ δροσιά. Ὁ Θεὸς ἔκαμε καὶ αὐτὸ τὸ σημεῖο τὴν νύκτα ἐκεῖνη· τὸ ποκάρι ἔμεινε κατὰξερο, ἐνῶ σὲ ὄλο τὸν ὑπόλοιπο χῶρο ἔπεσε δροσιά»⁵¹.

Ὁ πόκος τοῦ Γεδεὼν θεωρεῖται τύπος τοῦ μυστηρίου τῆς Παρθένου Θεοτόκου· ὅπως ἡ δρόσος κατέβαινε καὶ δὲν ὑγραινόταν κάθε φορὰ εἴτε τὸ μαλλὶ εἴτε τὸ ἄλωνι, ἔτσι καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ κατέβηκε χωρὶς νὰ καταστρέφει τὴν παρθενία τῆς Θεοτόκου, ὅπως ψάλλουμε· «ὁ τὰς κλεῖς τῆς Παρθένου μὴ λυμηνάμενος ἐν τῷ τόκῳ σου»⁵².

Τὸ νόημα τοῦ συμβολισμοῦ αὐτοῦ φανέρωσε ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος (354-407 μ.Χ.) «ὅτι ἄθροβα καὶ ἀτάραχα εἰσῆλθε στὴν παρθενικὴ μήτρα»⁵³.

Ὁ σοφὸς Θεοδώρητος Κύρου (386-458 μ.Χ.) ὁμοίως ἐξηγεῖ ὅτι:

51. «Καὶ εἶπε Γεδεὼν πρὸς τὸν Θεόν· εἰ σὺ σώσεις ἐν χειρὶ μου τὸν Ἰσραὴλ καθὼς ἐλάλησας, ἰδοὺ ἐγὼ τίθημι τὸν πόκον τοῦ ἐρίου ἐν τῇ ἄλωνι· ἐὰν δρόσος γένηται ἐπὶ τὸν πόκον μόνον καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ξηρασία, γνώσομαι ὅτι σώσεις ἐν χειρὶ μου τὸν Ἰσραὴλ, καθὼς ἐλάλησας, καὶ ἐγένετο οὕτω· καὶ ὤρθρισε τῇ ἐπαύριον καὶ ἐξεπίασε τὸν πόκον, καὶ ἔσταξε δρόσος ἀπὸ τοῦ πόκου, πλήρης λεκάνη ὕδατος, καὶ εἶπε Γεδεὼν πρὸς τὸν Θεόν· μὴ δὴ ὀργισθῆτω ὁ θυμὸς σου ἐν ἐμοί, καὶ λαλήσω ἔτι ἅπαξ· πειράσω δὴ καὶ γε ἔτι ἅπαξ ἐν τῷ πόκῳ, καὶ γενέσθω ἡ ξηρασία ἐπὶ τὸν πόκον μόνον, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν γεννηθῆτω δρόσος, καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς οὕτως ἐν τῇ νυκτὶ ἐκεῖνη· καὶ ἐγένετο ξηρασία ἐπὶ τὸν πόκον μόνον, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἐγενήθη δρόσος» (Κριτῶν στίχ. 36-40).

52. Τροπάριον ἕκτης ὠδῆς τοῦ Κανόνος τοῦ Πάσχα.

53. «Ὅτι ἀψοφητὶ καὶ ἀταράχως εἰς τὴν μήτραν εἰσελήλυθε τὴν παρθενικὴν» (Λόγος εἰς τὸ «Πάτερ εἰ δυνατόν παρελθέτω» P.G. 51, 37).

«Ὅπως ἀκριβῶς τὸ ποκάρι καθὼς δεχόταν τὴν δροσιά, δὲν ἄφηνε κανέναν χτύπο, καὶ ὅπως οἱ στάλες τῆς δροσιάς πέφτοντας στὴν γῆ δὲν γίνονται καθόλου ἀντιληπτές ἀπὸ τὴν ἀκοή, ἔτσι ἀκριβῶς ἀθόρυβα καὶ χωρὶς φασαρία ἤρθε στὴν παρθενικὴ μήτρα ὁ Λόγος καὶ κρυφὰ ἔγινε ἡ (κατὰ ἄνθρωπον) σύλληψη, ὥστε οὔτε ὁ μνηστήρας ποὺ κατοικοῦσε μαζί με τὴν παρθένο δὲν κατάλαβε τίποτε⁵⁴».

Προφητικῶς γιὰ τὴν σάρκωση τοῦ Ἰοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ Δαυίδ (1085-1014 π.Χ.) εἶπε:

«Ὁ Βασιλιάς καὶ Μεσσίας θὰ κατεβεῖ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ἀθόρυβα σὰν τὴν βροχὴ ποὺ πέφτει πάνω στὸ ποκάρι τῶν μαλλιῶν καὶ εὐεργετικὸς σὰν τὴν ποτιστικὴ βροχὴ ποὺ μετὶ τὶς σταγόνες της ποτίζει τὴν γῆ»⁵⁵.

Στὸ τροπάριο τῆς τετάρτης ὠδῆς τοῦ Κανόνα τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως ψάλλουμε:

«Στὴν γαστέρα τῆς Παρθένου σὰν νὰ ἦταν ποκάρι μαλλιῶν κατέβηκες, Χριστέ μου, σὰν βροχὴ, ὅπως οἱ σταγόνες ποὺ πέφτουν ἀπαλὰ πάνω στὴν γῆ»⁵⁶.

54. «Καθάπερ πόκος δεχόμενος ὑετὸν οὐδένα κτύπον ἀποτελεῖ καὶ ψεκάδες εἰς γῆν δροσώδεις φερόμεναι αἰσθησιν ταῖς ἀκοαῖς οὐδεμίαν παρέχουσιν, οὕτως ἀφορητὴ καὶ ἀταράχως ἤλθεν εἰς τὴν μήτραν τὴν παρθενικὴν ὁ Λόγος καὶ λαθραίως ἢ αὐτοῦ ἐγένετο σύλληψις, οὐδὲ τοῦ συνοικοῦντος αἰσθόμενου μνηστήρος» (Θεοδωρήτου Κύρου, Ἑρμηνεῖα εἰς τοὺς Ψαλμοὺς, P.G. 80 1433).

55. «Καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον καὶ ὡσεὶ σταγῶν ἡ στάζουσα ἐπὶ τὴν γῆν» (Ψαλμὸς οἶ 6).

56. «Ὡς πόκῳ γαστρὶ Παρθενικῇ, κατέβης ὑετὸς Χριστός, καὶ ὡς σταγόνες ἐν γῆ στάζουσαι».

«Χαίρε κεχαριτωμένη»: Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου.
Ἀπὸ τὸ βιβλίο «Μονὴ Σταυρονικήτα».

8. Ὁ καρπὸς τῆς γῆς

Ἡ Θεοτόκος θεωρεῖται ὁ κάλλιστος καρπὸς τῆς γῆς, δηλαδή τῆς ἀνθρωπότητος καὶ κατ' ἐπέκταση τῆς δημιουργίας. Ἡ ἀνθρωπότητα μὲ τὴν διαδικασία τῆς παιδείας τοῦ Κυρίου ὁδηγήθηκε στήν κορύφωσή της, μὲ τὸ νὰ προσφέρει στὸν Θεὸ μία γυναίκα κατάλληλη νὰ γίνεῖ μητέρα Του.

Τὴν εἰκόνα αὐτὴ διατύπωσε προφητικῶς ὁ προφήτης καὶ βασιλεὺς Δαυὶδ (1085-1014 π.Χ.) σὲ πολλοὺς ψαλμοὺς του:

«Αὐτὸς θὰ μοιάζει μὲ τὸ δάσος ποὺ εἶναι φυτεμένο στὰ πλούσια τρεχούμενα νερὰ ποταμοῦ καὶ τὸ ὅποιο θὰ δώσει τοὺς ὄριμους καρπούς του στὸν ὀρισμένο καιρὸ, καὶ τὰ φύλλα του ποτὲ δὲν θὰ πέσουν καὶ κάθε τι ποὺ θὰ κάνει ὁ εὐσεβὴς θὰ ἔχει τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ εἶναι ἐπιτυχημένος»⁵⁷.

(Δηλαδή ἔτσι θὰ εἶναι καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀφοσιωμένος στὸν νόμο τοῦ Θεοῦ· ὅλα τὰ ἔργα ποὺ θὰ κάνει θὰ ἔχουν αἴσια κατάληξη).

«Θὰ σὲ δοξολογήσουν, ὦ Θεέ, οἱ λαοί. Θὰ σὲ δοξολογήσουν ὅλοι οἱ λαοί. Ἡ γῆ θὰ δώσει τοὺς καρπούς της. Εἶθε νὰ μᾶς εὐλογήσει ὁ Θεός, ὁ Θεός μας»⁵⁸.

57. «Καὶ ἔσται ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων, ὃ τὸν καρπὸν αὐτοῦ δώσει ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ τὸ φύλλον αὐτοῦ οὐκ ἀπορρηθήσεται· καὶ πάντα ὅσα ἂν ποιῇ, κατευδωθήσεται» (Ψαλμὸς α' 3).

58. «Ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοί, ὁ Θεός, ἐξομολογησά-

«Διότι ὁ Κύριος θὰ δώσει πλούσια τὴν καλωσύνη του, καὶ ἡ γῆ μας θὰ δώσει ἄφθονους τοὺς καρπούς της. Πρὶν ἀπὸ τὸν Κύριο θὰ προπορεύεται ἡ δικαιοσύνη, καὶ τὸν τρόπο τῆς συμπεριφορᾶς του θὰ τὸν καταστήσει ὡς ὁδηγὸ συμπεριφορᾶς γιὰ ὅλους μας»⁵⁹.

Ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἄγιορείτης (1749-1809 μ.Χ.) ἔγραψε γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ τὰ ἑξῆς:

«Καθὼς τὸ περιβόλι γίνεται διὰ νὰ φυτευθῆ τὸ δένδρον καὶ πάλιν τὸ δένδρον φυτεύεται διὰ τὸν καρπὸν, τοιοῦτοτρόπως ὁλος ὁ νοητὸς καὶ αἰσθητὸς κόσμος ἔγινε διὰ τὸ τέλος τοῦτο, ἦτοι διὰ τὴν Κυρίαν Θεοτόκον. Καὶ πάλιν ἡ Κυρία Θεοτόκος ἔγινε διὰ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ οὕτως ἐτελειώθη ἡ ἀρχαία βουλή καὶ ὁ σκοπὸς ὁ πρῶτος τοῦ Θεοῦ μὲ τὸ νὰ ἀνακεφαλαιωθοῦν τὰ πάντα καὶ μὲ τὸ νὰ ἐνωθεῖ ἡ κτίσις μὲ τὸν Κτίστην οὐχὶ φυσικῶς, οὐχὶ προαιρετικῶς καὶ κατὰ χάριν, ἀλλὰ κατ' αὐτὴν τὴν ὑπόστασιν»⁶⁰.

Καὶ ὁ Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος (1350-1431 μ.Χ.) στὸν Β' Λόγο στὸν Εὐαγγελισμὸ γράφει:

«Καὶ γιὰ νὰ ἀνακεφαλαιώσω, ἡ οὐσία τοῦ σκοποῦ καὶ ὅλου τοῦ παρόντος κόσμου καὶ ὅλης τῆς κτίσεως,

σθωσάν σοι λαοὶ πάντες. γῆ ἔδωκε τὸν καρπὸν αὐτῆς· εὐλογῆσαι ἡμᾶς ὁ Θεός, ὁ Θεός ἡμῶν» (Ψαλμὸς 66, 6-7).

59. «Καὶ γὰρ ὁ Κύριος δώσει χρηστότητα, καὶ ἡ γῆ ἡμῶν δώσει τὸν καρπὸν αὐτῆς· δικαιοσύνη ἐναντίον αὐτοῦ προπορεύεται καὶ θήσει εἰς ὁδὸν τὰ διαβήματα αὐτοῦ» (Ψαλμὸς 84, 13).

60. (Νικόδημου τοῦ Ἄγιορείτου, «Ἀόρατος Πόλεμος», ἐκδόσεις ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ, Ἀθῆναι, Κεφ. μθ' στὴν σημείωση τῆς σελίδος 166).

ὄλων τῶν ὑλικῶν στοιχείων καί ὄλων τῶν γενεῶν, καί ὀλόκληρου τοῦ γένους μας καί κάθε ἀνθρώπινης φυλῆς, ὀλόκληρης τῆς δημιουργίας καί ὄλων τῶν ἐποχῶν, εἶναι τὸ μὲν ἄνθος ἢ Δέσποινα Θεοτόκος, ὁ δὲ ὠραιότατος καρπός (μιλάω φυσικὰ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον) ὁ Υἱός της ὁ μονογενής»⁶¹.

«Ὁ προφήτης Δαβίδ». Λεπτομέρεια ἀπὸ τὸν Εὐαγγελισμό.
Ἀπὸ τὸ βιβλίο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Διονυσίου.

61. «Καὶ ἵνα συνελὼν εἶπω, τὸ πᾶν τοῦ σκοποῦ καὶ παντὸς τοῦδε τοῦ κόσμου καὶ πάσης τῆς κτίσεως, πάντων στοιχείων καὶ πασῶν τῶν γενεῶν, παντὸς δὲ γένους ἡμῶν καὶ πάσης ἀνθρώπων φυλῆς, ἀπάντων αἰώνων καὶ πασῶν τῶν ὥρῶν, τὸ ἄνθος μὲν ἢ Δέσποινα Θεοτόκος, ὁ ὠραιότατος δὲ καρπός (λέγω δὲ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον) ὁ Υἱός ἐστιν αὐτῆς ὁ μονογενής» (Ἰωσήφ Βρυεννίου, ΤΑ ΕΥΡΕΘΕΝΤΑ τ. β'. Ἔκδοσις β' Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1990, σελ. 122).

«Ἐπὶ Σοὶ χαίρει».

Tempera. 16 century. SINAI TREASURES OF THE MONASTERY.

9. Ἡ στολισμένη βασίλισσα τοῦ οὐρανοῦ

✿ Ὁ προφήτης καί βασιλιάς Δαυίδ (1085-1014 π.Χ.) στήν ὠδή γιά τόν Ἀγαπητό⁶² ἐγκωμιάζει καί τήν βασίλισσα πού στέκεται δίπλα του. Σ' αὐτή τήν βασίλισσα οἱ θεοφόροι Πατέρες μας εἶδαν τήν δοξασμένη Μητέρα τοῦ Θεοῦ.

«Πριγκίπισσες, θυγατέρες βασιλιάδων, ἀποτελοῦν τήν τιμητική συνοδεία σου. Στά δεξιά σου στέκεται μεγαλοπρεπῆς ἡ βασίλισσα, στολισμένη, μέ φόρεμα ἀπό χρυσᾶ νήματα καί μέ ποικίλα κεντήματα καί χρώματα. Κόρη, ἄκουσε τήν συμβουλή μου. Τό αὐτί σου νά ἀκούει μέ προσοχή τίς ἐντολές του καί λησμόνησε ἐντελῶς τόν λαό σου καί αὐτή ἀκόμη τήν πατρική σου οἰκογένεια. Τότε ὁ βασιλιάς σου θά ἀγαπήσει τήν ὁμορφιά σου. Ἐπειδὴ ὁμως αὐτὸς εἶναι καί ὁ Κύριός σου, θά τὸν προσκυνήσεις. Ἡ περίφημη Τύρος θά ἀποστείλει πολλὰ δῶρα. Οἱ πλούσιοι ἄρχοντες τῶν λαῶν θά ζητοῦν ἱκετευτικῶς σὰν σέ λιτανεία τήν εὐνοια τοῦ προσώπου σου. Ὅλη ἡ δόξα τῆς νύφης, ἡ ὁποία εἶναι κόρη βασιλιᾶ, προέρχεται ἀπὸ τὸν πλούσιο ἐσωτερικὸ στολισμὸ τῆς ἀρετῆς της. Μὲ κροσσωτὸ χρυσοκέντητο ἔνδυμα εἶναι περιβεβλημένη καί στολισμένη. Θά ὀδηγηθοῦν στὸν βασιλιᾶ παρθένες κοπέλες, οἱ ὁποῖες θά τὴν ἀκολουθοῦν ὡς τιμητική της συνοδεία. Οἱ φίλες της, πού τὴν συνοδεύουν, θά παρουσιαστοῦν στὸν βασιλιᾶ καί νυμφίο. Ἔτσι θά σχηματι-

62. Ψαλμοῦ μδ' (με') 45.

στοὺν δύο μεγαλοπρεπεῖς πομπές, τοῦ νυμφίου καὶ τῆς νύμφης, ποὺ θὰ προχωροῦν μὲ χαρὰ καὶ ἀγαλλίαση καὶ θὰ φτάσουν στὸ ἀνάκτορο τοῦ βασιλιᾶ νυμφίου. Ἦ βασιλίσσα, ἀντὶ τῶν προγόνων σου θὰ εἶναι τώρα στὴν θέση τους οἱ υἱοὶ σου. Θὰ τοὺς ἀναδείξεις ἄρχοντες σὲ ὀλόκληρη τὴν γῆ. Ἦ βασιλιᾶ, θὰ μνημονεύω τὸ ὄνομά σου στὶς γενεές τῶν γενεῶν. Γι' αὐτὸ οἱ λαοὶ θὰ σὲ ὑμνολογοῦν ἀκαταπαύστως στὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος»⁶³.

Ὅτι ὁ ψαλμὸς αὐτὸς ἀναφέρεται στὸ θεομητορικὸ πρόσωπο διαπιστώνεται ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι χρησιμοποιεῖται στὶς θεομητορικὲς ἐορτές.

✿ Γιὰ τὸ πνευματικὸ κάλλος τῆς Παρθένου Μαρίας ἐξηγεῖ ὁ ἐξηγητὴς τῶν ἀναστάσιμων κανόνων τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ (680-749 μ.Χ.) ὁ σοφὸς Ἰωάννης Ζωναρᾶς (ιβ' αἰ. μ.Χ.) στὴν ἐρμηνεία τοῦ Θεοτοκίου^{63α} τῆς

63. «Θυγατέρες βασιλέων ἐν τῇ τιμῇ σου· παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου ἐν ἱματισμῶ διαχρύσω περιβεβλημένη, πεποικιλμένη. ἄκουσον, θύγατερ, καὶ ἴδε καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου· καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου, ὅτι αὐτὸς ἐστὶ Κύριός σου, καὶ προσκυνήσεις αὐτῶ. καὶ θυγάτηρ Τύρου ἐν δώροις· τὸ πρόσωπόν σου λιτανεύσουσιν οἱ πλούσιοι τοῦ λαοῦ. πᾶσα ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν, ἐν κροσσωτοῖς χρυσοῖς περιβεβλημένη, πεποικιλμένη. ἀπενεχθήσονται τῷ βασιλεῖ παρθένοι ὀπίσω αὐτῆς, αἱ πλησίον αὐτῆς ἀπενεχθήσονται σοι· ἀπενεχθήσονται ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἀγαλλιάσει, ἀχθήσονται εἰς ναὸν βασιλέως. ἀντὶ τῶν πατέρων σου ἐγενήθησαν υἱοὶ σου· καταστήσεις αὐτοὺς ἄρχοντας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. μνησθήσομαι τοῦ ὀνόματός σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ· διὰ τοῦτο λαοὶ ἐξομολογήσονται σοι εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος» (Ψαλμοῦ 44, 10-18).

63α. «Δεδοξασμένα λελάληνται περὶ σοῦ, ἡ πόλις ἡ ἔμψυχος

τρίτης ὠδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ τρίτου ἤχου:

«Δὲν εἶναι σαρκική ὁμορφιά οὔτε αἰσθητή, ἀλλὰ νοητή· καὶ ὁ ἴδιος ὁ ψαλμωδὸς εἶπε περὶ αὐτῆς: “ἀγίασε τὴν σκηνὴ ὅπου θὰ κατασκηνώσει ὁ Ὑψιστος· ὁ Θεὸς κατοικεῖ μέσα της καὶ δὲν θὰ σαλευθεῖ” καὶ ἄλλα γι’ αὐτὸ τὸ θέμα. Ἀφοῦ εἶπε ὁ μελωδὸς “δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ”, μετὰ πρόσθεσε σὰν νὰ ἐρμηνεύει τὰ λόγια του, “διὰ σοῦ γὰρ Δέσποινα, τοῖς ἐπίγειοις Θεὸς συναναστράφη”. Θέλει νὰ πεῖ δηλαδή· καὶ πῶς νὰ μὴν ἐγκωμιάζονται τὰ σχετικὰ μὲ σένα, μέσω τῆς ὁποίας ὁ Θεὸς συναναστράφηκε μὲ τοὺς ἀνθρώπους. Διότι ἦταν προορισμένη γιὰ τὸ μυστήριό τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου. Περιμενε τὸν κατάλληλο χρόνο καὶ ἀναζητοῦσε μία σκηνὴ γιὰ νὰ κατοικήσει ὁ ἐνυπόστατος Λόγος τοῦ Θεοῦ ἀντάξια γιὰ τὸν ἑαυτό του. Ὅταν καὶ ἡ κακία τῶν ἀνθρώπων ἔφτασε στὸ ἀποκορύφωμα καὶ ἦρθε στὴν ὑπαρξὴ τὸ σῶμα τῆς ὑπεραμώμητης Παρθένου καὶ ἔφτασε στὸ ἀκρότατο σημεῖο τῆς πλήρους καθαρότητος καὶ τοῦ ἀγιασμοῦ, τότε καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἔφτασε στὴν γῆ· καὶ εἰσῆλθε στὴν μήτρα καὶ προσέλαβε τὴν ἀγία σάρκα μὲ νοῦ καὶ ψυχὴ· καὶ ἀπὸ αὐτὴν προῆλθε, ὅμοιος μὲ μᾶς χωρὶς ὅμως ἀμαρτία· καὶ μὲ τοὺς ἐπίγειους (ἀνθρώπους) συναναστράφηκε. Καὶ ὅλα αὐτὰ ἔτσι ἔγιναν, ἐνῶ μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς ὅτι ὁ μελωδὸς ἀντικρούει καὶ τὴν αἴρεση τοῦ Νεστορίου μὲ αὐτὸν τὸν λόγο· δὲν γεννήθηκε ἀπὸ τὴν Παρ-

τοῦ ἀεὶ βασιλεύοντος· διὰ σοῦ γὰρ, Δέσποινα, τοῖς ἐπὶ γῆς Θεὸς συναναστράφη».

θένο ἕνας ἀπλὸς ἄνθρωπος, ἀλλὰ Θεὸς μὲ ἀνθρώπινη φύση εἶναι αὐτὸς ποὺ γεννήθηκε ἐκ Παρθένου»⁶⁴.

✿ Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς (ιδ' αἰ. μ.Χ.) ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης ἐρμηνεύει τὸν ψαλμικὸ λόγον «παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν Σου, ἐν ἱματισμῶ διαχρύσω περιβεβλημένη πεποικιλμένη»⁶⁵ πανηγυρίζοντας στὸν λόγο του στὴν κοίμηση τῆς Θεοτόκου ὡς ἐξῆς:

«Καὶ μὴν αὐτὴ ἀπὸ ὅλες τὶς γυναῖκες ἀναδείχθηκε μητέρα Θεοῦ ἐκ φύσεως ἐπάνω ἀπὸ κάθε φύση, καὶ ὑ-

64. «Οὐ σαρκικὸν κάλλος, οὐδ' αἰσθητὸν, ἀλλὰ νοητὸν· καὶ ὁ αὐτὸς περὶ αὐτῆς «ἠγίασε τὸ σκῆνωμα αὐτοῦ Ὑψιστος· ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ αὐτῆς καὶ οὐ σαλευθήσεται» καὶ ἄλλα περὶ αὐτοῦ· εἰπὼν δ' ὁ μελωδὸς «δεδοξαμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ» καὶ οἷον ἐφερμηνεύων τὸν λόγον, ἐπήγαγε, «διὰ σοῦ γὰρ Δέσποινα, τοῖς ἐπιγείοις Θεὸς συνανεστράφη» καὶ πῶς γὰρ φησὶν οὐ δεδοξασται τὰ περὶ σοῦ, δι' ἧς Θεὸς συνανεστράφη ἀνθρώποις· ἦν γὰρ προωρισμένη εἰς τὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου μυστήριον· ἔμενε δὲ τὸν ἐπιτήδειον χρόνον καὶ ἐζήτει σκηνῆς εἰς κατοικίαν ὁ τοῦ Θεοῦ ἐνυπόστατος λόγος ἀξίαν ἑαυτοῦ· ὅτε ἐκεῖνων καὶ ἡ κακία εἰς ἄκρον ἤλασε καὶ ἀπάσης ἐπέκεινα καθαρότητος καὶ ἀγιασμοῦ εἰς ὑπαρξιν ἦλθεν ἡ σὰρξ, τῆς ὑπεραμώμου Παρθένου, τότε καὶ Ὑῖὸς τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν ἐπεδήμησεν· καὶ τὴν μήτραν εἰσδύς, τὴν ἀγίαν σάρκα προσελάβετο νοῦν ἔχουσαν καὶ ψυχὴν· καὶ ἐξ αὐτῆς ἐλθὼν, ὅμοιος ἡμῖν χωρὶς ἁμαρτίας· καὶ τοῖς ἐπιγείοις συνανεστράφη· καὶ ταῦτα μὲν οὕτως, εἶποι δ' ἂν τις καὶ τοῦ Νεστορίου αἴρεσιν ἀποτείνεσθαι τὸν λόγον τῷ μελωδῷ δεικνύντι· οὐ φιλὸς ἄνθρωπος ἐτέχθη ἐκ τῆς Παρθένου, ἀλλὰ Θεὸς μετὰ σαρκὸς ἐστὶν ὁ ἐκ Παρθένου τεχθεὶς» (Ἐρμηνεία τῶν ἀναστασίμων Κανόνων, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἀγιορειτικὸν Περιοδικὸν «Ὁ Ἄθως», ἐν Ἀθήναις 1920 σελ. 89).

65. Ψαλμοῦ μδ' 10.

πῆρξε μέ τὸν ἀνέκφραστο τόκο βασίλισσα κάθε ἐγκοσμίου καὶ ὑπερκοσμίου κτίσματος κι ἔτσι, ἐπειδὴ ὑψώνει ἢ ἴδια τοὺς κάτω ἀπὸ αὐτήν, καὶ ἀναδεικνύει τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς ὑπηκόους οὐράνιους ἀντὶ γιὰ ἐπίγειους, καὶ μετέχει στήν ἀνώτερη ἀξία καὶ στήν μεγαλύτερη δύναμη, ὀρίστηκε ὡς ὑψηλοτάτη καὶ μακαριωτάτη βασίλισσα μακαρίου γένους.

»Τώρα ἔχει καὶ τὸν οὐρανὸ κατάλληλο κατοικητήριο ὡς ταιριαστό τῆς βασιλείου, στὸν ὁποῖο μετατέθηκε σήμερα ἀπὸ τὴν γῆ, καὶ στάθηκε στὰ δεξιὰ τοῦ παμβασιλέως μέ διάχρυσο ἱματισμὸ ντυμένη καὶ στολισμένη, ὅπως λέει γι αὐτήν ὁ ψαλμωδός. Ὡς ἱματισμὸ δὲ διάχρυσο πρέπει νὰ ἐννοήσεις τὸ διαυγὲς σῶμα τῆς, στολισμένο μέ ὄλων τῶν εἰδῶν τὶς ἀρετές.

»Πραγματικὰ γιὰ τὴν ἀνώτατη ταξιαρχία αὐτῶν γράφει ὁ Ἡσαΐας: καὶ τὰ Σεραφίμ στέκονταν γύρω του. Καὶ γι' αὐτὴ πάλι λέει ὁ Δαυίδ: Στάθηκε ἡ βασίλισσα στὰ δεξιὰ σου. Βλέπετε τὴν διαφορὰ τῆς στάσεως; Ἀπὸ αὐτὴ μορεῖτε νὰ καταλάβετε καὶ τὴν διαφορὰ τῆς κατὰ τὴν ἀξία τάξεως, διότι τὰ Σεραφίμ ἦσαν γύρω ἀπὸ τὸν Θεό, ἐνῶ πλησίον στὸν ἴδιο μόνο ἡ βασίλισσα, ἡ ὁποία θαυμάζεται καὶ ἐγκωμιάζεται ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Θεό, ποὺ εἶναι σὰν νὰ τὴν ἀνακηρύττει πρὸς τὶς γύρω του ἀγγελικὲς δυνάμεις καὶ νὰ λέει κατὰ τὰ λόγια τοῦ Ἄσματος τῶν Ἀσμάτων, *τί καλὴ ἡ πλησίον μου!* Εἶναι λαμπρότερη ἀπὸ τὸ φῶς, πιὸ ἀνθοστολισμένη ἀπὸ τοὺς θεῖους παραδείσους, ἀρμονικότερη ἀπὸ ὅλον τὸν ὄρατὸ καὶ ἀόρατὸ κόσμον. Βρίσκεται μάλιστα ὄχι μόνο πλησίον ἀλλὰ καὶ στὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ, εὐλόγως, διότι ὅπου κάθησε ὁ Χρι-

στοὺς στοὺν οὐρανό, δηλαδὴ στὰ δεξιὰ τῆς μεγαλειότητος τοῦ Πατρός, ἐκεῖ στέκεται καὶ αὐτὴ τώρα ποὺ ἀνέβηκε ἀπὸ τὴν γῆ στοὺν οὐρανό, ὅχι μόνον διότι ποθεῖ καὶ ἀντιποθεῖται περισσότερο ἀπὸ ὄλους, καὶ λόγω τῶν φυσικῶν θεσμῶν ἄλλωστε, ἀλλὰ καὶ διότι εἶναι ἀληθινὰ θρόνος του καὶ ὅπου κάθεται ὁ βασιλιάς, ἐκεῖ βρίσκεται καὶ ὁ θρόνος. Αὐτὸν τὸν θρόνο ἐβλεπε καὶ ὁ Ἡσαΐας στὸ μέσον ἐκείνου τοῦ χειρουβικοῦ χοροῦ καὶ τὸν χαρακτήριζε ὑψηλὸ καὶ ὑπερυψωμένο, δηλώνοντας τὴν ὑπέρβαση τῶν οὐρανίων δυνάμεων ἀπὸ τὴν Θεομήτορα. Γι αὐτὸ καὶ βάζει τοὺς ἴδιους τοὺς ἀγγέλους νὰ δοξάσουν λόγω αὐτῆς τὸν Θεὸ λέγοντας *εὐλογημένη ἡ δόξα Κυρίου ἀπὸ τὸν τόπο του*»⁶⁶.

66. «Μόνη πασῶν αὐτῆ, μήτηρ μὲν ἐκ φύσεως ὑπὲρ πᾶσαν φύσιν ἀναπέφηνε Θεοῦ, βασιλὶς δὲ παντὸς ἐγκοσμίου καὶ ὑπερκοσμίου κτίσματος ὑπῆρξε τῷ ἀφράστῳ τόκῳ καὶ οὕτω τοὺς ὑφ' ἑαυτὴν δι' ἑαυτῆς ὑψώσασα, καὶ τὸ ἐπὶ γῆς ὑπήκοον οὐράνιον ἀντ' ἐπιγείου ἀποδείξασα... μακαρίου γένους μακαριωτάτη βασιλὶς ἐφέστηκε.

66

»Νῦν καὶ τὸν οὐρανὸν ἔχουσα πρέπον οἰκητήριον ὡς αὐτῇ προσῆκον βασιλεῖον, εἰς ὃν ἀπὸ τῆς γῆς μετανέστη σήμερον καὶ ἐκ δεξιῶν παρέστη τοῦ παμβασιλέως, ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ περιβεβλημένη, πεποικιλμένη, κατὰ τὸ εἰρημένον τῷ ψαλμῳδῷ Προφήτῃ περὶ αὐτῆς· ἱματισμὸν δὲ νοήσεις διάχρυσον τὸ διαυγὲς ἐκείνης σῶμα, πεποικιλμένον ταῖς παντοδαπαῖς ἀρεταῖς.

»Περὶ μὲν γὰρ τῆς τούτων ἀνωτάτω ταξιαρχίας Ἡσαΐας γράφει καὶ τὰ Σεραφίμ εἰστήκεισαν κύκλῳ αὐτοῦ (Ἡσαΐου στ' 2) περὶ δὲ αὐτῆς πάλιν ὁ Δαυὶδ: Παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου. Ὅρατε τὴν διαφορὰν τῆς στάσεως; ἀπὸ ταύτης ἔχετε συνορὰν καὶ τὴν διαφορὰν τῆς κατὰ τὴν ἀξίαν τάξεως περὶ μὲν γὰρ τὸν Θεὸν τὰ Σεραφίμ, πλησίον δὲ παρ' αὐτὸν ἐκείνον μόνη ἡ παμβασιλὶς... Οὐ πλησίον δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ δεξιῶν εἰκότως ὅπου

Ἡ θεολογία αὐτὴ ἐνέπνευσε τὴν ὕμνολογία τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅπως φαίνεται στὸ δογματικὸ Θεοτοκίο τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ Σαββάτου τοῦ τετάρτου ἤχου:

«Ὁ διὰ σέ θεοπάτωρ προφήτης Δαυΐδ, μελωδικῶς περὶ σοῦ προανεφώνησε, τῷ μεγαλειᾷ σοι ποιήσαντι Παρέστη ἡ βασιλίσσα ἐκ δεξιῶν σου. Σὲ γὰρ Μητέρα πρόξενον ζωῆς ἀνέδειξε, ὁ ἀπάτωρ ἐκ σοῦ ἐνανθρωπήσαι εὐδοκήσας Θεός, ἵνα τὴν ἑαυτοῦ ἀναπλάση εἰκόνα, φθαρεῖσαν τοῖς πάθεσι, καὶ τὸ πλανηθὲν ὀρειάλωτον εὐρών, πρόβατον τοῖς ὤμοις ἀναλαβὼν, τῷ Πατρὶ προσαγάγη, καὶ τῷ ἰδίῳ θελήματι, ταῖς οὐρανίαις συνάψῃ Δυνάμεσι, καὶ σῶσῃ Θεοτόκε τὸν κόσμον, Χριστὸς ὁ ἔχων, τὸ μέγα καὶ πλούσιον ἔλεος»⁶⁷.

γὰρ ὁ Χριστὸς ἐν οὐρανοῖς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ δηλονότι τῆς μεγαλωσύνης, ἐκεῖ καὶ αὐτὴ νῦν ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανοὺς ἀναβάσα ἕστηκεν οὐ μόνον ὅτι ποθεῖ καὶ ἀντιποθεῖται πάντων μάλιστα, καὶ αὐτοῖς τοῖς φυσικοῖς θεσμοῖς, ἀλλ' ὅτι καὶ θρόνος ἐστὶν ὡς ἀληθῶς αὐτοῦ ὅπου δὲ κάθηται ὁ βασιλεὺς, ἐκεῖ καὶ ὁ θρόνος ἴσεται.

»Τοῦτον τὸν θρόνον καὶ ὁ Ἡσαΐας μεταξὺ ἐκείνου τοῦ χερουβικοῦ χοροῦ καὶ ἔβλεπε καὶ ἔλεγε ὑψηλὸν καὶ ἐπηρμένον, τὸ τὰς οὐρανίους Δυνάμεις ὑπεραναβεβηκός, τῆς θεομήτορος δηλῶν διὸ καὶ αὐτοὺς εἰσάγει τοὺς ἀγγέλους, ἀπὸ ταύτης τὸν Θεὸν δοξάζοντας καὶ λέγοντας “εὐλογημένη ἡ δόξα Κυρίου ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ» (Ἰεζεκιὴλ γ' 12) (Ε.Π.Ε σελ. 446-436 §§ 7, 8 13, 14).

67. «Γιὰ σένα (Παρθένε Μαρία) ὁ προπάτωρ τοῦ Θεοῦ Δαυὶδ προφητικὰ εἶπε πρὸς Ἐκεῖνον ποὺ ἐνήργησε μεγάλα καὶ θαυμαστά ἔργα σὲ σένα. Στάθηκε δίπλα σου στὰ δεξιὰ σου ἡ βασιλίσσα. Διότι ὁ Θεός, ποὺ εὐδόκησε νὰ γεννηθεῖ χωρὶς πατέρα ἀπὸ σένα, σὲ ἀνέδειξε Μητέρα. ποὺ ἔφερες στὸν κόσμον τὴν ζωή, γιὰ νὰ ἀναπλάσει (ἀναδημιουργήσει) τὴν εἰκόνα Του (ποὺ εἶναι ὁ ἄνθρωπος), ποὺ διεφθάρη ἀπὸ τὰ πάθη καὶ ἀφοῦ εὕρει τὸ πρόβατο (ἔννοεῖ τὸν ἄνθρωπο) ποὺ πλανήθηκε καὶ αἰχμαλωτίστηκε στὰ

*Ρίζα τοῦ Ἰεσσαί. Ἀρχές 17ου αἰώνα Πρωτᾶτο
Ἀπό τὸ βιβλίο: «Θησαυροὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους».*

10. *Tò p̄ion ėros*

* ⁶⁶ Προφήτης Δαυίδ (1085-1014 π. Χ.) μιλάει για ένα εύφορο και δασύσκιο βουνό στο οποίο ευδόκησε, ευαρεστήθηκε να κατοικήσει ο Θεός.

«Τὸ ὄρος τοῦ Θεοῦ, ἡ Σιών. Ὅρος παχύ, ὄρος στερεό, ὄρος πλούσιο. Γιατί μιλάτε και παραπονιέστε ἐσεῖς, ὄρη μεγάλα και στερεά, για τὸ ὄρος Σιών, στὸ ὁποῖον ευδόκησε ὁ Θεὸς νὰ κατοικεῖ; Πράγματι ὁ Κύριος θὰ κατοικεῖ ἐκεῖ μέχρι τὴν συντέλεια»⁶⁸.

Προφητεύει ὁ Ἡσαΐας (προφήτευσε ἀπὸ 760-700 π. Χ.):

* «Ὁ Κύριος μίλησε και εἶπε· ὅτι κατὰ τὶς ἔσχατες ἡμέρες τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου θὰ γίνεῖ ἐμφανὲς σὲ ὄλο τὸν κόσμο, και ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ θὰ γίνεῖ ὄρατος ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα σὰν νὰ εἶναι κτισμένος πάνω ἀπὸ τὶς κορυφὲς τῶν ὀρέων. Θὰ ὑψωθεῖ πάνω ἀπὸ ὅλα τὰ βουνα και θὰ προστρέξουν στὸ ὄρος αὐτὸ τοῦ Κυρίου ὅλα τὰ ἔθνη»⁶⁹.

ὄρη (τῆς κακίας) και τὸ πάρει στους ὤμους Του νὰ τὸ ὀδηγήσει και νὰ τὸ προσφέρει στὸν Θεὸ Πατέρα και με τὴν θέλησή Του νὰ τὸ ἐνώσει με τὶς οὐράνιες ἀγγελικὲς δυνάμεις και νὰ σώσει τὸν κόσμο Θεοτόκε ὁ Χριστός, πὸ ἔχει τὴν πλοῦσια και μεγάλη ἀγάπη».

68. «Ὅρος τοῦ Θεοῦ, ὄρος πῖον, ὄρος τετυρωμένον, ὄρος πῖον. ἵνατί ὑπολαμβάνετε, ὄρη τετυρωμένα, τὸ ὄρος, ὃ ευδόκησεν ὁ Θεὸς κατοικεῖν ἐν αὐτῷ; και γὰρ ὁ Κύριος κατασκηνώσει εἰς τέλος» (Ψαλμὸς 67, 16-17).

69. «Ὅτι ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐμφανὲς τὸ ὄρος Κυρίου και ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ ἐπ' ἄκρων τῶν ὀρέων και ὑψωθήσεται

* Ὅμοίως καὶ ὁ προφήτης Μιχαίας (προφήτευσεν ἀπὸ 750- 698 π.Χ.):

«Καὶ κατὰ τὶς ἔσχατες ἡμέρες θὰ γίνῃ ἐμφανὲς τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου, περιβλεπτο ἀπὸ τὶς κορυφὰς τῶν ὄρεων, καὶ θὰ ὑψωθῇ πάνω ἀπὸ τὰ βουνά, καὶ πρὸς αὐτὸ θὰ τρέξουν ὅλοι οἱ λαοί»⁷⁰.

* Στὸν λόγο του στὸ Βάπτισμα ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ὁ Ναζιανζηνός, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως (329-389 μ.Χ.) ἐρμηνεύει ὅτι τὰ βουνὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀνυψώθηκε πρὸς πάνω ἡ Παρθένος Μαρία εἶναι τὰ τάγματα τῶν Ἀγγέλων:

«Φωτίζεις ἐσὺ θαυμαστῶς ἀπὸ ὄρη αἰώνια, τὶς ἀγγελικὰς δυνάμεις, νομίζω, οἱ ὁποῖες μᾶς βοηθοῦν πρὸς τὸ καλῦτερο»⁷¹.

Στὸ τροπᾶριο τῆς τετάρτης ὁδοῦ τοῦ πρώτου κανόνα τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ψάλλομε:

«Ἴδετε λαοὶ καὶ θαυμάσατε τὸ ὄρος γὰρ τὸ ἅγιον, καὶ ἐμφανέστατον Θεοῦ τῶν ἐπουρανίων βουνῶν, ἐφ' ὕπερθεν αἵρεται, οὐρανὸς ἐπίγειος, ἐν ἐπουρανίῳ καὶ ἀφθάρτῳ χθονὶ οἰκισζόμενος»⁷².

ται ὑπεράνω τῶν βουνῶν· καὶ ἤξουσιν ἐπ' αὐτὸ πάντα τὰ ἔθνη» (Ἡσαΐου β' 2).

70. «Καὶ ἔσται ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐμφανὲς τὸ ὄρος Κυρίου, ἔτοιμον ἐπὶ τὰς κορυφὰς τῶν ὄρεων, καὶ μετεωρισθήσεται ὑπεράνω τῶν βουνῶν· καὶ σπεύσουσι πρὸς αὐτὸ λαοί» (Μιχαίου δ' 1).

71. «Φωτίζεις σὺ θαυμαστῶς ἀπὸ ὄρεων αἰώνιων, πρὸς τὸν Θεὸν λέγεται ἀγγελικῶν, οἶμαι, δυνάμεων, αἱ συνεργοῦσιν ἡμῖν πρὸς τὰ κρείττονα» (P.G. 36, 409).

Βεβαίως τὰ σύμβολα ἔχουν πολλές ἐρμηνεῖες. Γι' αὐτό καί ἐκτός ἀπό τήν Παρθένο Μαρία τὸ πῖον ὄρος συμβολίζει καί τήν Ἐκκλησία.

* Ὁ βασιλιάς Σολομών (1033-975 π. Χ.) ἀναφέρεται σὲ μία ἀγνή περιστερά.

«Ὁ ἀδελφὸς τῆς καρδιᾶς μου μοῦ ἀποκρίνεται καί μοῦ λέει· σήκω, ἔλα κοντά μου, ἐσὺ ἡ σύντροφός μου, ἡ καλή μου, τὸ περιστέρι μου»⁷³.

«Ἡ συκιά ἔβγαλε τοὺς ὀλύνθους τῆς. Τὰ ἀμπέλια ἀνθίζουν καί σκορπίζουν τὴν εὐωδιά τους. Σήκω, ἔλα ἐσὺ, ἡ σύντροφός μου, ἡ καλή μου, ἡ περιστερά μου, ἔλα ἐσὺ τὸ περιστέρι μου, ποὺ εἶσαι κυρμμένη κάτω ἀπὸ τὸν βράχο, κοντὰ στὸ τεῖχος. Δεῖξε μου τὴν μορφή σου. Ἄσε με νὰ ἀκούσω τὴν φωνή σου, διότι ἡ φωνή σου εἶναι γλυκιά καί ἡ ὄψη σου ὠραία»⁷⁴.

«Ἐξήντα βασιλίσσης παρευρίσκονται καί ὀγδόντα σύζυγοι δευτέρας σειρᾶς καί ἀναρίθμητες ἄλλες νεαρές.

72. «Δέστε λαοὶ καί θαυμάστε τὸ ὄρος τὸ ἅγιο καί πιὸ γνωστό τοῦ Θεοῦ (ἐννοεῖ τὴν Παρθένο Μαρία) ὑψώνεται πιὸ ψηλὰ ἀπὸ τὰ πνευματικὰ ἐπουράνια βουνά (ἐννοεῖ τὶς ἀγγελικὲς δυνάμεις). Αὐτὴ ὅταν ζοῦσε στήν γῆ διῆγε οὐράνιο βίον γι' αὐτὸ κατοικεῖ στήν ἐπουράνια καί ἄφθαρτη χώρα».

73. «Ἀποκρίνεται ἀδελφιδός μου, καί λέγει μοι· ἀνάστα, ἐλθέ ἡ πλησίον μου, καλή μου, περιστερά μου» (Ἄσμα Ἀσμάτων β' 10).

74. «Ἡ συκὴ ἐξήνεγκεν ὀλύνθους αὐτῆς, αἱ ἀμπελοὶ κυπρίζουσιν, ἔδωκαν ὀσμὴν. ἀνάστα, ἐλθέ, ἡ πλησίον μου, καλή μου, περιστερά μου, καί ἐλθέ, σὺ περιστερά μου, ἐν σκέπη τῆς πέτρας, ἐχόμενα τοῦ προτειχίσματος· δεῖξόν μοι τὴν ὄψιν σου, καί ἀκούτισόν με τὴν φωνήν σου, ὅτι ἡ φωνή σου ἠδεῖα, καί ἡ ὄψις σου ὠραία» (Ἄσμα Ἀσμάτων β' 13- 14).

Γιὰ μένα ὅμως μία εἶναι ἡ περιστερὰ μου, ἡ τέλεια, ἡ μοναχοκόρη τῆς μητέρας της, ἡ ἐκλεκτὴ καὶ γιὰ ἐκείνη ποὺ τὴν γέννησε. Τὴν εἶδαν οἱ ἄλλες κοπέλες, καὶ τὴν καλοτυχίζουν. Καὶ αὐτὲς ἀκόμη οἱ βασιλίσσες καὶ οἱ δευτέρας σειρᾶς σύζυγοι θὰ τὴν ἐγκωμιάζουν»⁷⁵.

Ἡ περιστερὰ εἶναι εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, ὅπως φάλλουμε καὶ στὸ τέταρτο τροπᾶριο τῆς ἐνάτης ὠδῆς τοῦ Κανόνα τοῦ Ἀκαθίστου:

«Ἡ περιστερὰ ἡ τὸν ἐλεήμονα ἀποκυήσασα».

Ἡ προφήτης Σολομών: Ἔργο τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου, Καρέα.

75. «Ἐξήκοντά εἰσι βασιλίσσαι, καὶ ὀγδοήκοντα παλλακαί, καὶ νεάνιδες ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς. μία ἐστὶ περιστερὰ μου, τελεία μου, μία ἐστὶ τῆ μητρὶ αὐτῆς, ἐκλεκτὴ ἐστὶ τῆ τεκούσῃ αὐτῆν. εἶδοςαν αὐτὴν θυγατέρες καὶ μακαριοῦσιν αὐτὴν, βασιλίσσαι καὶ γε παλλακαὶ καὶ αἰνέσουσιν αὐτὴν» (Ἄσμα Ἀσμάτων στ 8-9).

11. Ὁ περίτεχνος καὶ στεφισμένος βασιλικὸς θρόνος

* Ἐπίσης ὁ βασιλιάς Σολομών (1033-975 π. Χ.) ἀναφέρεται σὲ μία ἀρωματισμένη κλίνη, ποὺ θεωρεῖται καὶ αὐτὴ εἰκόνα τῆς Θεοτόκου.

«Ποιά εἶναι αὐτὴ ποὺ ἀνεβαίνει ἀπὸ τὴν ἔρημο σὰν ἀνάερη στήλη θυμιάματος σμύρνας καὶ λιβάνου καὶ ὄλων τῶν εὐωδῶν οὐσιῶν, ποὺ κατασκευάζει ὁ μυροποιός; Ἴδου τὸ φορεῖο τοῦ Σολομῶντος. Ἐξήντα δυνατοὶ ἄνδρες ἀπὸ τοὺς ἰσχυροὺς τοῦ Ἰσραὴλ γύρω ἀπὸ αὐτό. Ὅλοι κρατοῦν ρομφαία. Ἔχουν γυμναστεῖ στὸν πόλεμο. Ὁ καθένας τους φέρει τὴν ρομφαία ζωσμένη στὸν μηρό του, ἔτοιμος νὰ τὴν χρησιμοποιήσει σὲ κάθε αἰφνίδιο νυκτερινὸ κίνδυνο. Κατασκεύασε ὁ Σολομῶν φορεῖο γιὰ τὸν ἑαυτό του ἀπὸ τὰ εὐώδη ξύλα τοῦ Λιβάνου. Οἱ κίονες τοῦ φορείου του εἶναι ἀργυροί, τὸ ἀνάκλιτρο ὀλόχρυσο, τὰ στηρίγματα τοῦ ὀλοπόρφυρα. Μέσα στὸ φορεῖο κεντητὸ ψηφιδωτὸ δάπεδο, ἔργο καὶ δῶρο τῆς ἀγάπης τῶν θυγατέρων τῆς Ἱερουσαλήμ.»⁷⁶.

76. «Τίς αὐτὴ ἢ ἀναβαίνουσα ἀπὸ τῆς ἐρήμου ὡς στελέχη καπνοῦ τεθυμιαμένη σμύρναν καὶ λίβανον ἀπὸ πάντων κονιορτῶν μυρσινοῦ; Ἴδου ἡ κλίνη τοῦ Σαλωμών, ἐξήκοντα δυνατοὶ κύκλω αὐτῆς ἀπὸ δυνατῶν Ἰσραὴλ, πάντες κατέχοντες ρομφαίαν, δεδιδραχμένοι πόλεμον, ἀνὴρ ρομφαία αὐτοῦ ἐπὶ μηρόν αὐτοῦ ἀπὸ θάμβους ἐν νυξί. φορεῖον ἐποίησεν ἑαυτῷ ὁ βασιλεὺς Σαλωμών ἀπὸ ξύλων τοῦ Λιβάνου· στύλους αὐτοῦ ἐποίησεν ἀργύριον καὶ ἀνάκλιτον αὐτοῦ χρύσειον· ἐπίβασις αὐτοῦ πορφυρᾶ, ἐντὸς αὐτοῦ

Ὁ Κύριος τῆς δόξης, ὁ ἐπὶ θρόνου χερουβικοῦ ἐποχούμενος, ἐποίησε ἔμφυχο θρόνο Του τὴν Παρθένο Μαρία, ὅπως ἐγκωμιάζεται:

«Χαῖρε, ὅτι ὑπάρχεις βασιλέως καθέδρα· χαῖρε, ὅτι βαστάζεις τὸν βαστάζοντα πάντα».

* Ἐπίσης στὸ ὄραμα τῆς κλήσεώς του στὸ προφητικὸ ἀξίωμα ὁ προφήτης Ἡσαΐας (προφήτευσε ἐπὶ ἐξήντα χρόνια 760-700 π.Χ.) εἶδε τὸν Κύριο τῆς δόξης νὰ κάθεται πάνω σὲ θρόνο ὑπερυψωμένο. Κι αὐτὴ ἡ εἰκόνα θεωρεῖται προτύπωση τοῦ μυστηρίου τῆς Θεοτόκου.

«Κατὰ τὸ ἔτος κατὰ τὸ ὁποῖο πέθανε ὁ βασιλιάς Ὁζίας, εἶδα σὲ ὄραμα τὸν Κύριο νὰ κάθεται πάνω σὲ ἕναν θρόνο ὑψηλὸ καὶ μετέωρον· καὶ εἶδα ἀκόμη νὰ εἶναι γεμάτος ἀπὸ τὴν δόξα Του ὁ ναὸς αὐτός»⁷⁷.

* Ὁ εἰρμὸς τῆς πέμπτης ὠδῆς τοῦ κανόνα τῆς ἑορτῆς τῆς Ὑπαπαντῆς ἀναφέρεται σ' αὐτὸ τὸ θέμα ὡς ἐξῆς:

«Ὡς εἶδεν Ἡσαΐας συμβολικῶς ἐν θρόνῳ ἐπηρομένῳ Θεόν, ὑπ' Ἀγγέλων δόξης δορυφορούμενον, ὃ τάλας, ἐβόα ἐγὼ πρὸ γὰρ εἶδον σωματούμενον Θεὸν φωτὸς ἀνεσπέρου καὶ εἰρήνης δεσπόζοντα»^{77α}.

λιθόστρωτον, ἀγάπην ἀπὸ θυγατέρων Ἱερουσαλήμ, θυγατέρες Σιών» (Ἄσμα Ἀσμάτων γ' 6-10).

77. «Καὶ ἐγένετο τοῦ ἐνιαυτοῦ, οὗ ἀπέθανεν Ὁζίας ὁ βασιλεὺς, εἶδον τὸν Κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρομένου, καὶ πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ» (Ἡσαΐου στ' 1).

77α. «Ὅταν εἶδε ὁ Ἡσαΐας μὲ τρόπο συμβολικὸν τὸν Θεὸν νὰ κάθεται σὲ ὑπερυψωμένο θρόνον περικυκλούμενον ἀπὸ ἑνδοξοῦς Ἀγγέλους ἐφώνησεν· εἶμαι ταλαίπωρος ἐγὼ ποὺ προεἶδα τὸν σαρ-

* Γλαφυρά εἶναι καί τὰ ἐρμηνευτικά σχόλια τοῦ Ἰωάννη Ζωναρά (ιβ' αἰ. μ.Χ.) στήν Ὀκτώηχο, ὅταν ἐρμηνεύει τὸν εἰρμὸ τῆς ἐνάτης⁷⁸ ὁδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ βαρέος ἤχου:

«Καὶ ἀφοῦ εἶπε ὁ μελωδὸς αὐτά (τὰ ἐγκώμια), στήν συνέχεια πρόσθεσε στὸ θαῦμα καὶ δεῦτερο θαῦμα λέγοντας· ἔγινες δοχεῖο τοῦ ἀβάσταχτου (Θεοῦ), ἡ περιοχὴ ποὺ χώρεσε αὐτὸν ποὺ δὲν ἔχει οὔτε ἀρχὴ οὔτε τέλος, διότι ἐσὺ δέχτηκες ἐκεῖνον ποὺ κανεῖς ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ ἀντέξει, διότι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἓνα τίποτε· γι' αὐτὸ καὶ ὁ Κύριος φόρεσε σὰν περιβολὴ του τὴν ἀνθρώπινη φύση»⁷⁹.

Στὸ πρῶτο τροπάριο τῶν αἰῶνων τῶν Χριστουγέννων ὑμνοῦμε τὴν Παρθένο Μαρία ὡς χερουβικὸ θρόνο:

«Εὐφραίνεσθε, δίκαιοι, οὐρανοί, ἀγαλλιᾶσθε,
σκιρτήσατε, τὰ ὄρη, Χριστοῦ γεννηθέντος
Παρθένος καθεζέται τὰ Χερουβιμ μιμουμένη,
βαστάζουσα ἐν κόλποις Θεὸν Λόγον σαρκωθέντα·
ποιμένες τὸν τεχθέντα δοξάζουσι,
μάγοι τῷ Δεσπότη δῶρα προσφέρουσιν·

κωμένο Θεὸ νὰ δεσπόζει μέσα στὸ ἀνέσπερο φῶς καὶ τὴν αἰώνια εἰρήνη».

78. «Μὴ τῆς φθορᾶς διαπείρα κυφορήσασα, καὶ παντεχνήμονι Λόγω σάρκα δανείσασα, Μῆτερ ἀπείρανδρε, Παρθένη Θεοτόκε, δοχεῖον τοῦ ἀστέκτου, χωρίον τοῦ ἀπείρου πλαστουργοῦ σου, σὲ μεγαλύνομεν».

79. «Εἰπὼν δὲ ὁ μελωδὸς ταῦτα, ἐπάγει τῷ θαύματι θαῦμα λέγων· δοχεῖον τοῦ ἀστέκτου, χωρίον τοῦ ἀπείρου· σὺ γὰρ ἐδέξω, φησὶν, ὃν οὐ δύναται τις στέξει· οὐδὲν ὄν, διὸ καὶ τὴν σάρκα περιεβάλετο ὁ Κύριος».

ἄγγελοι ἀνυμνοῦντες λέγουσιν·
ἀκατάληπτε Κύριε, δόξα σοι.»⁸⁰.

Θεοτόκος: «Ἡ τιμιώτερα τῶν Χερουβείμ». Ἔργο τῶν ἀδελφῶν
τῆς Ἱεράς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου, Καρέα.

80. «Εὐφρανθήτε δίκαιοι, οὐρανοὶ χαρήτε. Σικρικῆτασε ἀπὸ
χαρὰ τὰ ὄρη, ἀφοῦ γεννήθηκε ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Ἡ Παρθένος
καθέζεται μιμουμένη τὰ Χερουβιμ βαστάζουσα στὴν ἀγκαλιά της
τὸν σαρκωθέντα Θεὸ Λόγο. Ποιμένες δοξάζουν τὸν τεχθέντα.
Μάγοι προσφέρουν δῶρα στὸν Δεσπότη Κύριο. Ἄγγελοι ὑμνοῦ-
ντες λένε· Κύριε ποῦ δὲν μπορεῖ κάποιος νὰ συλλάβει καὶ νὰ ἐν-
νοήσει τὰ ἔργα σου, σὲ σένα ἀνήκει ἡ δόξα».

12. *Ἡ ἀνωτέρα πάντων τῶν ποιημάτων*

★ ⁶Βασιλιὰς Σολομών (1033-975 π.Χ.) πλέκει τὸ ἐγκώμιο μιᾶς θυγατέρας του, ποὺ ἐξυψώθηκε πάνω ἀπὸ ὅλες τὶς γυναῖκες, ποὺ εἴτε ἦταν πλούσιες εἴτε ἀπέκτησαν ἰσχύ καὶ δόξα. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀνωτέρα πάντων τῶν ποιημάτων, ἡ Παρθένος Μαρία.

«Πολλὲς γυναῖκες ἀπέκτησαν πλούτη, πολλὲς ἀπέκτησαν δύναμη μέσα στήν κοινωνία, ἀλλὰ ἐσὺ τὶς ξεπέρασες ὅλες. Οἱ φιλαρέσκεις τῆς γυναίκας εἶναι ψεύτικα πράγματα καὶ ἡ ὁμορφιά της κάτι τὸ προσωρινὸ καὶ ἀνώφελο. Διότι μόνον ἡ συνετὴ γυναῖκα εὐλογεῖται ἀπὸ τὸν Θεό. Ἐὰν ὑμνεῖ λοιπὸν αὐτὴ τὸν φόβο τοῦ Κυρίου. Κι ἐσεῖς ἐπαινέστε αὐτὴν τὴν συνετὴν γυναῖκα σύμφωνα μὲ τὰ καλὰ λόγια ποὺ βγαίνουν ἀπὸ τὰ χεῖλη της, καὶ ὅλοι θὰ ἐγκωμιάζουν τὸν σύζυγό της (γιὰ χάρη της) μπροστὰ σ' ὅλο τὸν κόσμον ποὺ συγκεντρώνεται στὶς ἀγορὲς ποὺ βρίσκονται στὶς πύλες τῆς πόλεως»⁸¹.

★ Γι' αὐτὸ καὶ προσφυῶς ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος Κύπρου εἶπε (315-403 μ.Χ.) τὰ ἐξῆς ἐγκωμιαστικὰ λόγια πρὸς τὴν Παρθένον Μαρία:

«Τί νὰ πῶ ; καὶ τί νὰ μιλήσω ; Πῶς νὰ ἐγκωμιάσω τὴν ἐξ ὀλοκλήρου ἔνδοξη ; Διότι εἶναι ἀνώτερη ὅλων πλὴν

81. «Πολλὰ θυγατέρες ἐκτῆσαντο πλοῦτον, πολλὰ ἐποίησαν δύναμιν, σὺ δὲ ὑπέρκεισαι καὶ ὑπερῆρας πάσας. ψευδεῖς ἀρέσκειαι καὶ μάταιον κάλλος γυναικός· γυνὴ γὰρ συνετὴ εὐλογεῖται, φόβον δὲ Κυρίου αὕτη αἰνεῖτω. δότε αὐτῇ ἀπὸ καρπῶν χειλέων αὐτῆς, καὶ αἰνεῖσθω ἐν πύλαις ὁ ἀνὴρ αὐτῆς» (Παροιμιῶν λ' 29-31).

μόνον τοῦ Θεοῦ. Διότι εἶναι καλύτερη καὶ ἀπὸ τὰ χερουβίμ καὶ ἀπὸ τὰ σεραφίμ καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ στρατεύματα τῶν ἀγγέλων· γι' αὐτὴν δὲν μπορεῖ νὰ μιλήσει ἀξίως οὔτε οὐράνιο οὔτε ἐπίγειο πλάσμα οὔτε κι αὐτοὶ οἱ ἄγγελοι. Διότι ἀκόμη κι αὐτοὶ τῆς προσέφεραν καὶ ὕμνο καὶ ἔπαινο καὶ τιμὴ καὶ δόξα· ἀλλὰ οὔτε ἔτσι δὲν κατὰφεραν νὰ ποῦν κάτι ἀντάξιο τῆς»⁸².

✠ Ὡς ἀνώτερη ἀπὸ κάθε ὁρατὴ καὶ ἀόρατη κτίση ὑμνεῖ τὴν Παρθένο Μαρία καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός (ἡ αἰ. μ.Χ) στὸ Θεοτοκίο τῆς πρώτης ὠδῆς τοῦ ἀναστασίμου κανόνα τοῦ δεύτερου ἤχου:

«Ἵπερτέρα πέφηνας Ἄγνη, πάσης ἀοράτου τε καὶ ὁρατῆς, ἀειπάρθενε, κτίσεως· τὸν γὰρ κτίστην τέτοκας ὡς ἠυδόκησε σαρκωθῆναι ἐν μήτρα σου· ᾧ σὺν παρρησία πρέσβευε σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν»⁸³.

Μὲ πίστη συνεχῶς ἐγκωμιάζεται ἡ Παρθένος Μαρία μὲ τὸν γνωστὸ ὕμνο:

82. «Τί εἶπω; καὶ τί λαλήσω; Πῶς μακαρίσω τὴν ὀλόρριζον δόξαν; ὅτι χωρὶς Θεοῦ μόνοι πάντων ἀνωτέρα ὑπάρχει. Καλλιωτέρα γὰρ τῶν χερουβίμ καὶ σεραφίμ καὶ πάσης στρατιᾶς πέφυκεν ἀγγελικῆς· πρὸς ἣν οὐρανοῦ καὶ γῆς οὐκ ἐπαρκέσει γλῶττα, τάχα δὲ οὔτε ἀγγέλων. Καὶ γὰρ αὐτοὶ ὕμνον καὶ αἶνον καὶ τιμὴν καὶ δόξαν προσήνεγκαν· ἀλλ' οὔτε οὕτω κατ' ἀξίαν εἰπεῖν ἴσχυσαν» (P.G. 43, στ. 492).

83. «Ἀποδείχτηκες Ἄγνη Ἀειπάρθενε, ὅτι εἶσαι ὑπεράνω (ὑπερέχεις) παντὸς ὁρατοῦ καὶ ἀοράτου (κτιστοῦ) δημιουργήματος· διότι ἔτεκες τὸν Κτίστη καὶ Δημιουργό, ὁ Ὅποιος θέλησε νὰ λάβει τὴν ἀνθρώπινη σάρκα στὴν μήτρα σου· πρὸς τὸν Ὅποιο μὲ τὴν παρρησία (ποῦ ἔχεις σὰν Μητέρα Του) πρέσβευε νὰ σωθοῦν οἱ ψυχές μας».

«Τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβὶμ καὶ ἐνδοξότεραν ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφίμ τὴν ἀδιαφθόρως Θεὸν Λόγον τεκοῦσαν, τὴν ὄντως Θεοτόκον σὲ μεγαλύνομεν»⁸⁴.

Θεοτόκος: «Ἡ τιμιωτέρα τῶν Χερουβείμ». Ἔργο τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου, Καρέα.

84. «Ἐσένα ποὺ εἶσαι πιὸ πολύτιμη ἀπὸ τὰ Χερουβὶμ καὶ πιὸ ἐνδοξη ἀπο τὰ Σεραφίμ, ποὺ γέννησες τὸν Θεὸ Λόγο χωρὶς νὰ φθαρεῖ ἡ παρθενία σου, ποὺ γέννησες ἀληθινὰ καὶ πραγματικὰ τὸν Θεὸ σὲ μεγαλύνουμε».

Ὁ προφήτης Ἀββακούμ: Ἔργο τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱερῶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου, Καρέα.

13. *Τὸ κατάσκιο ὄρος*

✿ Ὁ Προφήτης Ἀββακούμ (σύγχρονος τοῦ Ἱερεμία) προφήτευσε τὴν τιμωρία τῶν Ἰουδαίων ἀπὸ τὸν βασιλιᾶ τῶν Ἀσσυρίων Ναβουχοδονόσορα ποὺ συνέβη τὸ 612 π.Χ.), προαναγγέλλει τὴν σάρκωση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ποὺ θὰ προέλθει ἀπὸ ἓνα κατάσκιο ὄρος.

«Ὁ Θεός, ἔνδοξος καὶ ἰσχυρός, θὰ ἔλθει ἀπὸ τὴν Θαιμάν· ὁ ἅγιος θὰ προέλθει ἀπὸ τὸ βαθύσκιο δασωμένο ὄρος»⁸⁵.

Στὴν προφητεία αὐτὴ παρουσιάζεται ἡ Θεοτόκος ὡς κατάσκιο ὄρος, ἐπειδὴ ὅπως τὸ ὄρος ὅταν εἶναι εὐφορο εἶναι καὶ κατάφυτο καὶ γεμάτο σκιά, ἔτσι καὶ τὴν Θεοτόκο ἐπεσκίασε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο γιὰ νὰ συλλάβει, νὰ κυοφορήσει, καὶ νὰ γεννήσει τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν λόγο τοῦ Ἁγγέλου:

«Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα θὰ ἔρθει ἐπάνω σου καὶ ἡ δύναμη τοῦ Θεοῦ θὰ σὲ ἐπικαλύψει, γι' αὐτὸ καὶ τὸ ἅγιο παιδί ποὺ θὰ γεννήσεις θὰ ὀνομαστεῖ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ»⁸⁶.

✿ Ὁ ἱερός Θεοφύλακτος Βουλγαρίας (περὶ τὸ 1070-1100 μ.Χ.) στήν ἐρμηνεῖα τοῦ Ἀββακούμ σχολιάζει αὐτὴ τὴν προφητεία καὶ λέει, ὅτι ἡ Θεοτόκος παρομοιάζεται μὲ ὄρος δασύ, ἐπειδὴ δὲν ἀνέβηκε στὸν νοῦ της

85. «Ὁ Θεός ἀπὸ Θαιμάν ἦξει, καὶ ὁ ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκίου δασέος» (Ἀββακούμ γ' 3).

86. «Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· δι' ὃ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται υἱὸς Θεοῦ» (Λουκᾶ α' 35).

λογισμὸς ρυπαρὸς, γιὰ νὰ ἀπωλέσει τὴν ἀγιότητά της, ὅπως καὶ στὸ πυκνὸ ὄρος δὲν μπορεῖ ὁ πέλεκυς νὰ κόψει τὰ δέντρα. Αὐτὸ συνέβη ἐπειδὴ τὴν εἶχε σκεπάσει μὲ τὴν δύναμὴ Του τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

«Ἐπειδὴ (τὴν Παρθένο Μαρία) δὲν τὴν ἄγγιξε σιδερένιο ἐργαλεῖο, δηλαδὴ λογισμὸς ποὺ νὰ ἔχει πάνω του τὴν βρωμερὴ σκουριὰ τῆς ἁμαρτίας, οὔτε τὴν ἀκούμπησε κάποιον χέρι γιὰ ἀνθρώπινη πράξι, ὥστε νὰ καταστρέψει τὴν παρθενία της, τὴν ὀνομάζει δάσος, καὶ μάλιστα «κατάσκιον» (μὲ πυκνὴ βλάστηση ποὺ δημιουργεῖ πυκνὲς σκιές), διότι καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἦρθε νὰ μείνει ἐπάνω της καὶ ἡ δύναμη τοῦ Ὑψίστου τὴν σκέπασε προστατευτικά»⁸⁷.

✿ Στὴν ἐρμηνεία τοῦ εἰρμουῦ⁸⁸ τῆς τετάρτης ὠδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ πρώτου ἤχου, ὁ σοφὸς Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς (ιβ' αἰ. μ.Χ.) λέει:

✿ «Οἱ διάφοροι προφῆτες συμβολικῶς ὀνόμασαν «ὄρος» (= ὑψηλὸ βουνό) τὴν Παρθένο, ὅπως γιὰ παράδειγμα ὁ Ἀββακούμ, ὅταν λέει: Ὁ Θεὸς ἀπὸ Θαίμαν ἤξει καὶ ὁ Ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκίου δασέος καὶ ἐξῆλθες εἰς σωτηρίαν λαοῦ σου τοῦ σῶσαι τοὺς χριστοὺς σου ἐλλήλυ-

87. «Ὡς μὴ σιδήρου ἀναβάντος ἐπ' αὐτήν, λογισμοῦ ἰὸν ρυπαρὸν ἔχοντος μηδὲ χειρὸς ἀνθρωπίνης πράξεως, ἵνα τέμῃ τὴν παρθενίαν αὐτῆς κατάσκιον δέ, διότι τό τε ἅγιον Πνεῦμα ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτήν καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπεσκίασεν αὐτῇ» (P.G. 126 στ. 880).

88. «Ὅρος σε τῇ χάριτι, τῇ θεῖα κατάσκιον, προβλεπτικοῖς ὁ Ἀββακούμ, κατανοήσας ὀφθαλμοῖς, ἐκ σοῦ ἐξελεύσεσθαι τοῦ Ἰσραὴλ προανεφώνει τὸν Ἅγιον, εἰς σωτηρίαν ἡμῶν καὶ ἀνάπλασιν».

θας. Και από αυτή την προφητεία συντέθηκε ο παρών είρμος προς ανύμνηση της Άειπαρθένου Μαριάμ. Άλλα ο μὲν Άββακούμ λέει με απόλυτο τρόπο· και ο Άγιος ἔξ ὄρους κατασκίου δασέος, ἐνῶ ο Ἡσαΐας προσθέτει: Ὁ ἅγιος τοῦ Ἰσραὴλ λέγει, εὐφραίνεσθε οἱ κατοικοῦντες Σιών, ὅτι ὑψώθη ὁ Άγιος τοῦ Ἰσραὴλ ἐν μέσῳ αὐτῆς. Ὁ-ρος λοιπὸν ἐνοοῦσαν τὴν Παρθένο, διότι πράγματι αὐτὴ βρίσκειται ψηλά, ψηλότερα ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, σὰν ὄρος ποῦ ὑψώνει τὴν κορυφὴ του πάνω ἀπὸ κάθε γήινη προσκόλληση και σκεπάζεται ἀπ' ὅλες τις ἀρετὲς και ἀπὸ κάθε εἶδους χαρίσματα, στὰ ὁποῖα σὰν σὲ σύννεφα ἔχει κατεβεῖ ὁ Θεός. Ἐπίσης τὴν ὀνομάζουν και Θαιμάν, ποῦ ἐρμηνεύεται νότος ἢ λίβας, και δύση. Διότι (σὰν ἥλιος) ἀνέτειλε ἀπὸ τὸν Θεὸ Πατέρα ὁ Λόγος, και βυθίστηκε σὰν σὲ δύση στὴν παρθενικὴ μήτρα, ἢ ὁποῖα καλεῖται και νότος (= ὑγρασία) ἀπὸ τὴν ὑγρασία τοῦ αἵματος· διότι ὁ νότος και ὁ λίβας εἶναι ὑγρὸς ἄνεμος, ἀλλὰ ὑγρὰ εἶναι και ἡ ἀνθρώπινη φύση μας, τὴν ὁποῖα πραγματικὰ ἀπέκτησε ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ. Άλλὰ και τὸ σῶμα μας λέγεται δύση καθὼς και ἡ Παρθένος, ὅπως στὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα ἔχουμε ἀνατολὴ και δύση· και βλέπουμε πάντοτε τὸν ἥλιο νὰ ξεκινᾷ ἀπὸ τὴν ἀνατολὴ και στὸ τέλος τῆς ἡμέρας νὰ καταλήγει στὴν δύση. Ἔτσι και ὁ Θεὸς Λόγος ξεκίνησε ἀπὸ τὴν ἀνατολὴ τῆς ἀγκαλιᾶς τοῦ Θεοῦ Πατέρα και σὰν σὲ δύση κατέληξε σ' αὐτὴ τὴν ἀνθρώπινη φύση για τὴν σωτηρία μας και τὴν ἀνάπλασή μας. Διότι τὸ ἀρχικὸ και ἀνώτερο τοῦ παντὸς εἶναι ὁ Θεός, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἀντίθετη πλευρὰ τὸ τελευταῖο και κατώτατο ἄκρο εἶναι ἡ ἀνθρώπινη φύση

μας· καὶ αὐτὴ τὴν ξαναδημιούργησε καὶ τὴν ἀποκατέστησε στὴν ἀρχικὴ μακαριότητα μὲ τὸ νὰ τὴν προσλάβει διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως»⁸⁹.

✱ Ὁμοίως καὶ ὁ προφήτης Δανιὴλ ἀναφέρει στὴν ἐξήγηση τοῦ ὄνειρου τοῦ Ναβουχοδονόσορα, ὅτι θὰ γεννηθεῖ ἓνας βασιλιάς ποὺ θὰ διαλύσει τὰ βασίλεια καὶ τὶς

89. «Ὁρος ἢ Παρθένος συμβολικῶς ὠνομάσθη παρὰ διαφόροις Προφήταις, ὡσπερ ὁ Ἀββακούμ ὅρος ὀνομάζει αὐτὴν λέγων: «Ὁ Θεὸς ἀπὸ Θαυμάτων ἤξει καὶ ὁ Ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκίου δασέος» καὶ «ἐξῆλθες εἰς σωτηρίαν λαοῦ σου τοῦ σῶσαι τοὺς χριστοὺς σου ἐλήλυθας». Ἐκ δὲ τῆς προφητείας ταύτης ὁ παρὼν τέθειται εἰρμὸς εἰς ὕμνον τῇ Ἀειπαρθένῳ Μαριάμ· ἀλλ' ὁ μὲν Ἀββακούμ ἀπολύτως λέγει «καὶ ὁ Ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκίου δασέος», ὁ δὲ Ἡσαΐας μετὰ προσθήκης φησὶν «ὁ ἅγιος τοῦ Ἰσραὴλ λέγει, εὐφραίνεσθε οἱ κατοικοῦντες Σιών, ὅτι ὑψώθη ὁ Ἅγιος τοῦ Ἰσραὴλ ἐν μέσῳ αὐτῆς»· ὅρος μὲν οὖν ἦν ἡ Παρθένος, καὶ γὰρ ὄντως ὑψηλὸν αὕτη καὶ πάντων ἀνθρώπων ὑπερκεῖμενον καὶ πάσης γηϊνῆς προσπαθείας ὑπερανέχων κομῶν καὶ κατασκιαζόμενον πάσαις ἀρεταῖς καὶ παντοίοις χαρίσμασιν, οἷς ὁ Θεὸς καταβέβηκε· ὡσαύτως καὶ Θαυμάτων, ὃ ἐρμηνεύεται νότος ἢ λίψ καὶ δυσμαί, ἀνέτειλε γὰρ ἐκ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ὁ Λόγος, ἔδου δὲ εἰς τὴν παρθενικὴν μήτραν, ἥτις καὶ νότος διὰ τὴν τοῦ αἵματος νοτίδα· ὑγρὸν γὰρ ὁ νότος καὶ ὁ λίψ, ὑγρὰ δὲ καὶ ἡ σὰρξ ἡμῶν ἐν ἣ γέγονεν ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος· ἀλλὰ καὶ δυσμαί ἢ σὰρξ ἡμῶν καὶ ἡ Παρθένος ὡς ἐπ' ἀνατολῆς καὶ δυσμῶν, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὄραμα τοῦ ἡλίου ἐξ ἀνατολῆς ἐστὶ, τὸ δὲ κατάντημα αὐτοῦ εἰς δυσμάς· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς Λόγος ἐξ ἀνατολῆς ὀρμώμενος τῶν Πατρικῶν κόλπων ὡς εἰς δυσμάς κατήντησε τὴν σάρκα ταύτην διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν καὶ ἀνάπλασιν· τὸ μὲν γὰρ ἀκρότατον παντὸς καὶ ὑπέρτατον ὁ Θεός· τὸ δὲ ἔσχατον καὶ ἐτέρωθεν ἀκρότατον ἢ φύσις ἡμῶν· ἀνέπλασε δὲ ταύτην εἰς τὴν ἀρχαίαν ἀποκαταστήσας μακαριότητα διὰ τοῦ προσλήμματος» (Ἐρμηνεία τῶν ἀναστασίμων Κανόνων, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἀγιορειτικὸν Περιοδικὸν «Ὁ Ἄθως», ἐν Ἀθήναις 1920 σελ. 22).

ἐξουσίες τοῦ κόσμου καί θά ἐμφανίζεται στήν ἱστορία:

«Μὲ τὸν τρόπο ποὺ εἶδες βασιλιᾶ, ἀποκολλήθηκε ἕνας βράχος ἀπὸ ἓνα ὄρος, χωρὶς τὴν ἐπέμβαση ἀνθρώπινου χειριοῦ»⁹⁰.

Ὁ σοφὸς Ἰωάννης Ζωναρᾶς καὶ περὶ αὐτῆς τῆς εἰκόνης τῆς Θεοτόκου στήν ἐρμηνεία τοῦ Θεοτοκίου⁹¹ τῆς πρώτης ὠδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα διδάσκει:

«Καὶ ὁ Δανιὴλ λέει στὸν Ναβουχοδονόσορα· (εἶδες) τὸν βράχο ποὺ ἀποκόπηκε ἀπὸ τὸ ὄρος χωρὶς ἀνθρώπινου χέρι καὶ λιάνισε τὸ ἄγαλμα..., αὐτὸς ὁ βράχος εἰκονίζει τὸν Χριστό· ἡ δὲ Παρθένος δηλώνεται μὲ τὸ ὄρος, διότι χωρὶς τὴν σύμπραξη ἀνδρὸς γέννησε τὸν Χριστὸ καὶ διότι ἀνέβηκε πολὺ ὑψηλότερα ἀπὸ τὰ γήινα πράγματα»⁹².

90. «Ὅν τρόπον εἶδες ὅτι ἀπὸ ὄρους ἐτμήθη λίθος ἄνευ χειρῶν» (Δανιὴλ β' 45).

91. «Χαῖρε ἡ τῆς χάριτος πηγὴ».

92. «Καὶ Δανιὴλ πρὸς Ναβουχοδονόσορ· τὸν ἀπὸ ὄρους τμηθέντα λίθον ἄνευ χειρὸς καὶ λεπτύναντα τὴν εἰκόνα..., ὃς λίθος τὸν Χριστὸν εἰκονίζει· ἡ δὲ Παρθένος τὸ ὄρος ὡς ἄνευ ἀνδρὸς τὸν Χριστὸν τετοκυῖαν καὶ ὅτι τῶν γηϊνῶν πραγμάτων ὑπερανέστηκεν» (Ἐρμηνεία τῶν ἀναστασίμων Κανόνων, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἁγιορειτικὸν Περιοδικὸν «Ὁ Ἄθως», ἐν Ἀθήναις 1920 σελ. 22).

«Δύναμις τοῦ Ὑψίστου ἐπεσκίασε τότε πρὸς σύλληψιν τῆ ἀπειρογάμῳ».
Ἀπὸ τὸ βιβλίον “Ἀκάθιστος Ὑμνος” (Ἑλένη Πρωτοπαδαδάκη-Παπα-
κωνσταντίνου Δ. Ν. τ. Δικηγόρου παρ’ Ἀρείῳ Πάγῳ).

14. Ἡ ἀνάληψις καὶ οἱ τόκος τῆς παρθένου

* Ὁ προφήτης Ἡσαΐας (προφήτευσε ἐπὶ ἐξήντα χρόνια ἀπὸ 760-700 π.Χ.) προαναγγέλλει στοὺς Ἰσραηλίτες ἓνα θαυμαστό γεγονός:

«Γι' αὐτὸ θὰ σᾶς δώσει ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἓνα θαυμαστό σημεῖο. Ἴδου ἡ παρθένος, θὰ συλλάβει ὑπερφυσικὰ καὶ θὰ γεννήσει υἱὸ καὶ θὰ καλέσεις τὸ ὄνομά του Ἐμμανουήλ»⁹³.

Αὐτὴ ἡ προφητεία ἐρμηνεύεται ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς εὐαγγελιστές, ὅτι ἀναφέρεται στὸ πρόσωπο τῆς Θεομήτορος:

«Καὶ ὅλα αὐτὰ ἔγιναν, γιὰ νὰ ἐκπληρωθεῖ ὁ λόγος τοῦ Κυρίου, ποὺ εἶχε πεῖ ὁ προφήτης: Ἴδου, ἡ παρθένος ποὺ δὲν γνώρισε ἄνδρα, θὰ συλλάβει καὶ θὰ γεννήσει υἱὸ καὶ θὰ τὸν ὀνομάσουν Ἐμμανουήλ, ποὺ μεταφράζεται· ὁ Θεὸς εἶναι μαζί μας»⁹⁴.

93. «Διὰ τοῦτο δώσει Κύριος αὐτὸς ὑμῖν σημεῖον· ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει, καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ» (Ἡσαΐου ζ' 14).

94. «Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· Ἴδου ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὃ ἔστι μεθερμηνεύμενον μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός» (Ματθαίου α' 22-23).

Ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ: Ἔργο τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου, Καρέα.

15. Ἡ κεκλεισμένη πύλη

* Ὁ Προφήτης Ἰεζεκιήλ (προφήτευσε περισσότερο ἀπό 22 ἔτη 595-572 π. Χ.) ἀναφέρεται σέ μία πύλη, ἀπό τήν ὁποία μόνο ὁ Κύριος, ὁ Θεός τοῦ Ἰσραήλ, θά εἰσέλθει καί θά ἐξέλθει δι' αὐτῆς. Ἡ προφητεία αὐτή ἀναφέρεται στό ἀειπάρθενο τῆς Θεοτόκου. Αὐτή εἶναι ἡ κεκλεισμένη πύλη, διότι ἡ παρθένος Μαρία ἦταν καί πρὸ τοῦ τόκου καί κατὰ τὸν τόκο καί μετὰ τὸν τόκο Παρθένος.

«Ἐπειτα μὲ ἔφερε πάλι στὸν κεντρικὸ δρόμο τῆς πύλης, ποὺ περνᾷ ἀπὸ τὰ ἅγια (= ἀπὸ τὸν ναό), ὁ ὁποῖος καταλήγει στήν ἐξωτερικὴ ἀνατολικὴ πύλη, καί αὐτὴ ἦταν κλειστή. Ὁ Κύριος μοῦ εἶπε: Αὐτὴ ἡ πύλη θά παραμείνει κλειστή, καί δὲν θά ἀνοιχτεῖ, καί κανεὶς δὲν θά περάσει ἀπὸ αὐτήν, διότι ὁ Κύριος ὁ Θεός τοῦ Ἰσραήλ θά εἰσέλθει δι' αὐτῆς, καί θά παραμείνει καί πάλι κλεισμένη. Διότι ὁ ἡγεμόνας αὐτὸς θά καθίσει στό σημεῖο ἐκεῖνο τῆς πύλης καί θά φάει τὸν ἄρτο τοῦ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου. Θά μπεῖ ἀπὸ τὴν εἴσοδο τῆς στοᾶς αὐτῆς τῆς πύλης καί ἀπὸ τὸν ἴδιο δρόμο πάλι θά βγεῖ. Ἀπὸ ἐκεῖ μὲ ἔβαλε στὸν δρόμο ποὺ ὀδηγεῖ στήν βόρεια πύλη ἀπέναντι ἀπὸ τὸν ναό, καί εἶδα· καί ἰδοῦ, ὁ οἶκος τοῦ Κυρίου ἦταν γεμάτος ἀπὸ δόξα (λάμψη), καί πέφτω κατὰ γῆς μὲ τὸ πρόσωπο στό ἔδαφος»⁹⁵.

95. «Καὶ ἐπέστρεψε με κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῶν ἁγίων τῆς ἐξωτερικῆς τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατολάς, καί αὐτὴ ἦν κεκλεισμένη. καί εἶπε Κύριος πρὸς με· ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται,

* Στὴν ἐρμηνεία τοῦ Θεοτοκίου⁹⁶ τῆς πρώτης ὠδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ πρώτου ἤχου γράφει ὁ σοφὸς Ζωναρᾶς (ιβ' αἰ. μ.Χ.):

«Ἄλλὰ καὶ πύλη λέγεται ἡ Θεοτόκος καὶ μάλιστα πύλη οὐράνια, διότι ὁδήγησε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ πρὸς τὴν γῆ καὶ πρὸς ἡμᾶς τὸν Θεό. Διότι ὅπως ἡ κλίμακα εἶναι ἡ ἴδια καὶ ἄνοδος καὶ κάθοδος, ἔτσι καὶ ἡ ἴδια πύλη εἶναι καὶ εἴσοδος καὶ ἔξοδος, ἐνῶ ὁ Ἰεζεκιὴλ τὴν εἶδε μάλιστα καὶ σὰν κλεισμένη πύλη· διότι καὶ πρὶν ἀπὸ τὸν τοκετὸ καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὸν καὶ γιὰ πάντα διαφυλάχθηκε Παρθένος»⁹⁷.

* Καὶ στὴν ἐρμηνεία τοῦ εἰρμοῦ⁹⁸ τῆς ἐνάτης ὠδῆς

οὐκ ἀνοιχθήσεται, καὶ οὐδεὶς μὴ διέλθῃ δι' αὐτῆς, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ εἰσελεύσεται δι' αὐτῆς, καὶ ἔσται κεκλεισμένη· διότι ὁ ἡγούμενος, οὗτος καθήσεται ἐν αὐτῇ τοῦ φαγεῖν ἄρτον ἐναντίον Κυρίου. κατὰ τὴν ὁδὸν αἰλάμ τῆς πύλης εἰσελεύσεται καὶ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἐξελεύσεται. Καὶ εἰσήγαγέ με κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς βορρᾶν κατέναντι τοῦ οἴκου, καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ πλήρης δόξης ὁ οἶκος τοῦ Κυρίου, καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου» (Ἰεζεκιὴλ μδ' 1-4).

90

96. «Χαῖρε ἡ τῆς χάριτος Πηγῆ· χαῖρε ἡ κλίμαξ καὶ πύλη οὐράνιος· χαῖρε ἡ λυχνία καὶ στάμνος χρυσοῆ, καὶ ὄρος ἀλατόμητον, ἡ τὸν Ζωοδότην, Χριστὸν τῷ κόσμῳ κυήσασα».

97. «Ἄλλὰ καὶ πύλη αὕτη καὶ πύλη οὐράνια, ὅτι ἐξήγαγεν μὲν ἐξ οὐρανοῦ πρὸς τὴν γῆν καὶ πρὸς ἡμᾶς τὸν Θεόν. Ὡς γὰρ κλίμαξ αὕτη, ἄνοδος τε καὶ κάθοδος, οὕτω καὶ ἡ πύλη ἡ αὕτη εἴσοδος τε καὶ ἔξοδος, παρὰ τοῦ Ἰεζεκιὴλ δὲ καὶ πύλη ἐθωρήθη κεκλεισμένη· καὶ πρὸ τοῦ τόκου γὰρ καὶ μετὰ τὸν τόκον καὶ εἰς αἰεὶ διεφυλάχθη Παρθένος» (Ἐρμηνεία τῶν ἀναστασίμων Κανόνων, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἁγιορειτικὸν Περιοδικὸν «Ὁ Ἄθως», ἐν Ἀθήναις 1920 σελ. 6, 21, 45).

98. «Καινὸν τὸ θαῦμα καὶ θεοπρεπές, τῆς Παρθένου γὰρ τὴν

τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ τρίτου ἤχου, διδάσκει ὅτι:

«Τῆς Παρθένου γάρ τήν κεκλεισμένην πύλην σαφῶς διοδεύει Κύριος»· αὐτὸ προέρχεται ἀπὸ τὴν προφητεία τοῦ Ἰεζεκιήλ· κλεισμένη πύλη ὀνομάζεται ἡ Παρθένος Θεοτόκος, ἡ ὁποία ποτὲ δὲν ἔχασε τὴν παρθενία της· καὶ καθὼς πέρασε μέσα ἀπὸ αὐτὴν ὁ Κύριος τὴν διατήρησε κλεισμένη. Τὸ σαφῶς εἶναι ἀντὶ τοῦ προφανῶς· δηλαδὴ κατὰ ἀλήθεια καὶ ὄχι κατὰ φαντασία. *Γυμνὸς ἐν εἰσόδῳ καὶ σαρκοφόρος ὤφθη Θεὸς ἐν ἐξόδῳ*· αὐτὸ λέγεται γιὰ ἐκείνους ποὺ ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ Κύριος ἔφερε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ τὸ σῶμα του, καὶ ὅτι δὲν τὸ ἔλαβε ἀπὸ τὴν Παρθένο· ἢ καὶ γιὰ τὸν Νεστόριο ποὺ ἰσχυροζόταν λέγοντας ὅτι ὄχι ὁ Θεός, ἀλλὰ ἓνας ἀπλὸς ἄνθρωπος μῆτρε στήν μήτρα τῆς Θεομήτορος. *Καὶ μένει ἡ πύλη κεκλεισμένη*· οὐδὲ μετὰ τὴν γέννηση τοῦ Κυρίου ἔμεινε κάποια φθορὰ ἢ μείωση στήν ἴδια τὴν Παρθένο, καθὼς κάποιοι εἶπαν βλασφημῶς. *Καὶ ὕμνολογεῖ ὁ μελωδός· καινὸν τὸ θαῦμα καὶ θεοπρεπές· ταύτην ἀφράστως ὡς Θεομήτορα μεγαλύνομεν*»⁹⁹.

κεκλεισμένην πύλην, σαφῶς διοδεύει Κύριος· γυμνὸς τῇ εἰσόδῳ, καὶ σαρκοφόρος ὤφθη ἐν ἐξόδῳ Θεὸς καὶ μένει ἡ πύλη κεκλεισμένη· ταύτην ἀφράστως, ὡς Θεομήτορα μεγαλύνομεν»

99. «Τῆς Παρθένου γάρ τήν κεκλεισμένην πύλην σαφῶς διοδεύσας Κύριος· τοῦτο δὲ ἐκ τῆς Ἰεζεκιήλ προφητείας ἐστίν· ὡς κεκλεισμένη πύλη ἡ Θεοτόκος ὀνόμασται ἡ Παρθένος, καὶ μήποτε τὴν Παρθενίαν ἀποβαλοῦσα· διοδεύσας δὲ ὁ Κύριος δι' αὐτῆς κεκλεισμένην εἶασεν· τὸ δὲ σαφῶς, ἀντὶ τοῦ προφανῶς ἀληθεία καὶ οὐ κατὰ φαντασίαν, γυμνὸς ἐν εἰσόδῳ καὶ σαρκοφόρος ὤφθη Θεός, ἐν ἐξόδῳ, τοῦτο δὲ εἴρηται διὰ τοὺς λέγοντας, ἄνωθεν καταγαγεῖν τὴν σάρκα τὸν Κύριον, καὶ οὐκ ἐκ τῆς Παρθένου ταύτην λαβεῖν· ἢ καὶ τὸν Νεστόριον λέγοντα μὴ τὸν Θεόν, ἀλλὰ ψιλὸν ἀν-

Ἐπειδὴ ἡ προφητεία αὐτὴ ἀναφέρεται στὸ μυστήριον τῆς παρθενίας τῆς Μητέρας τοῦ Κυρίου διαβάζεται κατὰ τὶς Θεομητορικὲς ἑορτές.

Ὁ προφήτης Δανιὴλ: Ἔργο τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου, Καρέα.

θρωπον ὑποδῦναι τὴν μήτραν τῆς Θεομήτορος· καὶ μένει ἡ πύλη κεκλεισμένη· οὐδὲ μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Κυρίου φθορὰν ἢ μείωσιν τινὰ αὐτῆς Παρθένου μεινάσης, ὡς τινες ἐβλασφήμησαν· ὑμνήσας δὲ ὁ μελωδός, “καινὸν τὸ θαῦμα καὶ θεοπρεπές”· ταύτην ἀφράστως ὡς Θεομήτορα μεγαλύνομεν» (Ἐρμηνεία τῶν ἀναστασιμῶν Κανόνων, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἁγιορειτικὸν Περιοδικὸν «Ὁ Ἄθως», ἐν Ἀθήναις 1920 σελ. 103).

16. Ὁ ἀχειρόμητος λίθος

* Ὁ προφήτης Δανιήλ (τὸ 606 π. Χ. ἀπήχθη αἰχμάλωτος στήν Βαβυλῶνα ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ) ἐξήγησε ἓνα ὄνειρο ποὺ εἶχε δεῖ ὁ βασιλιάς τῶν Ἀσσυρίων Ναβουχοδονόσορ. Ἐβλεπε νὰ στέκεται ἓνα ἄγαλμα ποὺ τὰ διάφορα μέρη του εἶχαν κατασκευαστεῖ ἀπὸ διαφορετικὰ ὕλικά. Αὐτὸ τὸ ἄγαλμα τὸ κτύπησε ἓνας βράχος, ποὺ ἔπεσε ἀπὸ ἓνα βουνό, χωρὶς νὰ τὸν ἔχει κόψει χέρι ἀνθρώπου, καὶ τὸ συνέτριψε.

Ὁ Προφήτης ἔδωσε τὴν ἐξήγηση ὅτι ὁ βράχος αὐτὸς εἶναι ἓνας ἰσχυρὸς ἡγέτης, ποὺ θὰ διαλύσει ὅλες τὶς βασιλεῖες τοῦ κόσμου. Αὐτὸς ὁ λίθος εἶναι ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, καὶ τὸ ὄρος ἀπὸ τὸ ὁποῖο κόπηκε εἶναι ἡ Παρθένος Μαρία.

«Ἐσὺ λοιπόν, βασιλιᾶ, ἔβλεπες καὶ νά, μία εἰκόνα μπροστά σου, ἓνα ἄγαλμα, καὶ ἦταν πελώριο ἐκεῖνο τὸ ἄγαλμα. Ἡ ὄψη του ἦταν ἔξοχη, καὶ ὅπως στεκόταν ὄρθιο μπροστά σου καὶ μόνο ἡ θεά του προξενοῦσε φόβο. Αὐτοῦ τοῦ ἀγάλματος ἡ κεφαλὴ ἦταν ἀπὸ καθαρὸ χρυσό, τὰ χέρια καὶ τὸ στήθος καὶ οἱ βραχίονές του ἦταν ἀργυρά. Ἡ κοιλιά καὶ οἱ μηροὶ ἦταν χάλκινοι, οἱ κνήμες του σιδερένιες, καὶ τὰ πόδια του ἦταν ἐν μέρει σιδερένια καὶ ἐν μέρει πῆλινα. Τὸ ἔβλεπες, μέχρις ὅτου ἀποκόπηκε, χωρὶς τὴν ἐπέμβαση κανενὸς ἀνθρώπινου χειριοῦ, ἓνας βράχος ἀπὸ βουνό καὶ χτύπησε τὸ ἄγαλμα στὰ πόδια του τὰ σιδερένια καὶ πῆλινα καὶ τὸ συνέτριψε ἐξ ὀλοκλήρου. Τότε συνετρίβησαν μεμιᾶς ὁ πηλός, τὸ

σίδηρο, ὁ χαλκός, ὁ ἄργυρος, ὁ χρυσός, καὶ ἔγιναν σὰν τὴν σκόνη τοῦ ἄλωνιοῦ τὸ καλοκαίρι. Καὶ ἓνας ἰσχυρὸς ἄνεμος πῆρε τὰ κονιορτοποιημένα ὑλικά καὶ τὰ σήκωσε, χωρὶς νὰ παραμείνει οὔτε ἴχνος ἀπὸ αὐτά. Ὁ δὲ βράχος ποὺ χτύπησε τὸ ἄγαλμα, ἔγινε μεγάλο βουνὸ καὶ ἔπιασε ὅλη τὴν γῆ»¹⁰⁰.

* Ὁ εἰρμός¹⁰¹ τῆς ἐνάτης ὠδῆς τοῦ τετάρτου ἤχου ἀναφέρεται στὸ θέμα αὐτό. τὸν ὁποῖο ἐρμηνεύει ὁ Ἰωάννης Ζωναρᾶς (ιβ' αἰ. μ.Χ.) ὡς ἐξῆς:

«Τὸ χρυσοῦ ἄγαλμα ποὺ φάνηκε στὸ ὄνειρο στὴν περι τοῦ Ναβουχοδονόσορα ἐξιστόρηση καὶ ὁ λίθος ποὺ ἀποκόπηκε ἀπὸ βουνὸ χωρὶς ἀνθρώπινο χέρι καὶ ἔπεσε πάνω στὸ ἄγαλμα καὶ τὸ συνέτριψε, ὅπως διηγεῖται ὁ Δανιὴλ, αὐτὰ εἶναι οἱ ἀφορμὲς ποὺ ἔλαβε ὁ μελωδός, γιὰ νὰ συνθέσει τὸν παρόντα εἰρμό. Ἀλλάξευτον ὄρος ὀνόμασε τὴν

100. «Σύ, βασιλεῦ, ἐθεώρεις, καὶ ἰδοὺ εἰκὼν μία, μεγάλη ἢ εἰκὼν ἐκεῖνη, καὶ ἡ πρόσοψις αὐτῆς ὑπερφερέης, ἐστῶσα πρὸ προσώπου σου, καὶ ἡ ὄρασις αὐτῆς φοβερά· εἰκὼν, ἧς ἡ κεφαλὴ χρυσοῦ χρυσοῦ, αἱ χεῖρες καὶ τὸ στήθος καὶ οἱ βραχίονες αὐτῆς ἀργυροῖ, ἡ κοιλία καὶ οἱ μηροὶ χαλκοῖ, αἱ κνήμαι σιδηραῖ, οἱ πόδες μέρος τι σιδηροῦν καὶ μέρος τι ὀστράκινον. ἐθεώρεις ἕως οὗ ἐτμήθη λίθος ἐξ ὄρους ἀνευ χειρῶν καὶ ἐπάταξε τὴν εἰκόνα ἐπὶ τοὺς πόδας τοὺς σιδηροῦς καὶ ὀστρακίνοους καὶ ἐλέπτυνεν αὐτοὺς εἰς τέλος. τότε ἐλεπτύνθησαν εἰς ἅπαξ τὸ ὄστρακον, ὁ σίδηρος, ὁ χαλκός, ὁ ἄργυρος, ὁ χρυσός, καὶ ἐγένετο ὡσεὶ κονιορτός ἀπὸ ἄλωνος θερινῆς· καὶ ἐξῆρεν αὐτὰ τὸ πλῆθος τοῦ πνεύματος, καὶ τόπος οὐχ εὐρέθη αὐτοῖς· καὶ ὁ λίθος ὁ πατάξας τὴν εἰκόνα ἐγενήθη ὄρος μέγα καὶ ἐπλήρωσε πᾶσαν τὴν γῆν» (Δανιὴλ β' 31-35).

101. «Λίθος ἀχειρότμητος ὄρους, ἐξ ἀλαξεύτου σου Παρθένε, ἀκρογωνιαίος ἐτμήθη Χριστός, συνάψας τὰς διεστώσας φύσεις διὸ ἐπαγαλλόμενοι, σὲ Θεοτόκε μεγαλύνομεν».

Θεομήτορα, διότι δὲν γνώρισε σαρκική συνομιλία με ἄνδρα καὶ διότι ἔχει πυκνὴ ἐπάνω της τὴν ἀγιότητα: “λίθο” ὀνόμασε τὸν Κύριο ποὺ προῆλθε ἀπὸ αὐτὴν σὰν ἀπὸ βουνὸ χωρὶς ἀνθρώπινη ἐπέμβαση λόγω τῆς ἀσπόρου συλλήψεως καὶ τῆς δίχως ἀνδρικής συνουσίας γεννήσεως τοῦ Κυρίου· γιὰ ὅλα αὐτὰ καὶ ὁ μελωδὸς ἔτσι ὀνόμασε τὸν Κύριο, διότι συνένωσε μαζί ἐκεῖνα ποὺ εὐρίσκονταν σὲ διάσταση, δηλαδή τὴν ἀνθρώπινη φύση καὶ τὴν Θεότητα, ὅπως καὶ σὲ μιὰ οἰκοδομῆ ὁ λίθος συνδέει τὶς δύο ἄκρες τῶν τοίχων στήν γωνία. Γι’ αὐτὸ λοιπὸν, προσθέτει, Θεοτόκε, με χαρὰ ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι σὲ ἐγκωμιάζουμε, διότι μεσίτευσες στήν ἔνωση τῶν τόσο ἀπομακρυσμένων μεταξὺ τους φύσεων. Μὲ αὐτὰ τὰ λόγια καὶ ὅσοι ἰσχυρίζονται ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου εἶναι ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ ἄρα διαφορετικῆς οὐσίας ἀπὸ τὸ δικό μας ἐλέγχονται, διότι ὅπως ὁ λίθος ἀπὸ τὸ βουνό, ἔτσι ἀποκόπηκε καὶ ὁ Κύριος ἀπὸ τὴν Παρθένο καὶ ὄχι ἀπὸ τὸν οὐρανό· εἶχε ἀκριβῶς τὴν ἴδια οὐσία με τὸ ὄρος (δηλαδή τὴν Παρθένο) κατὰ τὴν ἀνθρώπινη φύση του»¹⁰².

102. «Τὴν κατ’ ὄναρ ὀφθεῖσαν χρυσὴν εἰκόνα, τῆς τοῦ Ναβουχοδονόσορ ἱστορίας καὶ τὸν λίθον τὸν ἄνευ χειρὸς τμηθέντα ἐξ ὄρους, καὶ τῆ εἰκόνι προσπεσόντα καὶ συντριψασα ταύτην, ὡς φησὶ Δανιήλ, ἐκεῖθεν τὰς ἀφορμὰς ὁ μελωδὸς λαβὼν τὸν παρόντα εἰρμόν συντέθηκεν. ἀλλάξεντον ὄρος ὀνομάσας τὴν Θεομήτορα, διὰ τὸ μὴ γινῶναι αὐτὴν ἀνδρὸς ὁμιλίαν ἢ ἐγχειρίδιον ἀνδρὸς καὶ διὰ τὸ δασὺ τῆς προσούσης αὐτῇ ἀγιότητος, λίθον δὲ τὸν Κύριον, ἐξ αὐτῆς ὡς ἐξ ὄρους τμηθέντα ἄνευ χειρὸς διὰ τὴν ἄσπορον, καὶ δίχα συνουσίας ἀνδρώας, ἐκεῖνου σύλληψιν καὶ γέννησιν, οἷς καὶ ὁ μελωδὸς οὕτως αὐτὸν ὀνόμασεν ὡς τὰ διεστῶτα συνάψαντα τὴν ἀνθρωπεῖαν φύσιν καὶ τὴν Θεότητα. καθὼς καὶ ὁ λίθος τὰς δύο

✱ Ὁ Κύριος μας Ἰησοῦς Χριστὸς ἐλέγχοντας τὴν ἀπιστία τῶν Ἰουδαίων ἐπικαλεῖται τὸ ψαλμικὸ ρητὸ (ριζ' 22-23) ποὺ ἀναφέρεται στὸν λίθο, ποὺ ἐνῶ τὸν ἀπορρίπτουν οἱ οἰκοδομοῦντες, αὐτὸς ἀπὸ ἄλλους τίθεται θεμέλιο, ἐφαρμόζοντάς το σ' Αὐτόν¹⁰³.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐφαρμόζει ἕναν ἄλλο προφητικὸ λόγος ποὺ ἀναφέρεται στὸν λίθο προσκόμματος καὶ πέτρα σκανδάλου (Ψαλμὸς β' 13, ριζ' 22 καὶ Ἡσαΐου ἡ' 14) στὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό.

ἄκρας συνδέει τῶν τοίχων γωνιαίως. Διὸ οὖν φησίν, ὦ Θεοτόκε, ὡς μεσιτεύσασαν τῇ ἐνώσει τῶν οὕτω διεστώτων, ἐπαγαλλόμενοι ἄνθρωποι σὲ μεγαλύνομεν ἐντεῦθεν καὶ οἱ λέγοντες ἐξ οὐρανοῦ τὴν σάρκα τοῦ Κυρίου καὶ ἑτερούσιον παρὰ τὴν ἡμετέραν ἐλέγχονται εἰ γὰρ ὡς ἐξ ὄρους τῆς Παρθένου ἐτμήθη λίθος ὁ Κύριος ἀλλ' οὐκ ἐξ οὐρανοῦ ὁμοφυῆς δὲ πάντως ἦν τῷ ὄρει, ἐκεῖνῳ ὡς ἄνθρωπος» (Ἑρμηνεία τῶν ἀναστασίμων Κανόνων, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἁγιορειτικὸν Περιοδικὸν «Ὁ Ἄθως», ἐν Ἀθήναις 1920 σελ. 130-131).

103. Ματθαίου κα' 42-45.

17. *Θι ἐν καμίνῳ τρεῖς ἄγιοι Παῖδες*

Στό γεγονός τῆς θαυματουργικῆς διασώσεως τῶν τριῶν ἁγίων Παίδων, ποῦ ρίχτηκαν στήν κάμινο τοῦ πυρός, ἐπειδὴ δὲν προσκύνησαν τὸ χρυσοῦ ἄγαλμα τοῦ βασιλιᾶ Ναβουχοδονόσορα, ἡ θεολογία τῆς Ἐκκλησίας εἶδε τὴν προτύπωση τοῦ μυστηρίου τῆς Παρθένου. Τὸ πῦρ τῆς Θεότητος δὲν κατέφλεξε τὴν Παρθένο Μαρία, ὅπως τὸ πῦρ τῆς καμίνου δὲν κατέφλεξε τοὺς τρεῖς παῖδες.

«Τότε οἱ τρεῖς αὐτοὶ ἄνδρες δέθηκαν μαζί μὲ τὰ ἐνδύματά τους, μὲ τοὺς χιτῶνες τους καὶ τὶς τιάρες καὶ τὶς περικνημίδες τους καὶ πετάχτηκαν στὸ μέσο ἀναμμένου καὶ πυρακτωμένου καμινιοῦ, διότι ἡ διαταγὴ τοῦ βασιλιᾶ ἦταν ρητὴ, καὶ τὸ καμίνι πυρακτώθηκε μὲ τὸ παραπάνω. Οἱ τρεῖς αὐτοὶ νέοι Σεδράχ, Μισάχ καὶ Ἀβδεναγὼ ἔπεσαν στήν μέση τοῦ ἀναμμένου καὶ πυρακτωμένου καμινιοῦ, καὶ περπατοῦσαν ἀνάμεσα στὶς φλόγες ὑμνώντας τὸν Θεὸ καὶ δοξολογώντας τὸν Κύριο»¹⁰⁴.

«Ὁ Ναβουχοδονόσορας τοὺς ἄκουσε νὰ ὑμνολογοῦν τὸν Θεὸ καὶ κυριεύτηκε ἀπὸ θαυμασμό, καὶ ἀναπήδησε βιαστικὰ ἀπὸ τὸν θρόνο του καὶ εἶπε στοὺς μεγιστάνες

104. «Τότε οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι ἐπεδήθησαν σὺν τοῖς σαραβάροις αὐτῶν καὶ τιάραις καὶ περικνημίσι καὶ ἐβλήθησαν εἰς τὸ μέσον τῆς καμίνου τοῦ πυρός τῆς καιομένης, ἐπεὶ τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως ὑπερίσχυσε καὶ ἡ κάμιнос ἐξεκαύθη ἐκ περισσοῦ. καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι, Σεδράχ, Μισάχ καὶ Ἀβδεναγὼ, ἔπεσαν εἰς μέσον τῆς καμίνου τοῦ πυρός τῆς καιομένης πεπεδημένοι. καὶ περιεπάτουν ἐν μέσῳ τῆς φλογὸς ὑμνοῦντες τὸν Θεὸν καὶ εὐλογοῦντες τὸν Κύριον» (Δανιήλ γ' 21-23).

«Οἱ ἅγιοι Τρεῖς Παῖδες ἐν τῇ καμίνῳ»
Ἀπὸ τὸ βιβλίο: «Θησαυροὶ τοῦ Ἁγίου Ὁρους».

του: Τρεις άντρες δεμένους δὲν ρίξαμε μέσα στην φωτιά; Καὶ ἐκεῖνοι ἀπάντησαν στὸν βασιλιᾶ: Πράγματι, βασιλιᾶ, ἔτσι εἶναι. Καὶ ὁ βασιλιάς εἶπε· ἀλλὰ τώρα ἐγὼ βλέπω τέσσερις άντρες λυμένους νὰ περπατοῦν στην μέση τῆς φωτιᾶς, καὶ δὲν βλέπω νὰ ὑπάρχει πάνω τους ἢ παραμικρὴ βλάβη ἀπὸ τὴν φωτιά, ἐνῶ τὸ πρόσωπο τοῦ τέταρτου εἶναι ὅμοιο μὲ ἄγγελο Θεοῦ»¹⁰⁵.

«Οἱ ὑπηρέτες τοῦ βασιλιᾶ, οἱ ὁποῖοι τοὺς εἶχαν πετάξει στὸ καμίνι, δὲν σταμάτησαν νὰ τροφοδοτοῦν τὴν φωτιά μὲ νέφτι (= πετρέλαιο) καὶ πίσσα καὶ στουπί καὶ κληματόβεργες. Ἡ φλόγα ἔβγαινε καὶ ἀνέβαινε πάνω ἀπὸ τὸ καμίνι σὲ ὕψος σαρανταεννέα πήχων. Καὶ ξεχύθηκε ὀλόγυρα καὶ ἔκαψε τοὺς Χαλδαίους, ποὺ ἦταν γύρω ἀπὸ τὸ καμίνι. Καὶ ἄγγελος Κυρίου κατέβηκε καὶ ἦταν μαζί μὲ τὸν Ἄζαρία καὶ τοὺς συντρόφους του ἐντὸς τῆς καμίνου, καὶ τίναξε τὴν φλόγα τῆς φωτιᾶς ἀπὸ τὸ καμίνι καὶ μετέβαλε τὴν κατάσταση, ἔτσι ὥστε στὸ μέσο τοῦ καμινιοῦ νὰ ὑπάρχει δροσερὸς ἀέρας ποὺ φυσοῦσε σφυρίζοντας ἑλαφρά. Καὶ ἔτσι ἡ φωτιά οὔτε ποὺ τοὺς ἄγγιξε καὶ οὔτε τοὺς στενοχώρησε οὔτε καὶ τοὺς ἐνόχλησε καθόλου»¹⁰⁶.

105. «Καὶ Ναβουχοδονόσορ ἤκουσεν ὑμνούντων αὐτῶν καὶ ἐθαύμασε καὶ ἐξανέστη ἐν σπουδῇ καὶ εἶπε τοῖς μεγιστάσιν αὐτοῦ· οὐχὶ ἄνδρας τρεῖς ἐβάλομεν εἰς τὸ μέσον τοῦ πυρὸς πεπεδημένους; καὶ εἶπον τῷ βασιλεῖ· ἀληθῶς, βασιλεῦ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς· ἰδοὺ ἐγὼ ὀρῶ ἄνδρας τέσσαρας λελυμένους καὶ περιπατοῦντας ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς, καὶ διαφθορὰ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς, καὶ ἡ ὄρασις τοῦ τέταρτου ὁμοία νιῶ Θεοῦ» (Δανιὴλ γ' 24-25).

106. «Καὶ οὐ διέλιπον οἱ ἐμβάλλοντες αὐτοὺς ὑπηρέται τοῦ βασιλέως καίοντες τὴν κάμινον νάφθαν καὶ πίσσαν καὶ στυπίον

Ὁ Ἰωάννης Ζωναρᾶς (ιβ' αἰ. μ.Χ.) στὴν ἐρμηνεία τοῦ εἰρμοῦ¹⁰⁷ τῆς ἐβδόμης ὠδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ πρώτου ἤχου, ἀναφέρει:

«Ἐσένα, Θεοτόκε, ὀνομάζουμε οἱ πιστοὶ ὡς κάμινο, ἀλλὰ δὲν σὲ παρομοιάζουμε μὲ ἐκείνη τὴν χαλδαϊκῆ, ἀλλὰ μὲ νοητῆ, ποὺ ἄναψε ἀπὸ πῦρ τῆς θεότητος τοῦ Λόγου ποὺ κατοίκησε μέσα σου· ὄχι πετρέλαιο καὶ πίσσα καὶ στουπί καὶ κληματίδες, ἀλλὰ ὅλες οἱ ἀρετὲς τῆς ψυχῆς σου, αὐτὲς εἶναι οἱ ὅλες τοῦ θείου πυρός, καὶ αὐτὸ μὴ μόνον ἔρχεται ξέρεται νὰ ἀνάβει. Ἐσὺ ἡ Παρθένος εἶσαι μία νοητῆ κάμιнос ἀνώτερη καὶ ἀπὸ ἐκείνη τὴν νοητῆ μὲ τοὺς τρεῖς Παῖδες· διότι σὲ ἐκείνη τοὺς τρεῖς νέους τοὺς ἔσωσε ὁ ὑπερυψούμενος Θεὸς ποὺ φανερώθηκε μὲ τὸν ἄγγελό του καὶ εἰσῆλθε στὴν μέση τοῦ καμινίου· ἐνῶ μέσα στὴν κοιλιὰ σου ἄναψε τὸ θεῖον πῦρ, δηλαδὴ ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, ὁ Ὅποῖος ἀνακαίνισε τὸν κόσμον ὁλόκληρο, καθὼς σὰν πῦρ ἀναχώνουσες καὶ ἔκανες καινούργια τὴν ἀνθρώπινη φύση μας, σὺ ὁ ἄξιος νὰ ὑμνολογεῖται Θεὸς τῶν προγόνων μας»¹⁰⁸.

καὶ κληματίδα. καὶ διεχεῖτο ἡ φλόξ ἐπάνω τῆς καμίνου ἐπὶ πήχεις τεσσαρακονταεννέα. καὶ διώδευσε καὶ ἐνεπύρισε οὓς εὗρε περὶ τὴν κάμινον τῶν Χαλδαίων. ὁ δὲ ἄγγελος Κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν κάμινον καὶ ἐξετίναξε τὴν φλόγα τοῦ πυρός ἐκ τῆς καμίνου καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡς πνεῦμα δρόσου διασυρίζον, καὶ οὐχ ἤψατο αὐτῶν τὸ καθόλου τὸ πῦρ καὶ οὐκ ἐλύπησεν οὐδὲ παρηνώχλησεν αὐτοῖς» (Δανιήλ γ', Προσευχὴ 22-26).

107. «Σὲ νοητῆν, Θεοτόκε κάμινον, κατανοοῦμεν οἱ πιστοί· ὡς γὰρ παιδὰς ἔσωσε τρεῖς, ὁ ὑπερυψούμενος, ὅλον με τὸν ἀνθρώπον, ἐν τῇ γαστρὶ σου ἀνέπλασεν, ὁ αἰνετὸς τῶν πατέρων, Θεὸς καὶ ὑπερένδοξος».

Ὅμοίως οἱ εἰρμοὶ τῆς ὀγδόης ὠδῆς τῶν κανόνων ἀναφέρονται στοῦ θέμα αὐτό, ὅτι δηλαδή οἱ τρεῖς παῖδες στήν πυρακτωμένη κάμινο εἰκονίζουσαν τὸ μυστήριον τῆς παρθένου Μαρίας. Στήν περίπτωση τῶν τριῶν παιδῶν αὐτοὶ ἔμειναν ἄφλεκτοι, ἂν καὶ εὐρίσκονταν στοῦ κέντρο τῆς καμίνου. Στήν περίπτωση τῆς Παρθένου Μαρίας τὸ ἄυλο πῦρ τῆς θεότητος εἰσῆλθε στήν μήτρα της καὶ δὲν τὴν κατέφλεξε, ἀφοῦ κατὰ τὴν Γραφήν ὁ Θεὸς (εἶναι) πῦρ καταναλίσκον¹⁰⁹.

108. «Σέ, Θεοτόκε, κατανοοῦμεν οἱ πιστοὶ κάμινον οὐ τὴν χαλδαϊκὴν ἐκείνην ἀλλὰ τὴν νοητὴν· τῷ πυρὶ τῆς τοῦ ἐνοικήσαντος ἐν σοὶ Λόγου θεότητος, ἐξημμένην τῷ δραξαμένῳ· οὐ νάφθης καὶ πίσεως καὶ στυπίου καὶ κληματίδος, ἀλλὰ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ πασῶν τῶν ἀρετῶν, αὐταὶ γὰρ ὕλαι τοῦ θεοῦ πυρὸς καὶ τούτου ἐπιδραττόμενον οἶδεν ἀνάπτεσθαι καὶ πῶς νοητὴ ἐστὶ κάμινος καὶ τὴν νοητὴν ἐκείνην κάμινον ὑπερτερεῖ· ἐν ἐκείνῃ γάρ, φησί, παιδας ἔσωσε τρεῖς, ὁ ὑπερυψούμενος θεὸς ἐν μορφῇ ἀγγέλου φανεῖς καὶ τὸ μέσον τῆς καμίνου εἰσδύς. ἐν δὲ τῇ σῆ γαστρὶ τὸ θεῖον πῦρ ἀναφθέν, ἦτοι ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, ἀνακαίνισεν κόσμον ὀλόκληρον, ἀναχωνεύσας καὶ καινουργήσας τὴν φύσιν ἡμῶν ὁ αἰνετὸς τῶν Πατέρων» (Ἑρμηνεία τῶν ἀναστασίμων Κανόνων, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἁγιορειτικὸν Περιοδικὸν «Ὁ Ἄθως», ἐν Ἀθήναις 1920 σελ. 43).

109. Πρὸς Ἑβραίους ιβ' 29.

«Νύμφη κεκοσμημένη»,
Ἱερά Μονή Φιλοθέου, Ἅγιον Ὄρος.
Εἶναι «Νύμφη κεκοσμημένη» ἢ ἄνω Ἱερουσαλήμ,
«ἡτοιμασμένη» ἀπὸ τὸν Θεό.

18. *Ἡ περιβεβλημένη τὸν ἥλιο γυναίκα*

❁ Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης στήν Ἀποκάλυψη βλέπει τὴν δόξα τῆς Παρθένου Μαρίας, ποὺ τὴν περιγράφει σὰν γυναίκα ποὺ ἐνδύθηκε τὸν ἥλιο. Ἥλιος τῆς Δικαιοσύνης εἶναι ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς ποὺ ἀνέτειλε, γιὰ νὰ φωτίσει τοὺς «καθημένους ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου»¹¹⁰.

«Ὑστερα φάνηκε ἓνα μεγάλο θαυμαστὸ σημάδι στὸν οὐρανὸ: Μία γυναίκα ντυμένη τὸν ἥλιο, μὲ τὸ φεγγάρι κάτω ἀπὸ τὰ πόδια της, καὶ στὸ κεφάλι της στεφάνι μὲ δώδεκα ἀστέρια»¹¹¹.

Σύνηθες εἶναι στήν ἀποστολικὴ ἐποχὴ ὁ παραλληλισμὸς τῆς Θεοτόκου μὲ τὴν Ἐκκλησία καὶ ἡ ἀντίθεση τῆς Παρθένου Μαρίας καὶ τῆς Προμήτορος Εὐας.

❁ Ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ γεγονότα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀναφέρονται στήν Παρθένο Μαρία ὑμολογεῖ ὡς ἐξῆς ἡ Ἐκκλησία:

«Παραδόξως προδιετύπου Ἀγνή, ὁ Νόμος σε σκηνὴν καὶ θείαν στάμνον, ξένην κιβωτόν, καὶ καταπέτασμα καὶ ῥάβδον, ναὸν ἀκατάλυτον καὶ πύλην Θεοῦ ὅθεν ἐκδιδάσκει σοι κράζειν· Ὅντως ἀνωτέρα πάντων, ὑπάρχεις Παρθένε ἀγνή»¹¹².

110. Ματθαίου δ' 19.

111. «Καὶ σημεῖον μέγα ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ, γυνὴ περιβεβλημένη τὸν ἥλιον, καὶ ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος ἀστέρων δώδεκα» (Αποκαλύψεως β' 1).

112. Μὲ παράδοξο τρόπο προφητικὰ σὲ προτύπωνε Ἀγνή ὁ

«Μελωδῶν σοι προεκελάδει Δαυΐδ, λαλῶν σε θυγατέρα βασιλέως, κάλλει ἀρετῶν, ἐκ δεξιῶν παρισταμένην, ἰδῶν τοῦ Θεοῦ πεποικιλμένην σε ὅθεν προφητεύων ἐβόα ὄντως ἀνωτέρα πάντων, ὑπάρχεις Παρθένε ἄγνή»¹¹³.

«Θεοδόχον προθεωρῶν Σολομῶν, ἠνίξατο σε πύλην Βασιλέως, ζῶσάν τε πηγὴν ἐσφραγισμένην, ἐξ ἧς τὸ ἀθόλωτον ἡμῖν προῆλθεν, ὕδωρ τοῖς ἐν πίστει βοῶσιν ὄντως ἀνωτέρα πάντων, ὑπάρχεις Παρθένε ἄγνή»¹¹⁴

«Ἦν πάλαι προκατήγγειλε, τῶν Προφητῶν ὁ σύλλογος, στάμνον καὶ ράβδον καὶ πλάκα, καὶ ἀλατόμητον ὄρος, Μαρίαν τὴν Θεόπαιδα, πιστῶς ἀνευφημήσωμεν σήμερον γὰρ εἰσάγεται, εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων, ἀνατραπῆναι Κυρίῳ»¹¹⁵.

Νόμος (δηλαδή ἡ Παλαιὰ Διαθήκη) σὰν σκηνὴ καὶ θεία στάμνα (ποὺ εἶχε τὸ μάνα) καὶ παράξενη κιβωτὸ καὶ βαρυτιμὴ ὑφασματικὴ θύρα καὶ ράβδος καὶ καὶ ποὺ δὲν θὰ καταστραφεῖ ποτὲ καὶ πύλη Θεοῦ. Γι' αὐτὸ διδάσκει νὰ σοῦ φωνάζουμε ὅτι εἶσαι καὶ ὑπάρχεις ἡ πραγματικὴ ἀνωτέρα ὅλων Παρθένε Ἄγνή».

113. «Μὲ μελωδίε ποὺ ἔψαλε γιὰ σένα ὁ Δαυὶδ προφητικὰ σὲ ἀπεκάλεσε θυγατέρα τοῦ βασιλέως, ὅταν σὲ εἶδε νὰ στέκεσαι στὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ, στολισμένη μὲ τὰ κάλη τῶν ἀρετῶν σου. Γι' αὐτὸ προφητεύοντας ἐφώναζε ὅτι εἶσαι καὶ ὑπάρχεις ἡ πραγματικὴ ἀνωτέρα ὅλων Παρθένε Ἄγνή».

114. «Βλέποντας ὁ Σολομῶν προφητικὰ ὅτι θὰ δεχόσουν τὸν Θεὸ στὸ σῶμα σου ὑπαινίχτηκε καὶ σὲ παρομοίωσε μὲ πύλη τοῦ Βασιλέως, μὲ ζωντανὴ σφραγισμένη πηγὴ ἀπὸ τὴν ὁποία βγήκε τὸ καθαρὸ καὶ διαυγέστατο νερὸ γι' αὐτοὺς ποὺ ψάλλουν μὲ πίστη, ὅτι εἶσαι καὶ ὑπάρχεις ἡ πραγματικὴ ἀνωτέρα ὅλων Παρθένε Ἄγνή».

115. «Αὐτὴν ποὺ προφητικὰ ἀνήγγειλε ὁ σύλλογος τῶν προφητῶν ὡς στάμνα καὶ ράβδος καὶ πλάκα καὶ βουνὸ ποὺ ποτὲ δὲν τὸν ἔσκαψαν, Μαρία τὴν Θεόπαιδα (τὴν δούλη τοῦ Θεοῦ) μὲ πίστη νὰ τὴν εὐφημήσουμε, διότι σήμερον εἰσάγεται στὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων νὰ ἀνατραφεῖ γιὰ χάρη τοῦ Κυρίου».

Στὰ θαυμάσια τῆς τιμῆς τῆς Θεοτόκου ἀναφέρεται ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης (1749-1809 μ. Χ.)· ἐρμηνεύοντας τὸν εἰρμό¹¹⁶ τῆς ἐνάτης ὠδῆς τοῦ πρώτου κανόνα τῆς ἑορτῆς τῆς Μεταμορφώσεως, σχολιάζει καὶ παρατηρεῖ ὅτι:

«Ἡμεῖς περιεργασθέντες, εὐρομεν τὰ κατὰ τὴν Παρθένον θαυμάσια ἕξ:

❖ Πρῶτον, ὅτι μόνη αὕτη ἀπὸ ὅλας τὰς γυναῖκας Παρθένος ἐστάθη πρὸ τῆς συλλήψεως, ὄχι μόνον κατὰ τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ κατὰ τὸν λογισμόν ὑπῆρξεν ἀγνή καὶ πάναγνος καὶ ὑπέραγνος·

❖ Δεύτερον, ὅτι συνέλαβε τὸν Θεὸν Λόγον ἐκ Πνεύματος Ἁγίου·

❖ Τρίτον, ὅτι εὐθὺς ἐξεικονίσθη ἐν αὐτῇ κατὰ πάντα τὰ μέλη τὸ συλληφθὲν θεῖον βρέφος·

❖ Τέταρτον, ὅτι ἀκόπως ἐβάστασε τὸ βρέφος ἐν τῇ ἀχράντῳ κοιλίᾳ τῆς·

❖ Πέμπτον, ὅτι ἐγέννησε χωρὶς ὠδῖνας καὶ κοιλοπονήματα·

❖ Ἑκτον, ὅτι καὶ μετὰ τὴν ἄσπορο καὶ ἄφθαρτο γέννησι ἔμεινε Ἀειπάρθενος.

Ἔτσι αὐτὰ τὰ ἐν τῇ κατὰ σάρκα γεννήσει τοῦ Κυρίου ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας θεωρούμενα εἶναι ὑπὲρ φύσιν καὶ θείας δυνάμεως ἔργα»¹¹⁷.

116. «Ὁ τόκος σου ἄφθαρτος ἐδείχθη. Θεὸς ἐκ λαγόνων σου προῆλθε, σαρκοφόρος, ὃς ὤφθη ἐπὶ γῆς, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη, σὲ Θεοτόκε· διὸ πάντες μεγαλύνομεν».

117. Ἁγίου Νικοδήμου, Ἑορτοδρόμιον, ἐν Βενετία 1836, σελ. 616.

✿ Ὁ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης (ἀρχὲς τοῦ 1 αἰ. μ. Χ.) πανηγυρίζει λέγοντας τὰ ἐξῆς στὴν ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου γιὰ τὶς εἰκόνες καὶ τὰ σύμβολα τῆς Θεοτόκου:

«Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξερευνήσω τὸ πέλαγος αὐτοῦ τοῦ θαύματος; Ἀκόμη καὶ γιὰ τοὺς πρὸ ἐμοῦ τόσο μεγάλο φάνηκε αὐτὸ τὸ θαῦμα, ὥστε καὶ οἱ προφῆτες νὰ ἐκπλήττονται, καὶ σὲ κάθε σημεῖο ὄχι μόνον νὰ τὸ παρουσιάζουν, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸ ὑπονοοῦν μὲ κάποια σύμβολα καὶ σκιές, μήπως καὶ κατορθώσουν σὰν μὲ κάποια ἀτελέστερα χρώματα νὰ ἰχνογραφήσουν μόνον τὸ μεγαλεῖο τῆς πραγματικότητος. Καὶ ἀπὸ ἐδῶ κάτι μαθαίνοντας, καταλαβαίνω τί γίνεται, καθὼς συγκρίνω τὰ προηγούμενα μὲ τὰ ἐκ φύσεως ἀσύγκριτα διότι ὅση διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ προτυπώσεως καὶ ἀλήθειας, καὶ μεταξὺ τοῦ σώματος καὶ τῆς σκιάς του, καὶ μεταξὺ πραγματικοῦ γεγονότος καὶ ὄνειρου, τόσο μεγάλη διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ ὅλων τῶν ἄλλων μαζὶ καὶ μόνου τοῦ θαύματος σχετικὰ μὲ τὴν παρθένο, διότι ὅλα ἐκεῖνα αὐτὴν προτύπωναν»¹¹⁸.

118. «Καὶ τί μοι τοῦ θαύματος ἀνιχνεύειν τὸ πέλαγος; Οὕτω γὰρ ἔδοξε καὶ τοῖς πάλοι τοῦτο θαυμαστόν, ὡς ἄνωθεν αἰεὶ τοῦτο καὶ τοὺς προφῆτας ἐκπλήττεσθαι, καὶ μὴ μόνον πανταχοῦ περιφέρειν, ἀλλὰ καὶ ὑπογράφειν συμβόλοις γέ τισι καὶ σκιαῖς, εἴ πως ἐν ἀμαυροτέροις τισὶ χρώμασι σκιαγραφήσουσι τὸ τοῦ πράγματος μέγεθος. Κἀνταῦθα μαθὼν, ἔγνωκα, συγκρίνας ἀνωτέρω τὰ αὐτόθεν ἀσύγκριτα ὅσον γὰρ τύπου καὶ ἀληθείας τὸ μέσον καὶ σώματος καὶ σκιάς, καὶ πράγματος καὶ ὄνειρατος, τοσοῦτον ἐκείνων πάντων ὁμοῦ καὶ μόνου τοῦ κατὰ τὴν παρθένον θαύματος πάντα γὰρ ἐκεῖνα ταύτην ἐτύπων (P.G. 106, 836).

Ἐπίλογος

Σ' αὐτὰ τὰ σύμβολα τῆς Θεοτόκου ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀναφέρονται:

✿ Τὸ τροπᾶριο τῆς πέμπτης ὁδῆς τοῦ κανόνα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ:

«Ξενίζῃ πανάμωμε καὶ ξένον γὰρ τὸ θαῦμά σου μόνη γὰρ τὸν πάντων βασιλέα δέξῃ ἐν μήτρα σαρκωθησόμενον καὶ σὲ προτυποῦσι Προφητῶν ῥήσεις καὶ αἰνίγματα, καὶ τοῦ Νόμου σύμβολα».¹¹⁹

✿ Τὸ Τροπᾶριο τῆς ἐνάτης ὁδῆς τοῦ κανόνα στὴν Θεοτόκο τὸ ἐσπέρας τῆς Παρασκευῆς τοῦ πλαγίου τετάρτου ἤχου:

«Χαῖρε ἀπάντων ἐπίλογε, τῶν λόγων κόρη σεμνή, πάσης βίβλου τελείωσις παλαιᾶς καὶ νέας τε μελωδῶν τὸ συμπέρασμα στοιχεῖον πάντων γραμμάτων κρύφιον Ἴλφα Ὠμέγα, ἀρχὴ καὶ τέλος τε, μετὰ τὸν τόκον σου, σὺ

119. «Μᾶς παραξενεύει τὸ θαῦμα σου, πανάμωμε, διότι εἶναι πράγματι παράξενο. Διότι εἶσαι ἡ μόνη ποὺ θὰ δεχτεῖς στὴν μήτρα σου τὸν βασιλέα τῶν ὅλων ποὺ πρόκειται νὰ γίνῃ ἄνθρωπος. Καὶ ἐσένα προεικονίζουν τὰ αἰνιγματικά ρητὰ τῶν Προφητῶν, καὶ τὰ σύμβολα τοῦ (παλαιοδιαθηκικοῦ) Νόμου».

ὑπάρχεις Δέσποινα ὄθεν τῇ σῇ, δυνάμει τὰ ἄσματα ταῦτα τετέλεσται»¹²⁰.

Γιὰ ὄλους αὐτοὺς τοὺς τύπους καὶ τὶς εἰκόνες στὴν τετάρτη ὠδὴ τοῦ εἰρμου τοῦ κανόνα τῆς ἑορτῆς τῆς κοιμῆσεως τῆς Θεοτόκου ψάλλουμε:

«Ρήσεις Προφητῶν καὶ αἰνίγματα
τὴν σάρκωσιν ὑπέφηναν

τὴν ἐκ Παρθένου σου, Χριστέ,

φέγγος ἀστραπῆς σου εἰς φῶς ἔθνῶν

ἐξελεύσεσθαι ἐν ἀγαλλιάσει·

Τῇ δυνάμει σου δόξα, φιλόανθρωπε»¹²¹.

120. «Χαῖρε, κόρη σεμνή· εἶσαι ὁ ἐπίλογος ὄλων τῶν λόγων, ἡ ὀλοκλήρωση ὅλης τῆς Βίβλου, Παλαιᾶς καὶ Νέας μετὰ τὸν τοκετό σου ἐσὺ ὑπάρχεις Δέσποινα τὸ τελικὸ συμπέρασμα τῶν μελωδῶν, τὸ κρυφὸ στοιχεῖο ὄλων τῶν γραμμάτων, τὸ Ἄλφα καὶ τὸ Ἰμέγα, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος· γι' αὐτὸ λοιπὸν καὶ οἱ παρόντες ὕμνοι συντέθηκαν καὶ ὀλοκληρώθηκαν χάρις στὴν δική σου δύναμη» (Θεοτοκάριον Ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου).

121. «Τὰ αἰνιγματικὰ ρητὰ τῶν Προφητῶν ὑπονοοῦσαν, Χριστέ μου, τὴν σάρκωσή σου ἀπὸ τὴν Παρθένο. Τὸ φέγγος τῆς ἀστραπῆς σου θὰ λάμψει ξαφνικά, γιὰ νὰ φωτίσει τὰ ἔθνη, τὰ ὁποῖα μὲ ἀγαλλίαση θὰ ψάλλουν· Δόξα στὴν παντοδυναμία σου, φιλόανθρωπε»

Ὁμοίως καὶ στὸ τελευταῖο τροπάριο τῆς ἐνάτης ὠ-
δῆς τοῦ κανόνα τοῦ Εὐγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου:

«Δανιὴλ σε Ὅρος καλεῖ
νοητὴν Γεννήτριαν Θεοῦ ὁ Ἡσαΐας·
Βλέπει δὲ καὶ πόκον Γεδεών.
Ὁ Δαυὶδ δὲ ἁγίασμα φάσκει·
πύλην δέ σε ἄλλος ὁ δὲ Γαβριὴλ σοι κραυγάζει·
Χαῖρε κεχαριτωμένη ὁ Κύριος μετὰ σοῦ»¹²².

«Ἡ Θεοτόκος Βλαχερνίτισσα». Λεπτομέρεια τῆς ἀνοψῆς τοῦ τρούλου.
Ἀπὸ τὸ βιβλίο: Ἱερὰ Μονὴ Δουσοῦ. Ἅγιον Ὅρος. 16ος αἰ.

122. Ὁ Δανιὴλ σὲ ἀποκαλεῖ Ὅρος,
ὁ Ἡσαΐας νοητὴ γεννήτρια τοῦ Θεοῦ,
ὁ Γεδεών βλέπει τὸ θαῦμα τοῦ ποκαριοῦ (μετὰ τὸ μαλλί),
ὁ Δαυὶδ σὲ ἀποκαλεῖ ἁγίασμα τοῦ Θεοῦ.
Ἄλλος δὲ πύλη (ἐννοεῖ τὸν Ἰεζεκιήλ)
Ὁ δὲ Γαβριὴλ κραυγάζει Χαῖρε Κεχαριτωμένη ὁ Κύριος εἶ-
ναι μαζί σου.